

DAADKRACHT
VOOR DE OVERHEID

Nationaal Statenledenonderzoek.nl 2010

Trendonderzoek naar de tijdsbesteding en
werkzaamheden van Provinciale Statenleden:
nul-meting

Daadkracht Advies B.V.
drs. P.E.M. van Heck
Mevrouw drs. G. de Jager – de Lange
drs. B.J. Flos
drs. E.J. Snijder

22 februari 2011

Nationaal Statenledenonderzoek.nl 2010

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	5
1.1	Doel van het onderzoek	6
1.2	Vraagstelling	6
1.3	Onderzoeksvragen.....	6
1.4	Toelichting op de onderzoeksvragen	7
1.5	Leeswijzer	7
2.	Methode van onderzoek	8
2.1	Literatuuronderzoek	8
2.2	Oriënterend onderzoek.....	8
2.3	Webenquête.....	9
2.4	Respons	10
2.5	Interne validiteit	10
2.6	Externe validiteit.....	10
2.6.1	Geslacht	11
2.6.2	Leeftijd.....	11
2.6.3	Politieke partijen.....	11
2.6.4	Provincie	11
2.6.5	Functie	12
2.6.6	Rol	12
2.7	Beperkingen van het onderzoek.....	13
3.	Theoretisch profiel van het Provinciale Statenlid.....	14
3.1	Wettelijke grondslag	14
3.2	Tweedeling in kerntaken.....	14
3.3	Dualisme	15
3.4	Evaluatie dualisme	16
3.5	Vergelijking met gemeenten	17
3.6	Werkzaamheden.....	18
3.7	Tijdsbesteding	19
3.8	Conclusie.....	19
4.	Tijdsbesteding	20
4.1	Algemeen	20
4.2	Tijdsbesteding naar provincie	21
4.3	Tijdsbesteding naar politieke partij.....	22
4.4	Tijdsbesteding naar leeftijd.....	24
4.5	Tijdsbesteding naar ervaring.....	25

DAADKRACHT

VOOR DE OVERHEID

4.6	Tijdsbesteding naar geslacht	25
4.7	Tijdsbesteding naar rol.....	26
4.8	Tijdsbesteding naar functie	27
4.9	Tevredenheid over totale tijdsbesteding	28
4.10	Betaald werk en/of opleiding	30
4.11	Statenwerk als fulltime functie	32
4.12	Conclusie.....	32
5.	Werkzaamheden	34
5.1	Algemeen	34
5.2	Werkzaamheden naar provincie.....	36
5.3	Werkzaamheden naar politieke partij	38
5.4	Werkzaamheden naar leeftijd	42
5.5	Werkzaamheden naar ervaring	44
5.6	Werkzaamheden naar geslacht.....	46
5.7	Werkzaamheden naar rol	48
5.8	Werkzaamheden naar functie.....	50
5.9	Tevredenheid over tijdsbesteding per werkzaamheid.....	53
5.10	Conclusie.....	54
6.	Efficiënt en effectief besturen	56
6.1	Het realiseren van de grootste tijdswinst.....	56
6.2	Efficiënt en effectief inrichten van bestuurlijke activiteiten.....	57
6.3	Inrichten van Provinciale Staten en Openbaar Bestuur	60
6.3.1	Provinciale Staten	60
6.3.2	Openbaar bestuur	62
6.4	Conclusie.....	64
7.	Honorering Provinciale Statenleden.....	65
7.1	Vergoeding.....	65
7.2	Uurtarief Provinciale Statenleden	66
7.3	Kosten per activiteit	68
7.4	Tevredenheid over tijdsbesteding en vergoeding	69
7.5	Conclusie.....	70
8.	Conclusies	71
8.1	Theoretisch profiel	71
8.2	Tijdsbesteding	71
8.3	Werkzaamheden.....	72
8.4	Efficiënt en effectief besturen	73

DAADKRACHT
VOOR DE OVERHEID

8.5	Honorering	73
8.6	Antwoord op de hoofdvraag	74
8.7	Suggesties voor nader onderzoek.....	74
8.7.1	Benchmarking.....	75
8.7.2	Inzetten van elektronische hulpmiddelen	75

1. Inleiding

Sinds de invoering van de Wet Dualisering provinciebestuur in 2003 is de werking van het dualisme en de rol van de provincies een veelbesproken onderwerp. Met het oog op het doel om de volksvertegenwoordigende rol te versterken heeft de Commissie Evaluatie Provinciale Dualisering in 2005 tussentijds onderzoek gedaan naar de werking van het duale bestel. Zij constateerde dat de rollen die aan de Provinciale Statenleden zijn toegekend nog onvoldoende uit de verf komen. Het gaat hier om de volksvertegenwoordigende en de bestuurlijke rol (kaderstellen en controleren). Provinciale Statenleden besteden nog veel tijd aan vergaderen en het lezen van stukken. Provinciale Statenleden geven zelf aan de meeste tijd te willen besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Uit onderzoek van het SGBO (2004) blijkt dat Statenleden 20% van hun tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten besteden. De Statenleden besteden 80% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten, voornamelijk aan vergaderingen en het inlezen voor en voorbereiden van die vergaderingen. Tijdens dit onderzoek geven Provinciale Statenleden aan dat met name de volksvertegenwoordigende rol geleid heeft tot een hogere werkdruk. Bij de onderzoeken van het SGBO en de Commissie Evaluatie Provinciale Dualisering moet opgemerkt worden dat het aantal Statenleden destijds hoger was dan het huidige aantal Statenleden. In 2007 is het aantal Statenleden met 200 verlaagd. Dit kan van invloed zijn op de tijdsbesteding en werkdruk van Statenleden.

Voorliggend onderzoek heeft als doel het in kaart brengen van de gemiddelde tijdsbesteding per werkzaamheid van Nederlandse Provinciale Statenleden in 2010. De resultaten van het onderzoek resulteren in een gedetailleerde beschrijving van de invulling van het Nederlandse Provinciale Statenlidmaatschap. Wat zijn de werkzaamheden van Provinciale Statenleden en hoeveel tijd besteden Statenleden aan deze werkzaamheden? Onderdeel van de rapportage is een vergelijkend onderzoek tussen Provinciale Statenleden op diverse factoren. Zijn geslacht, leeftijd, functie, ervaring, rol, politieke kleur en/of provincie van invloed op de invulling van het Provinciale Statenlidmaatschap? Dit onderzoek gaat tevens in op de mogelijkheden om de werkzaamheden van Provinciale Statenleden efficiënt en effectief in te richten. Hierbij komt tevens de inrichting van het Nederlands openbaar bestuur aan bod. Ander aspect van dit onderzoek is de honorering die Provinciale Statenleden ontvangen. Hier gaat het om het in kaart brengen van de vergoeding die Provinciale Statenleden ontvangen. Dit biedt de mogelijkheid om de kosten te kapitaliseren, bijvoorbeeld naar hoofd van de bevolking.

Het voorliggend Nationaal Statenledenonderzoek.nl 2010 is de nul-meting. Daadkracht Advies voert dit onderzoek tweejaarlijks uit. Het Nationaal Statenledenonderzoek.nl 2010 volgt in grote lijnen de onderzoeksopzet van het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009¹. In 2007 en 2009 heeft Daadkracht Advies een trendonderzoek uitgevoerd naar de werkzaamheden en tijdsbesteding van

---

¹ De Jager – de Lange, G., Flos, B.J. & Snijder, E.J. (2010). *Nationaal Raadsledenonderzoek 2009. Trendonderzoek naar de tijdsbesteding en werkzaamheden van gemeenteraadsleden: één-meting*. Nijmegen: Daadkracht Advies B.V.

gemeenteraadsleden. Daadkracht Advies herhaalt het onderzoek tweejaarlijks. Doordat het Statenledenonderzoek in grote lijnen de onderzoeksopzet van het Raadsledenonderzoek volgt is het mogelijk om de tijdsbesteding van Statenleden in 2010 te vergelijken met de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009. De onderzoekers zetten de resultaten van deze nul-meting af tegen de resultaten van de één-meting van het Nationaal Raadsledenonderzoek uit 2009 en de wens van de Statenleden om de meeste tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

1.1 Doel van het onderzoek

Primair richt dit onderzoek zich op een beschrijving van de feitelijke situatie van de tijdsbesteding en werkzaamheden van Provinciale Statenleden in 2010. Aan de hand van exploratief onderzoek is te zien of er verschillen en/of verbanden bestaan tussen Provinciale Statenleden op eerder genoemde factoren. De inventarisatie van de tijdsbesteding en werkzaamheden biedt handvatten om bestaande literatuur op dit gebied te toetsen.

Secundair doel van het onderzoek is het vergelijken van de huidige tijdsbesteding van Provinciale Statenleden (nul-meting) met de resultaten uit de één-meting van het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009. Bij de analyse is de huidige tijdsbesteding van Provinciale Statenleden afgezet tegen de wens van Statenleden om de meeste tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

1.2 Vraagstelling

In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal:

“Waaruit bestaan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden, wat is de concrete tijdsbesteding voor deze werkzaamheden, welke vergoeding ontvangen Provinciale Statenleden voor het statenwerk in 2010 en in hoeverre komt dit overeen met de tijdsbesteding, werkzaamheden en vergoeding van gemeenteraadsleden in 2009 en welke mogelijkheden zijn er om de bestuurlijke activiteiten van Provinciale Statenleden efficiënt en effectief in te richten?”

1.3 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag is geconcretiseerd naar de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat is er in recente onderzoeken bekend over het dualisme in relatie tot de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland?
2. Wat is de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland in 2010 en in hoeverre verschilt deze tijdsbesteding van de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009?
3. Wat is de tijdsbesteding gerelateerd aan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden in Nederland in 2010 en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden van die van gemeenteraadsleden in 2009?
4. Op welke wijze kunnen Provinciale Statenleden de bestuurlijke werkzaamheden in het dualistische bestel zo efficiënt en effectief mogelijk inrichten?
5. Wat is de vergoeding die Provinciale Statenleden in Nederland ontvangen voor het Provinciale statenwerk in 2010 en in hoeverre verschilt deze vergoeding van de vergoeding die gemeenteraadsleden ontvingen in 2009?

1.4 Toelichting op de onderzoeksvragen

De eerste onderzoeksvraag geeft inzicht in de belangrijkste recente feiten en ontwikkelingen met betrekking tot het dualisme bij de provincies. Een belangrijke ontwikkeling op provinciaal niveau is de Wet Dualisering provinciebestuur, die in 2003 in werking is getreden. Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen 2, 3 en 4 is een webenquête ingezet, die aan alle Provinciale Statenleden in Nederland is voorgelegd. Voor de beantwoording van onderzoeksvraag 4 is tevens gebruik gemaakt van resultaten uit interviews met Provinciale Statenleden. De beantwoording van onderzoeksvraag 5 volgt uit het combineren van resultaten uit de enquête met resultaten uit literatuuronderzoek naar wettelijke voorschriften. Het vergelijken van de werkzaamheden en tijdsbesteding van Provinciale Statenleden met gemeenteraadsleden gebeurt met behulp van het rapport: *Nationaal Raadsledenonderzoek 2009*².

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk twee behandelt de methode van onderzoek. Daarin onder meer aandacht voor de opzet en validiteit van het onderzoek. Het derde hoofdstuk geeft het theoretisch profiel van het Provinciale Statenlid weer. In de hoofdstukken 4, 5, 6 en 7 komen achtereenvolgens de tijdsbesteding, de werkzaamheden, de mogelijkheden om de bestuurlijke werkzaamheden efficiënt en effectief in te richten en de honorering van Provinciale Statenleden aan de orde. Hoofdstuk 8 geeft als besluit de conclusies.

De analyses in dit rapport zijn grotendeels uitgewerkt in relatieve cijfers. Dit betekent dat de tijdsbesteding van verschillende activiteiten in percentages van de totale tijdsbesteding is weergegeven. Tenzij nadrukkelijk de tijdsbesteding in aantallen uren staat aangegeven, gaat het in dit rapport over de relatieve tijdsbesteding van Provinciale Statenleden.

---

² De Jager – de Lange, G., Flos, B.J. & Snijder, E.J. (2010). *Nationaal Raadsledenonderzoek 2009. Trendonderzoek naar de tijdsbesteding en werkzaamheden van gemeenteraadsleden: één-meting*. Nijmegen: Daadkracht Advies B.V.

2. Methode van onderzoek

Dit hoofdstuk beschrijft de methodologie achter het onderzoek. Achtereenvolgens komen het literatuuronderzoek, het oriënterend onderzoek en de webenquête aan de orde. Daarna volgt informatie over de respons en de validiteit van het onderzoek. Het hoofdstuk besluit met de beperkingen van het onderzoek.

2.1 Literatuuronderzoek

Literatuuronderzoek geeft allereerst antwoord op de eerste onderzoeksvraag. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van recente literatuur over het dualisme in relatie tot de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden. In het voorliggende onderzoek is gebruik gemaakt van onderstaande eerder uitgevoerde onderzoeken:

- Staatscommissie dualisme en lokale democratie (2000);
- Commissie Evaluatie Provinciale Dualisering (2005);
- Onderzoek werkbelasting Statenleden (2005);
- Staat van het dualisme (2008);
- Staat van het Bestuur (2008); en
- Nationaal Raadsledenonderzoek 2009, Trendonderzoek naar de tijdsbesteding en werkzaamheden van gemeenteraadsleden: (één-meting).

Hierdoor is het mogelijk de belangrijkste recente feiten en ontwikkelingen met betrekking tot het dualisme in relatie tot de Provinciale Statenleden en hun tijdsbesteding weer te geven. Het literatuuronderzoek vormt de basis voor de operationalisering van de werkzaamheden van Provinciale Statenleden.

Verder geeft literatuuronderzoek deels antwoord op onderzoeksvraag 5. Hiervoor is het Rechtspositiebesluit staten- en commissieleden zoals dat geldig was in 2010 onderzocht via www.wetten.nl.

2.2 Oriënterend onderzoek

Ter voorbereiding op de webenquête is een oriënterend kwalitatief onderzoek verricht. Hiervoor is een selecte steekproef gehouden onder deskundigen binnen de 12 provincies van Nederland. Persoonlijke interviews zijn afgenomen met deskundigen op het gebied van werkzaamheden en tijdsbesteding van Provinciale Statenleden bij de provincies Utrecht, Noord-Brabant en Gelderland. Één fractievoorzitter en drie Statenleden van zowel coalitie als oppositie partijen en twee griffiers zijn benaderd voor het afnemen van een interview. Gekozen is voor een splitsing, omdat op deze manier waardevolle informatie boven tafel kan komen. (Statenondersteunende) griffiers ontvangen informatie van meerdere Statenleden en kunnen daardoor het geheel in een breder perspectief plaatsen. Een individueel Provinciale Statenlid kan heel specifiek ingaan op vragen en stellingen. Daarnaast bestaat er een mogelijk verschil in de wijze waarop vertegenwoordigers van de coalitie en van de oppositie hun taken invullen. Fractievoorzitters hebben daarenboven nog extra taken. Door de casus vanuit meerdere invalshoeken te benaderen ontstaat een goed beeld van het werk van Provinciale Statenleden in Nederland.

De data uit dit oriënterend kwalitatief onderzoek zijn samen met de uitkomsten van het literatuuronderzoek gebruikt als input bij het vaststellen van antwoordcategorieën voor de webenquête.

2.3 Webenquête

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen 2, 3 en 4 is gebruik gemaakt van een webenquête. De webenquête richt zich op de totale populatie van alle 564 Nederlandse Provinciale Statenleden. Gezien de relatief kleine omvang van de populatie is bij de uitvoering van dit onderzoek de keuze gemaakt om geen steekproef te trekken maar de hele populatie uit te nodigen voor deelname aan het onderzoek. De webenquête is uitgezet van 28 juni 2010 tot en met 25 juli 2010.

Om de webenquête te kunnen uitzetten, zijn e-mailadressen van Provinciale Statenleden verzameld door de officiële websites van de Nederlandse provincies te raadplegen. De adressenverzameling is daarmee afhankelijk van de door provincies gepresenteerde informatie. Wanneer de e-mailadressen niet op de websites te vinden waren, is contact gelegd met de griffier en/of de desbetreffende fracties om alsnog de contactgegevens te achterhalen. Uiteindelijk zijn alle 564 e-mailadressen verzameld, ofwel 100% van de totale onderzoekspopulatie.

Bij het verzamelen van e-mailadressen is tevens geïnventariseerd voor elk Statenlid wat het geslacht van het Statenlid is, voor welke partij het Statenlid in de Provinciale Staten zit, of het Statenlid deel uitmaakt van de coalitie of oppositie en of het Statenlid fractievoorzitter is. Door deze inventarisatie was het aantal vragen in de webenquête beperkt. De Statenleden hoefden geen gegevens aan te leveren die bekend zijn. Dit beperkte de tijd die Provinciale Statenleden aan de webenquête kwijt waren.

De software voor de webenquête is ontwikkeld door Parantion, een samenwerkingspartner van Daadkracht, en is bekend onder de naam Burgeronderzoek.nl. Dit is een applicatie die de webenquête verspreidt en de respons opslaat en verwerkt. Met het programma is het mogelijk om de data te exporten naar een analytisch programma, zoals Excel en SPSS. Een webenquête kent daarnaast nog meer voordelen. Ten eerste is het snel en goedkoop in vergelijking met de andere vormen. Ten tweede is het mogelijk om op deze wijze een grote populatie te benaderen. Een ander voordeel is de verwerking van de gegevens, dit kan volledig digitaal.

De Provinciale Statenleden zijn persoonlijk uitgenodigd om deel te nemen aan de webenquête. In de elektronische introductiebrieven komt onder meer naar voren wie het onderzoek uitvoert, wat het belang van het onderzoek is, wie de opdrachtgever is en de reden waarom het zinvol is voor de respondent om mee te werken. Voor het verhogen van de respons zijn er twee herinneringen verstuurd. De eerste herinnering is verstuurd anderhalve week na het versturen van de uitnodiging, de tweede herinnering is drie weken na de uitnodiging verstuurd. Om de drempel voor Provinciale Statenleden laag te houden is de uitwerking van de webenquête geanonimiseerd. Doordat de verwerking van de gegevens op geaggregeerd niveau gebeurt (politieke partij,

provincie, geslacht, leeftijd, ervaring, rol, functie) en niet op persoonlijke titel is de kans dat Provinciale Statenleden participeren groter. Ten slotte krijgen de respondenten bij deelname voorliggend rapport met de belangrijkste bevindingen.

2.4 Respons

Bij het benaderen van de 564 respondenten heeft het systeem in eerste instantie 15 respondenten gebounced. Dit betekent dat deze Statenleden niet zijn bereikt. Oorzaken hiervan kunnen zijn dat het e-mailadres niet correct is en/of er een filter bij de mailserver geplaatst is. Voor de respondenten die gebounced zijn is een tweede e-mailadres achterhaald. Uiteindelijk zijn alle 564 Provinciale Statenleden aangeschreven. Daarvan hebben 210 respondenten deelgenomen aan het onderzoek. Dit is een respons van 37,2%. Van alle respondenten hebben 179 Provinciale Statenleden (31,7%) de vragenlijst volledig ingevuld.

Zodra een respondent begint met het invullen van de vragenlijst, blijft de ingevoerde data bewaard. Door het verschil tussen het aantal volledig afgeronde vragenlijsten en de vragenlijsten waarbij voortijdig is gestopt met invullen, varieert het aantal valide respondenten bij elke vraag. Om deze reden is bij de uitwerking van de onderzoeksresultaten het aantal valide respondenten weergegeven.

2.5 Interne validiteit

De interne validiteit bekijkt of het juiste meetinstrument is gehanteerd om de verschillende variabelen in kaart te brengen. Allereerst zijn om de interne validiteit te waarborgen antwoordcategorieën opgesteld met een vijf-puntschaal van Likert. Daarnaast zijn de indicatoren vastgesteld naar aanleiding van literatuuranalyse en oriënterende interviews. Dit verhoogt de zekerheid dat de indicatoren die het onderzoek hanteert geschikt zijn. Om de interne validiteit van het onderzoek te waarborgen heeft er een tweede interviewronde plaatsgevonden. Tijdens deze interviewronde zijn de uitkomsten van de webenquête besproken.

2.6 Externe validiteit

Zoals in 2.3 is aangegeven zijn diverse gegevens van Provinciale Statenleden geïnventariseerd. In het onderzoek is verder gevraagd naar de leeftijd van de respondenten en het aantal termijnen dat een Statenlid achtereenvolgende zittingen heeft. Op grond van de vergelijking van de gegevens uit de webenquête met de landelijke cijfers van de totale onderzoekspopulatie³ zijn uitspraken over de representativiteit van dit onderzoek mogelijk.

Uit analyse⁴ van de demografische en algemene kenmerken van de respondenten blijkt dat de vertegenwoordiging op de verschillende kenmerken in overeenstemming is met de totale populatie Statenleden in Nederland. Statistische berekeningen hebben vastgesteld dat er geen significante verschillen zijn tussen de respondenten en de onderzoekspopulatie. Dit betekent dat de externe validiteit, en daarmee de representativiteit en veralgemeenbaarheid van dit onderzoek, is gewaarborgd. De

³ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2008). *Staat van het bestuur*. Den Haag.

⁴ Zie appendix bij Heck, P.E.M. van (2010), *De invloed van het dualisme op de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden*, Nijmegen

externe validiteit is in grote mate gewaarborgd door de hoogte van de respons en de gelijkmatige verdeling van de respondenten over de provincies.

2.6.1 Geslacht

In dit onderzoek is 69,5% van de respondenten man, 30,5% is vrouw. Het aandeel vrouwelijke Statenleden in 2010 bedraagt 34,6%. Dit betekent dat het aandeel vrouwelijke Statenleden c.q. respondenten in dit onderzoek 4,1% lager ligt dan van de totale onderzoekspopulatie. Op basis van de Chi-kwadraat toets is statistisch vastgesteld dat er geen significante verschillen bestaan wat betreft de verdeling van de mannelijke en vrouwelijke respondenten. Er kan gesteld worden dat zowel vrouwelijke als de mannelijke Provinciale Statenleden in dit onderzoek naar verhouding zijn vertegenwoordigd onder de respondenten.

2.6.2 Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 51,7 jaar. Ruim 70% van de respondenten behoort tot de leeftijdscategorie tussen de 40 en 65 jaar. De leeftijdsverdeling onder de respondenten spreidt zich van een minimum van 24 jaar tot een maximum van 74 jaar. Omdat de leeftijdsopbouw van de totale populatie niet bekend is, is de gemiddelde leeftijd van Statenleden vergeleken met de gemiddelde leeftijd van Statenleden uit andere onderzoeken. Hieruit blijkt dat de gemiddelde leeftijd van 51,7 jaar in overeenstemming is met de gemiddelde leeftijd van Statenleden uit eerder uitgevoerde onderzoeken. De gemiddelde leeftijd van Statenleden bedroeg in 2003 53,7 jaar⁵.

2.6.3 Politieke partijen

Ten derde is gekeken naar de verdeling van Provinciale Statenleden over de verschillende politieke partijen. Wat opvalt is dat het CDA (-1,1%), PvdA (-2,1%), SP (-2,6%) en de Regionale partijen (-1%) in iets mindere mate vertegenwoordigd zijn in dit onderzoek dan in de totale populatie. Onder 'Regionale partijen' vallen alle partijen die alleen op regionaal niveau vertegenwoordigd zijn, zoals Mooi Utrecht en Sociaal Zeeland. De Christen Unie (+1,4%) en Groen Links (+3,1%) zijn daarentegen relatief in sterkere mate vertegenwoordigd. De Chi-kwadraat toets laat zien dat er geen significante verschillen zijn tussen de respondenten en de totale onderzoekspopulatie wat betreft de verdeling van het aantal Provinciale Statenleden naar politieke partij. Hierdoor is de representativiteit en veralgemeenbaarheid van dit onderzoek op dit punt gewaarborgd.

2.6.4 Provincie

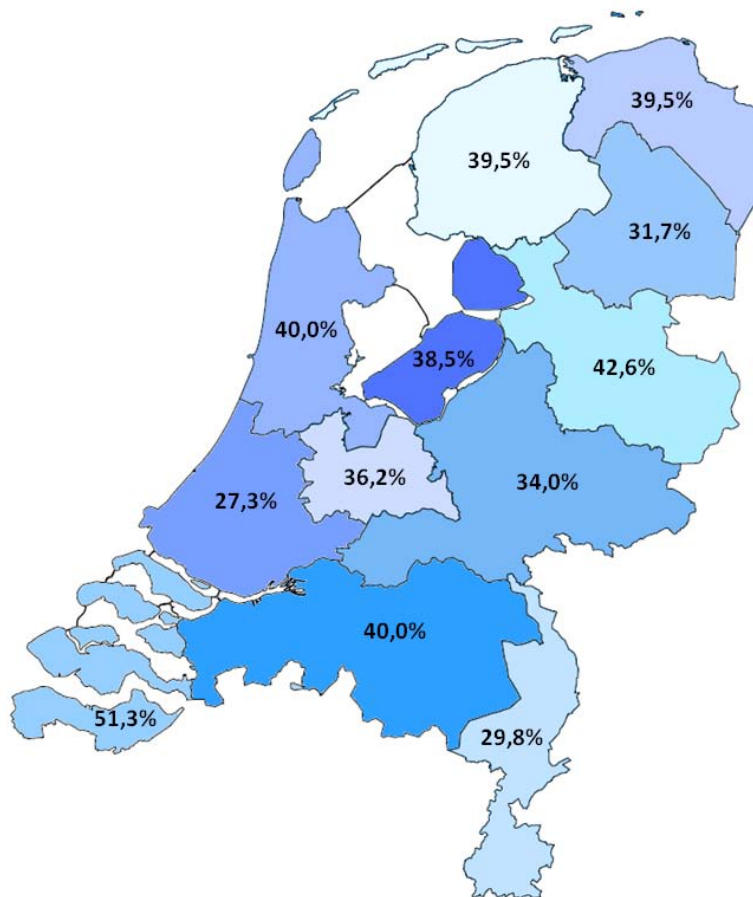
Als vierde is het aantal Provinciale Statenleden naar provincie in kaart gebracht. Ook de representatie naar provincie is in overeenstemming met de totale populatie, zie Figuur 1. De respons uitgesplitst naar provincie geeft een aantal uitschieters ten opzichte van de totale response van 37,2%: zo heeft in de provincie Zeeland 51,3% van alle Provinciale Statenleden gereageerd. De laagste respons is te zien in de

---

⁵ Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit gegeven enige maanden voor de verkiezingen voor de Provinciale Staten van 2003 is vastgesteld. Gedurende een termijn van vier jaar stijgt normaal gesproken de gemiddelde leeftijd van de Statenleden.

provincie Zuid-Holland, waar 27,3% van de Provinciale Statenleden reageerde. Ondanks de uitschieters blijkt uit de statistische berekeningen dat er geen significant verschil is tussen de respondenten en de totale onderzoekspopulatie wat betreft de verdeling van het aantal Provinciale Statenleden naar provincie. Met andere woorden: ook de representatie naar provincie is in overeenstemming met de totale populatie.

Figuur 1 Respons per provincie

2.6.5 Functie

Vervolgens is de verdeling naar functie in de partij weergegeven: fractievoorzitter of Statenlid. 81,4% van de respons is gewoon Statenlid, 18,6% van de Provinciale Statenleden is fractievoorzitter. Statistisch gezien komt het aantal Provinciale Statenleden dat Fractievoorzitter of Statenlid is in dit onderzoek overeen met de totale onderzoekspopulatie.

2.6.6 Rol

Tot slot is er gekeken naar de rol die Statenleden vervullen: coalitie of oppositie. 61,9% van de respondenten zit in de coalitie, 38,1% behoort tot een oppositie partij. Statistisch gezien komt de verdeling van Provinciale Statenleden naar coalitie- en oppositiepartijen overeen met de totale populatie.

2.7 Beperkingen van het onderzoek

Een beperking van het onderzoek is dat het uitdrukken van een tijdsbesteding voor een werkzaamheid per maand een complexe opgave is. Er zijn perioden in het jaar waarin het accent op bepaalde activiteiten ligt (denk aan de begrotingsbehandeling). Om deze reden is gevraagd naar het gemiddelde aantal uur per maand. De kosten per activiteit per maand dienen om deze reden niet als zodanig exact te worden geïnterpreteerd, maar als een gemiddelde.

Een nadeel van het survey-onderzoek is dat respondenten geen prioriteit stellen aan het onderzoek en de vragenlijst niet invullen waardoor de validiteit van bepaalde gegevens afneemt. Om de respons te verhogen is anderhalve week na het versturen van de webenquête een eerste herinneringsmail verstuurd. Nog eens anderhalve week later is er een tweede herinneringsmail verstuurd en is de deadline met één week verlengd. Om de non respons verder te minimaliseren is de webenquête geanonimiseerd. Doordat de verwerking van de gegevens op algemene basis (politieke partij, provincie, geslacht, leeftijd, ervaring, rol, functie) gebeurt en niet op persoonlijk titel is geprobeerd de drempel om deel te nemen aan het onderzoek laag te houden. Ten slotte krijgen de respondenten bij deelname inzage in een rapport met de belangrijkste bevindingen.

De omvang van het onderzoek maakt het onderzoek behalve sterk representatief en empirisch krachtig eveneens complex. Bij een dermate grootschalig onderzoek is het analytisch ondoenlijk om ruimte op te nemen voor uitleg c.q. opmerkingen bij gegeven vragen. Om de gegevens eenvoudig te kunnen analyseren is bij het survey-onderzoek zoveel mogelijk gebruik gemaakt van gesloten vragen. Het gevaar van gesloten vragen is dat de antwoordcategorieën de respondenten in hun keuzes kunnen sturen, dit is niet de bedoeling. Om ervoor te zorgen dat de antwoordcategorieën uitputtend zijn, zijn de antwoordcategorieën op basis van interviews met deskundigen opgesteld en getest.

3. Theoretisch profiel van het Provinciale Statenlid

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van het literatuuronderzoek en geeft antwoord op de eerste deelvraag “*Wat is er in recente onderzoeken bekend over het dualisme in relatie tot de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland?*”.

Aan de hand van bestaande literatuur is inzichtelijk gemaakt wat de belangrijkste recente feiten en ontwikkelingen zijn met betrekking tot het dualisme in relatie tot de Provinciale Staten en de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden. Het literatuuronderzoek beschrijft het theoretisch profiel van het Provinciale Statenlid met daarin een beschrijving van de werkzaamheden en tijdsbesteding van Provinciale Statenleden. Aangezien dit onderzoek grotendeels is afgeleid van het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 en de hoofdvraag van dit onderzoek ingaat op de overeenkomsten tussen Statenleden en Gemeenteraadsleden komt in dit hoofdstuk een vergelijking tussen Statenleden en Gemeenteraadsleden aan bod. Op basis van deze vergelijking zijn de werkzaamheden van Statenleden behorende bij het Provinciale statenwerk vastgesteld. Tevens gaat dit hoofdstuk in op de invoering van het dualisme en komt de evaluatie van de invoering van het dualisme aan bod.

3.1 Wettelijke grondslag

De Provinciewet (PW) bepaalt dat het bestuur van elke provincie bestaat uit Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en een Commissaris van de Koningin. Het college van Gedeputeerde Staten is het dagelijkse bestuur van een provincie, de leden van Provinciale Staten vormen het algemeen bestuur. Provinciale Staten vertegenwoordigen de gehele bevolking van de provincie (art. 7 PW). De Provinciale Staten staan zoals blijkt uit de Grondwet (Gw) aan het hoofd van de provincie (art. 125 lid 1 Gw). Het aantal leden van Provinciale Staten is afhankelijk van het inwonertal van de provincie. In 2007 is het aantal Statenleden teruggebracht van 764 naar 564. Het kabinet Rutte-Verhagen is voornemens het aantal Statenleden nog verder te verlagen⁶. De Provinciale Statenleden worden voor een periode van vier jaar op basis van evenredige vertegenwoordiging gekozen door en uit ingezetenen (inwoners van provincie) die achttien jaar of ouder zijn.

3.2 Tweedeling in kerntaken

Sinds de invoering van het dualisme⁷ zijn de werkzaamheden van Provinciale Statenleden veelvuldig ingedeeld naar volksvertegenwoordigende activiteiten en bestuurlijke activiteiten.

- *Volksvertegenwoordiging* is de primaire functie van een Provinciale Statenlid. De overige functies van de Statenleden, kaderstellen en controleren, vloeien hieruit voort. De gekozen Statenleden vertegenwoordigen de burger en maken namens de burger afwegingen. Het wegen van – vaak tegenstrijdige – belangen van diverse (groepen van) burgers is daarbij een essentiële en bij uitstek politieke kwestie. Volksvertegenwoordigers zijn ‘vertalers’ van hetgeen onder de achterban leeft. Het Provinciale Statenlid moet in zijn vertegenwoordigende

⁶ <http://www.rijksoverheid.nl/regering/het-kabinet/regerakkoord/bestuur>

⁷ In paragraaf 3.3 komt een uitgebreide beschrijving van het dualisme aan bod.

functie vooral laten blijken dat hij of zij alle relevante argumenten heeft gehoord en op basis daarvan tot een integere afweging is gekomen. De volksvertegenwoordigende rol van een Statenlid komt vooral naar voren bij de agendavorming en de beleidsvoorbereiding.

- *De bestuurlijke activiteiten* bestaan uit kaderstellen en controleren. Statenleden bepalen in een zo vroeg mogelijk stadium de politieke lijn en vertalen dit in politieke opdrachten aan het uitvoerend bestuur. Bij het kaderstellen dienen Statenleden op hoofdlijnen te sturen.

De controlerende rol houdt in dat Provinciale Staten achteraf controleren of het uitvoerend bestuur het beleid heeft uitgevoerd binnen de door Provinciale Staten geschetste kaders.

3.3 Dualisme

De kern van de dualisering op provinciaal niveau bestaat uit de ontvlechting van de rollen van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Deze ontvlechting is gerealiseerd door het aanbrengen van een scheiding tussen de samenstelling, de functies en de bevoegdheden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Het dualisme geeft een andere rol aan Gedeputeerde Staten, namelijk als zelfstandig dagelijks bestuur van de provincie met eigen bevoegdheden. De functies van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten zijn binnen deze opzet onverenigbaar. Het doel van de scheiding tussen Gedeputeerde- en Provinciale Staten is dat Provinciale Staten onafhankelijker staan tegenover het dagelijks bestuur van Gedeputeerde Staten.

De scheiding tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten moet er voor zorgen dat Provinciale Staten beter in staat zijn om Gedeputeerde Staten te controleren en de bevolking te vertegenwoordigen. De hoofddoelstelling van het dualisme is een cultuurverandering teweeg brengen in de richting van een nieuw, dualistisch opererend Provinciaal Statenlid, dat zich meer gaat concentreren op bestuurlijke activiteiten (kaderstellen en controleren) en volksvertegenwoordigende activiteiten. Om deze hoofddoelstelling te realiseren kent de Wet dualisering provinciebestuur een drietal doelstellingen, te weten:

- Herstel van de positie van Provinciale Staten als het belangrijkste politieke bestuursorgaan;
- Herstel van de volksvertegenwoordigende functie van Provinciale Staten; en
- Versterking van de herkenbaarheid van het provinciebestuur voor de burger.

Provinciale Statenleden hebben in het dualisme (nieuwe) controle-instrumenten gekregen, te weten recht van initiatief, amendement, interpellatie, onderzoek, moties, mondelinge en schriftelijke vragen. Verder zijn in het dualisme enkele nieuwe functies in het leven geroepen: de rekenkamer en de griffier.

Binnen het dualisme heeft Gedeputeerde Staten een andere rol gekregen, namelijk het zelfstandig dagelijks bestuur van de provincie. In deze rol geeft het college uitvoering aan de autonome bevoegdheden die zijn vastgelegd in de Provinciewet, Medebewindswetten en de Grondwet.

3.4 Evaluatie dualisme

Sinds 2004 zijn evaluatieonderzoeken uitgevoerd naar de werking van het dualisme in het provinciebestuur. Het meest recente evaluatieonderzoek naar de dualisering is het rapport 'De Staat van dualisering' (2008) van de Commissie-Bijleveld. De eerste hoofdconclusie uit het onderzoek is dat het dualisme gaandeweg de standaard is geworden en als uitgangspunt dient. In technische zin functioneert het dualisme op hoofdlijnen zoals beoogd. Er zijn echter wel problemen en tekortkomingen maar het dualisme dient als uitgangspunt en vormt een structurele basis voor het functioneren van het provinciebestuur. In het rapport 'De Staat van dualisering' staat de conclusie dat het dualisme geleidelijk 'indaalt' in de dagelijkse praktijk en dat Statenleden het dualisme geleidelijk aanvaardden. Als gevolg hiervan ontstaat ook geleidelijk een cultuurverandering. De mate van verandering verschilt volgens de commissie wel per provincie.

Vrij algemeen genoemde succesvolle onderdelen van de dualisering betreffen de positie van de griffier en het functioneren van Gedeputeerde Staten. De formele bestuursstructuur en de bestuurspraktijk zijn weer met elkaar in overeenstemming. De scheiding van posities en bevoegdheden heeft bijgedragen aan een meer heldere rolverdeling binnen het provinciebestuur.

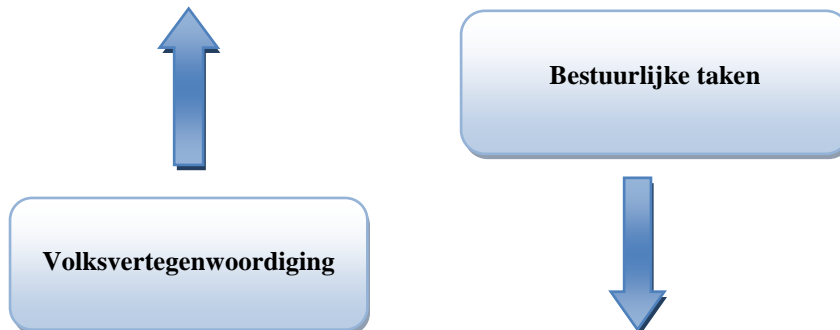
De kerndoelen achter de invoering van het duale stelsel zijn gedeeltelijk en beperkt bereikt. Uit het onderzoek 'De Staat van dualisering' blijkt dat de Provinciale Statenleden zelf van mening waren dat de positie van Provinciale Staten als het belangrijkste politieke forum is hersteld. De evaluatie levert een wisselend beeld op ten aanzien van de volksvertegenwoordigende rol van Provinciale Staten. Enerzijds geven Statenleden aan dat de volksvertegenwoordigende rol niet verbeterd is "*Men besteedt te weinig tijd aan contacten met de buitenwereld*" (Commissie-Bijleveld, 2008;65). Anderzijds zijn wel contacten met burgers en externe organisaties verbeterd. De algemene conclusie luidt dat de volksvertegenwoordigende rol van Provinciale Staten nog onvoldoende uit de verf komt.

Uit het onderzoek komt verder duidelijk naar voren dat de herkenbaarheid van het provinciebestuur voor de burgers nauwelijks is veranderd. Alleen burgers die geïnteresseerd zijn in de provinciale politiek weten de weg naar het provinciehuis te vinden.

Uit het evaluatierapport blijkt tevens dat Provinciale Statenleden (nog) veel tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten. Kijkend naar de wens van de Provinciale Statenleden, om de meeste tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten, is de verdeling tussen de tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten en volksvertegenwoordigende activiteiten nog steeds niet in balans. Om de verhouding in tijdsbesteding tussen de bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten beter aan te laten sluiten bij de wens van de Provinciale Statenleden moet de verdeling tussen de tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten en volksvertegenwoordigende activiteiten in balans gebracht worden. Het aantal uren dat Provinciale Statenleden aan volksvertegenwoordigende activiteiten besteden kan omhoog en/of het aantal uren dat

zij aan bestuurlijke taken besteden kan omlaag (zie Figuur 2). Dit zorgt voor een verschuiving in de relatieve tijdsbesteding.

Figuur 2 Balans tussen hoofdtaken Provinciale Statenlid

Uit de onderzoeksresultaten van ‘De staat van dualisering’ (2008) blijkt dat Provinciale Statenleden steeds minder vrije tijd hebben. Om deze reden is het volgens hen niet aan te bevelen het totaal aantal uren te verhogen dat Provinciale Statenleden per week aan statenwerkzaamheden besteden. Statenleden zitten al aan het maximaal aantal te besteden uren per maand en kunnen of willen hier geen extra tijd voor vrijmaken. Om de verhouding in tijdsbesteding tussen de bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten in balans te brengen is het geen optie om alleen de tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten te verhogen. Om de verhouding in tijdsbesteding in balans te brengen zal de tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten dus moeten afnemen.

In 2002 is een onderzoek⁸ gehouden onder afgetreden Statenleden naar de reden van aftreden. Ook in dit onderzoek, dat in opdracht van het ministerie van BZK is uitgevoerd, bleek dat met name de totale tijdsbesteding, het statenwerk gecombineerd met betaald werk, een belangrijke reden is om met het statenwerk te stoppen.

Om ervoor te zorgen dat de verhouding in tijdsbesteding verschuift in de richting van een meer volksvertegenwoordigend Provinciale Statenlid is het relevant de bestuurlijke taken van Statenleden anders in te richten zodat de tijd die Statenleden aan bestuurlijke taken besteden afneemt. Er valt volgens de commissie belangrijke efficiencywinst te boeken in de wijze waarop Provinciale Statenleden het statenwerk vormgeven. De volgende knelpunten zijn volgens de commissie mogelijk anders vorm te geven:

1. Lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten; en
2. Het verloop van de verschillende vergaderingen.

3.5 Vergelijking met gemeenten

Het Huis van Thorbecke is ingericht met de uniformiteitsgedachte wat inhoudt dat alle bestuurslagen in Nederland gelijkwaardig aan elkaar zijn en dezelfde bestuurlijke structuur hebben (Schroot, Van Vliet & Wijma, 1977, p. 15). Dit betekent dat de

⁸ *Afscheid van de Staten, een terugblik op het lidmaatschap van Provinciale Staten*, Den Haag, 2002, Castenmiller, Leijenaar, Niemöller en Tjalma-den Oudsten

structuur en de activiteiten van gemeenten en gemeenteraadsleden overeenkomen met die van de provincies en Provinciale Statenleden.

De bestuurlijke structuur van de provincies toont veel overeenkomsten met die van gemeenten, alleen de terminologie verschilt. Bij gemeenten bestaat het gemeentebestuur uit de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester. Bij provincies bestaat het provinciebestuur uit Provinciale Staten, het college van Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koning.

De Gemeenteraad en Provinciale Staten vormen beide het algemeen bestuur van respectievelijk de gemeenten en de provincies. Zowel gemeenteraadsleden als leden van Provinciale Staten worden eens in de vier jaar door middel van directe verkiezingen gekozen door kiesgerechtigde burgers.

Bij gemeenten vormt het College van Burgemeester en Wethouders het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur bij de provincies bestaat uit het College van Gedeputeerde Staten welke voorgezeten wordt door de Commissaris van de Koning.

Zowel gemeenteraadsleden als leden van Gedeputeerde Staten worden gekozen door respectievelijk gemeenteraadsleden en Provinciale Statenleden.

De burgemeester is vergelijkbaar met de Commissaris van de Koning. Beide zijn door de Kroon benoemt voor een periode van zes jaar en zitten zowel het dagelijks als het algemeen bestuur voor.

Naast de overeenkomst tussen de inrichting van het bestuurlijk bestel beschikken de provincies en gemeenten over nog een overeenkomst. Namelijk de invoering van het dualisme. In 2002 is de Wet dualisering gemeentebestuur ingevoerd. Deze wet heeft dezelfde doelen als de Wet dualisering provinciebestuur, welke in 2003 is ingevoerd. Net zoals bij de provincies zou de invoering van het dualisme bij gemeenten moeten leiden tot Gemeenteraadsleden die zich meer gaan concentreren op kaderstelling, controle en volksvertegenwoordiging. De gedachte hierachter was, net als bij Provinciale Statenleden, dat Gemeenteraadsleden meer tijd zouden besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten en minder aan bestuurlijke activiteiten.

3.6 Werkzaamheden

Het dualisme deelt de werkzaamheden van Provinciale Statenleden in naar bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten. Binnen dit onderzoek is daarom gebruik gemaakt van een onderverdeling naar bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten. De activiteiten zijn grotendeels afgeleid van het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009.

Tijd die Provinciale Statenleden bijvoorbeeld besteden aan het voorbereiden van vergaderingen, commissievergaderingen, Provinciale Statenvergaderingen en overleg met de fractie vallen onder bestuurlijke activiteiten. Tot de volksvertegenwoordigende activiteiten behoren contacten met burgers in alle vormen, variërend van activiteiten in maatschappelijke organisaties, tot persoonlijk contact met (groepen van) burgers en werkbezoeken.

3.7 Tijdsbesteding

In het verleden is er vrij weinig onderzoek⁹ verricht naar de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden. De twee onderzoeken die uitgevoerd zijn volgden op elkaar en zijn beide tot dezelfde categorieën te herleiden als waar voorliggend onderzoek gebruik van maakt. Dit maakt het mogelijk om de onderzoeksresultaten van beide onderzoeken met elkaar te vergelijken en in dit onderzoek te gebruiken.

Uit onderzoek van de Staatscommissie dualisme en lokale democratie blijkt dat Statenleden in 1999 in het monisme gemiddeld 17,4 uur per week aan het statenwerk besteden. Daarnaast besteden Statenleden in 1999 gemiddeld 34,8 uur per week aan een betaalde baan. Uit onderzoek van het SGBO blijkt dat Statenleden in 2004, één jaar na de invoering van het dualisme, gemiddeld 21 uur per week aan het statenwerk besteden en daarnaast een betaalde baan hebben van gemiddeld 33 uur per week.

Provinciale Statenleden zijn tussen 1999 en 2004 gemiddeld minder tijd (1,8 uur per week) gaan besteden aan een betaalde baan. De tijdsbesteding aan Provinciale Statenactiviteiten daarentegen is in 2004 ten opzichte van 1999 met 3,6 uur per week toegenomen. Statenleden in 1999 besteden 80% van hun totale tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten en 12% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Statenleden in 2004 besteden eveneens 80% aan bestuurlijke activiteiten en 20% aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

3.8 Conclusie

Tijdens dit hoofdstuk staat de deelvraag centraal: *“Wat is er in recente onderzoeken bekend over het dualisme in relatie tot de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland?”*. Op basis van evaluatieonderzoeken (2005 en 2008) blijkt dat de dualisering van het provinciebestuur steeds beter uit de verf komt. Het dualisme heeft ervoor gezorgd dat de werkzaamheden van Statenleden onder te verdelen zijn in bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten.

In de tijd van het monisme (1999) besteden Provinciale Statenleden gemiddeld 17,4 uur per week aan het statenwerk. 80% van hun tijd besteden Statenleden in 1999 aan bestuurlijke activiteiten en 12% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Provinciale Statenleden besteden in 2004 gemiddeld 21,0 uur per week aan het statenwerk. Statenleden besteden in 2004 80% aan bestuurlijke activiteiten en 20% aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Één jaar na de invoering van het dualisme is de tijdsbesteding van Statenleden gemiddeld met 3,6 uur per week toegenomen. Relatief gezien zijn Statenleden sinds de invoering van het dualisme iets meer tijd (8%) gaan besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Onderzoek van het SGBO laat zien dat Statenleden in 2004 nog veel tijd aan bestuurlijke activiteiten besteden.

Statenleden hebben volgens de ‘De Staat van dualisering’ (2008) steeds minder vrije tijd. Om de verhouding in tijdsbesteding tussen de bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten te verschuiven in de richting van een meer volksvertegenwoordigend Statenlid is het aan te bevelen de bestuurlijke activiteiten efficiënt en effectief in te richten. Mogelijkheden die hiervoor worden aangedragen zijn: verbeteren van de informatieverstrekking zodat het lezen van vergaderstukken efficiënt verloopt en het efficiënt inrichten van vergaderingen.

---

⁹ Enkele onderzoeken: Staatscommissie dualisme en lokale democratie (1999) en SGBO (2004).

4. Tijdsbesteding

Dit hoofdstuk staat in het teken van de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag: “Wat is de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland in 2010 en in hoeverre verschilt deze tijdsbesteding van de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009?”.

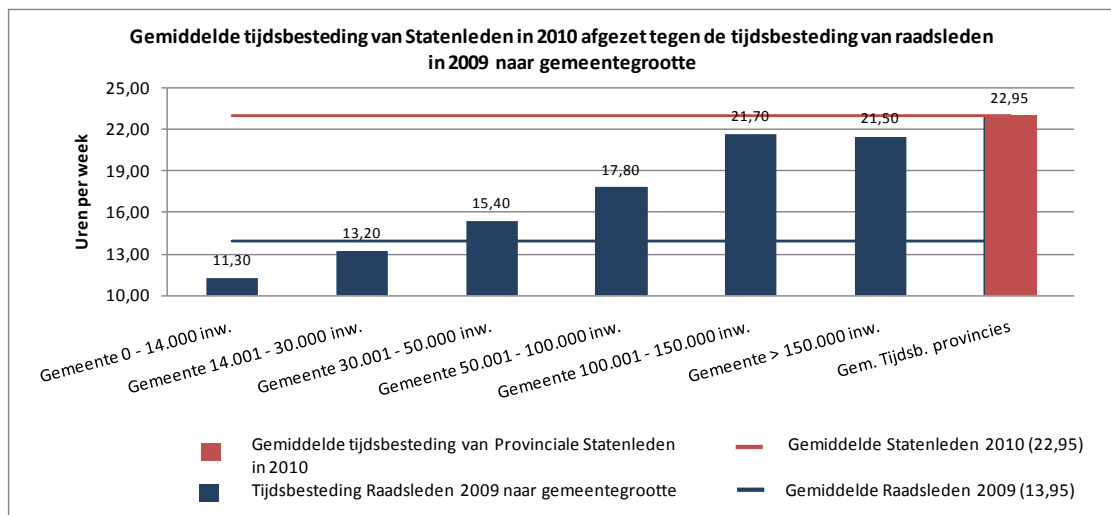
Na de algemene tijdsbesteding, komen de tijdsbesteding naar provincie, politieke partij, leeftijd, ervaring, geslacht, rol en functie in dit hoofdstuk aan de orde. Het hoofdstuk behandelt vervolgens de tijdsbesteding aan een betaalde baan en/of opleiding, de tevredenheid van Provinciale Statenleden over de totale tijdsbesteding en besluit met een conclusie.

4.1 Algemeen

Aan de Provinciale Statenleden is gevraagd om voor 17 verschillende werkzaamheden aan te geven hoeveel tijd zij daaraan besteden. Op basis hiervan is berekend hoeveel uur Provinciale Statenleden per maand aan het Statenlidmaatschap besteden. Hieruit blijkt dat het Statenlidmaatschap van de Nederlandse Provinciale Statenleden gemiddeld 98,34 uur per maand vergt. Dit betekent dat Statenleden gemiddeld 22,95 per week besteden aan het statenwerk.¹⁰

Uit de één-meting van het Nationaal Raadsledenonderzoek blijkt dat gemeenteraadsleden in 2009 gemiddeld 13,95 uur per week aan het raadswerk besteden. Dit betekent dat de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in 2010 gemiddeld negen uur per week (64,5%) hoger is dan van gemeenteraadsleden in 2009.

In Figuur 3 is de gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 afgezet tegen de tijdsbesteding van raadsleden in 2009 naar gemeentegrootte.

Figuur 3 Gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 afgezet tegen de tijdsbesteding van raadsleden in 2009 naar gemeentegrootte

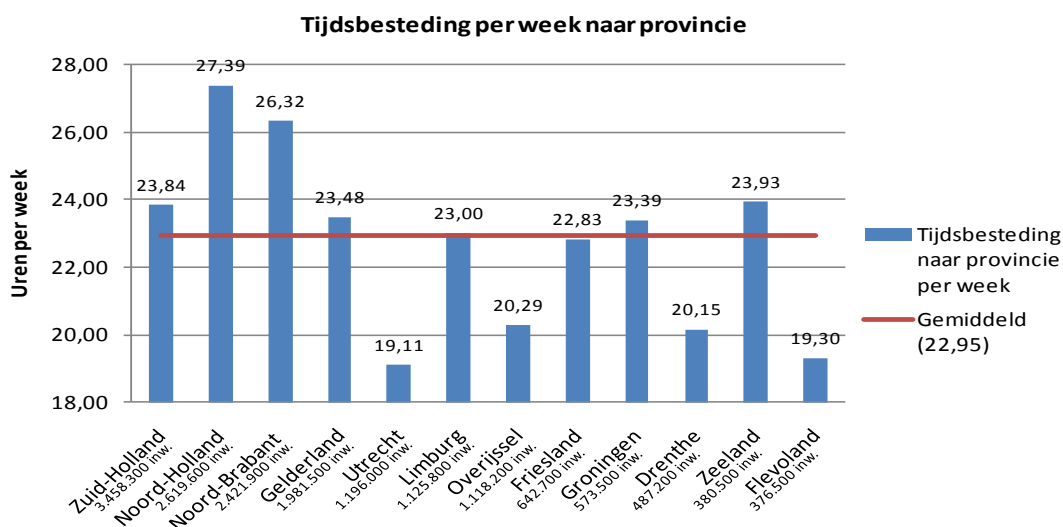
¹⁰ Het aantal uren per week is berekend door het aantal uren per maand te delen door 30 (aantal dagen per maand) en daarna te vermenigvuldigen met 7 (aantal dagen per week).

De gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 ligt ruim één uur per week hoger dan de tijdsbesteding van raadsleden in 2009 in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners.

4.2 Tijdsbesteding naar provincie

Figuur 4 geeft de gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 per week naar provincie weer. De provincies zijn op basis van inwonertal gerangschikt van groot naar klein.

Figuur 4 Gemiddelde tijdsbesteding Statenleden in 2010 per week naar provincie (N = 200)

In Figuur 4 is te zien dat de tijdsbesteding van Statenleden per provincie verschilt. In de vier provincies met de meeste inwoners (Zuid-Holland, Noord-Holland, Noord-Brabant en Gelderland) besteden Provinciale Statenleden meer tijd dan het gemiddelde aan het statenwerk. Opvallend is dat de Statenleden van de relatief kleine provincies Groningen en Zeeland ook boven gemiddeld scoren. Uitschieters in Figuur 4 zijn Utrecht en Flevoland. Statenleden in beide provincies scoren ruim beneden het gemiddelde. Het algemene beeld is dat de drie grootste provincies met meer dan twee miljoen inwoners boven het gemiddelde blijven. Op één provincie na zitten de provincies met een kleiner inwoneraantal onder of rond het gemiddelde.

Het Nationaal Raadsledenonderzoek laat zien dat de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 samenhangt met het aantal inwoners van de gemeente. De tijdsbesteding van gemeenteraadsleden neemt vrijwel rechtevenredig toe naarmate het aantal inwoners toeneemt.

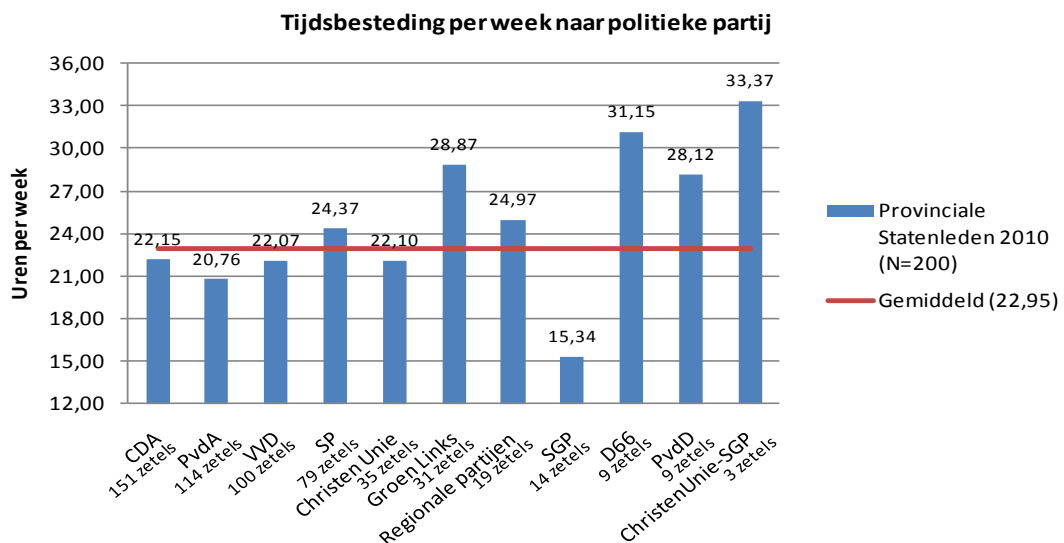
Wanneer de tijdsbesteding van Statenleden in 2010 uitgesplitst is naar het aantal inwoners per Statenlid, gemiddelde omvang van de fractie, het percentage coalitieleden binnen de provincie en het percentage fractievoorzitters toont de tijdsbesteding een zeer wisselend beeld. Hieruit is op te maken dat de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden uitgesplitst naar provincie niet samenhangt met het aantal inwoners per Statenlid, de gemiddelde omvang van de fractie, het percentage

coalitieleden binnen de provincie en het percentage fractievoorzitters binnen de provincie.

4.3 Tijdsbesteding naar politieke partij

Figuur 5 geeft een overzicht van de gemiddelde tijdsbesteding per week van Statenleden verdeeld naar politieke partijen. De politieke partijen zijn van groot (landelijk gezien de meeste zetels) naar klein (landelijk gezien de minste zetels) gerangschikt.

Figuur 5 Gemiddelde tijdsbesteding Statenleden in 2010 per week naar politieke partij (N = 200)

Statenleden van GroenLinks, D66, Partij voor de Dieren, ChristenUnie-SGP en regionale partijen maken meer uren dan gemiddeld. Over het algemeen zijn dit kleine fracties met vijf of minder zetels per provincie. Het percentage fractievoorzitters onder de respondenten bedraagt bij de regionale partijen, D66, PvdD en ChristenUnie-SGP 100%, en bij GroenLinks 35,3%. Bekend is dat fractievoorzitters meer uren maken dan gewone Statenleden. Later in dit hoofdstuk zal blijken dat fractievoorzitters meer uren maken dan gewone Statenleden. Het percentage fractievoorzitters van de SGP bedraagt slechts 16,7%.

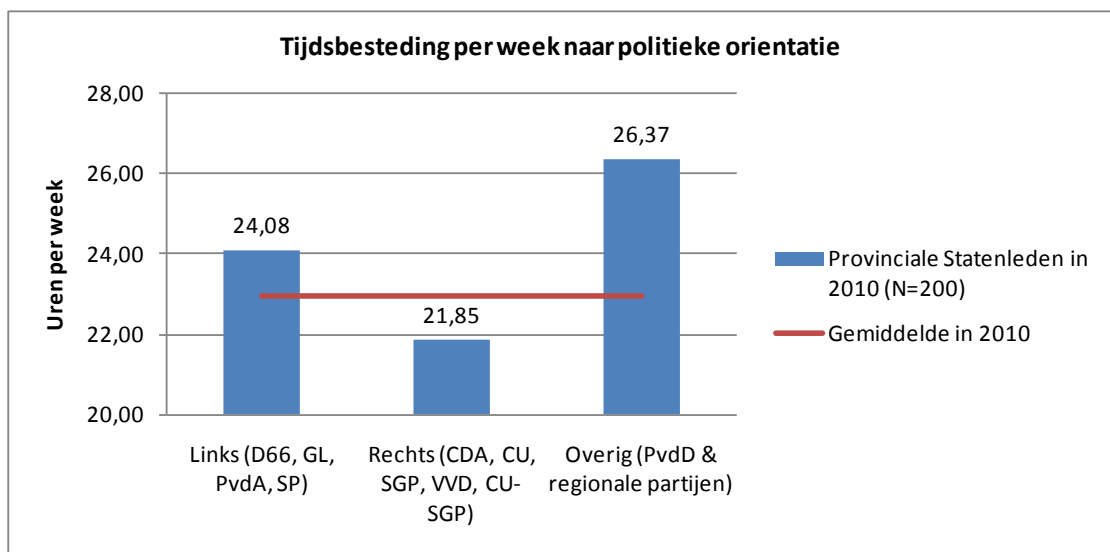
Statenleden van de drie grootste politieke partijen van Nederland (CDA, PvdA en VVD) besteden gemiddeld minder tijd aan het Provinciale statenwerk. Het percentage fractievoorzitters bedraagt bij het CDA, PvdA en VVD respectievelijk 5,8%, 10,8% en 8,1%. Hieruit blijkt dat de tijdsbesteding van Statenleden samenhangt met het aantal zetels van de politieke partij en het percentage fractievoorzitters binnen de politieke partij.

Uit de één-meting van het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 blijkt dat de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 van D66 en GroenLinks ver boven het gemiddelde ligt. Beide partijen zijn vooral in grotere gemeenten vertegenwoordigd. De gemiddelde tijdsbesteding per week stijgt bij gemeenteraadsleden naarmate een gemeente groter is. Raadsleden van CDA, ChristenUnie, SP en samengevoegde

partijen zitten qua tijdsbesteding onder het gemiddelde. Raadsleden van de overige partijen (PvdA, VVD en regionale partijen) laten een tijdsbesteding zien die ongeveer overeenkomt met de gemiddelde tijdsbesteding.

In Figuur 6 is de tijdsbesteding per week verdeeld naar politieke oriëntatie. De partijen D66, GroenLinks, PvdA en SP vallen onder links georiënteerde partijen. CDA, ChristenUnie¹¹, SGP, VVD en ChristenUnie-SGP zijn ondergebracht in de categorie rechts georiënteerde partijen. Van Partij voor de Dieren en regionale partijen is niet duidelijk of deze links of rechts georiënteerd zijn. Deze partijen zijn daarom ondergebracht in een categorie ‘overig’.

Figuur 6 Gemiddelde tijdsbesteding Statenleden in 2010 per week naar politieke oriëntatie (N = 200)

Uit Figuur 6 blijkt dat links georiënteerde Statenleden gemiddeld ruim twee uur per week meer aan het statenwerk besteden dan Statenleden van rechts georiënteerde partijen. Links georiënteerde Statenleden besteden hierdoor ruim één uur meer per week aan het statenwerk dan het landelijk gemiddelde. Opvallend is dat Statenleden in de categorie ‘overig’ ruim boven het gemiddelde uitkomen. De Partij voor de Dieren en de regionale partijen besteden gemiddeld ruim drie uur per week meer aan het statenwerk dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde fractiegrootte van de politieke partijen in de categorie ‘overig’ bedraagt 1,6 zetels per fractie. De gemiddelde fractiegrootte van links georiënteerde politieke partijen bedraagt 5,0 zetels per fractie en van rechts georiënteerde politieke partijen 6,8 zetels per fractie. Gemiddeld gezien besteden rechts georiënteerde Statenleden minder tijd dan links georiënteerde en ‘overige’ Statenleden, de gemiddelde fractiegrootte is ook het grootst bij rechts georiënteerde partijen. Hieruit blijkt opnieuw dat naarmate de fractie gemiddeld gezien meer zetels heeft, Statenleden minder tijd aan het statenwerk besteden.

¹¹ De ChristenUnie neemt zowel linkse als rechtse standpunten in. Volgens <http://www.parlement.com/9291000/modules/g61o6303> hoort de partij thuis aan de rechterkant van het politieke spectrum.

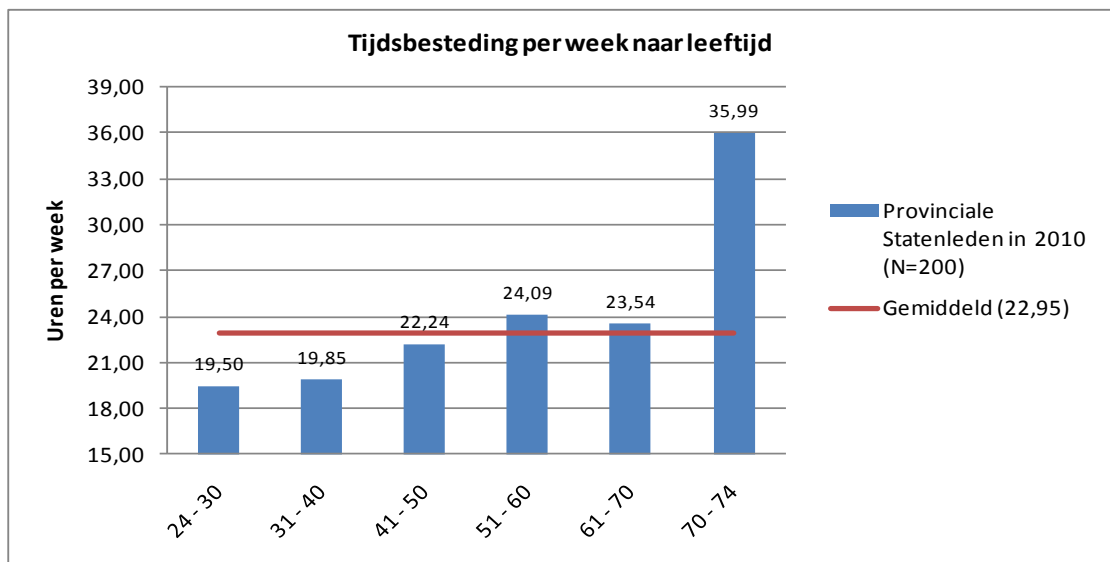

Overeenkomst tussen Statenleden in 2010 en gemeenteraadsleden in 2009 is dat links georiënteerde gemeenteraadsleden meer tijd besteden aan de raadswerkzaamheden dan rechts georiënteerde raadsleden. Links georiënteerde gemeenteraadsleden in 2009 besteden gemiddeld bijna twee uur meer per week dan het gemiddelde. Rechts georiënteerde gemeenteraadsleden besteden gemiddeld anderhalf uur per week minder aan het raadswerk dan het landelijk gemiddelde. In tegenstelling tot Provinciale Statenleden in 2010 besteden gemeenteraadsleden in 2009 in de categorie ‘overig’ minder tijd aan het raadswerk dan gemiddeld.

4.4 Tijdsbesteding naar leeftijd

Figuur 7 geeft de gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden weer naar leeftijdscategorie.

Figuur 7 Gemiddelde tijdsbesteding Statenleden in 2010 per week naar leeftijd van Provinciale Statenleden (N = 200)

Wat opvalt is dat de tijdsbesteding toeneemt naarmate Statenleden ouder zijn (de categorie 61-70 jaar wijkt hier licht van af). Statenleden van 70 jaar en ouder besteden gemiddeld de meeste tijd aan het statenwerk. Deze Statenleden besteden bijna 16,5 uur per week (85%) meer aan het statenwerk dan Statenleden in de leeftijd van 24 tot 30 jaar. Dit kan te maken hebben met het feit dat het grootste deel van de Statenleden van 70 jaar en ouder gepensioneerd is en geen andere baan invult, waardoor deze Statenleden meer tijd beschikbaar hebben.¹²

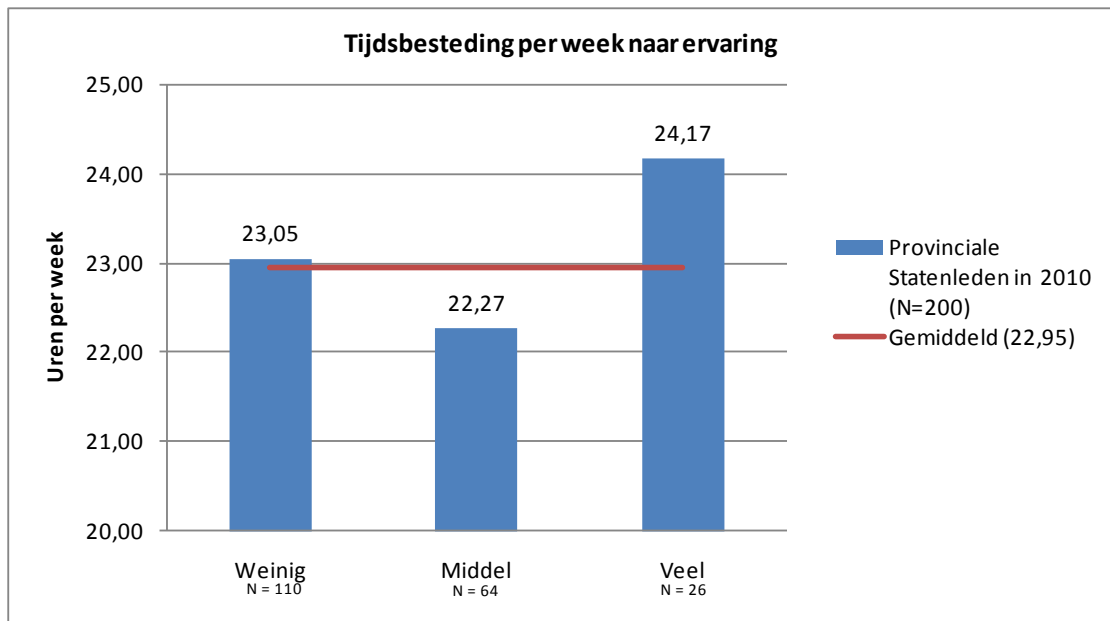
¹² De één-meting van het Nationaal Raadsledenonderzoek heeft de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 niet uitgesplitst naar de leeftijd van de gemeenteraadsleden. Om deze reden is het niet mogelijk om de tijdsbesteding naar leeftijd van Provinciale Statenleden in 2010 te vergelijken met gemeenteraadsleden in 2009.

4.5 Tijdsbesteding naar ervaring

In Figuur 8 is de tijdsbesteding van Statenleden in 2010 naar ervaring weergegeven. Bij deze vergelijking is onderscheid gemaakt tussen ‘Weinig’, ‘Middel’ en ‘Veel’ ervaring waarbij weinig staat voor 1 zittingsperiode (maximaal 4 jaar), middel voor 2 zittingsperioden (5 tot 8 jaar) en veel voor 3 zittingsperioden of meer (9 jaar of meer).

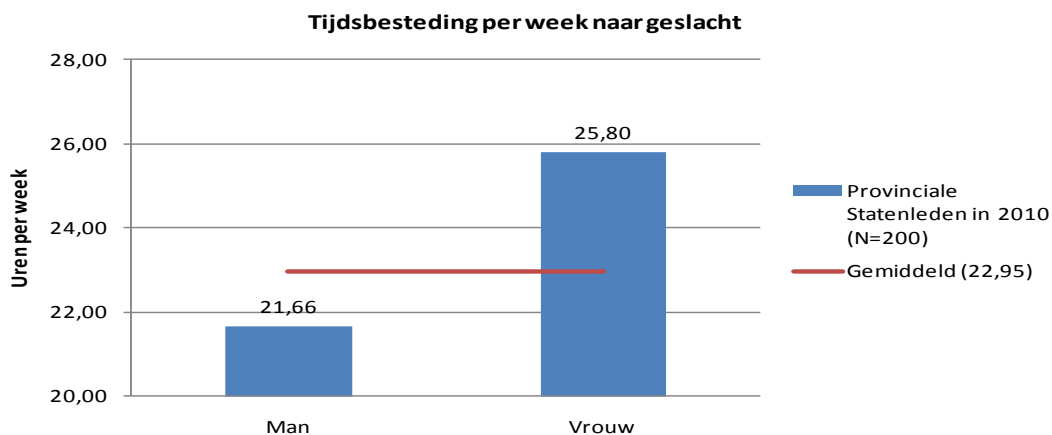
Figuur 8 Gemiddelde tijdsbesteding Statenleden in 2010 per week naar ervaring van Provinciale Statenleden (N = 200)

Figuur 8 maakt inzichtelijk dat Statenleden met weinig ervaring net boven het gemiddelde zitten. Statenleden met vijf tot acht jaar ervaring besteden gemiddeld de minste tijd. Statenleden daarentegen met veel ervaring (negen jaar of meer) besteden gemiddeld de meeste tijd aan het statenwerk. Statenleden in de categorie ‘veel’ besteden ruim één uur per week meer aan het statenwerk dan het gemiddelde.¹³

4.6 Tijdsbesteding naar geslacht

Figuur 9 laat zien dat vrouwelijke Provinciale Statenleden gemiddeld per week meer tijd besteden aan het statenwerk dan hun mannelijke collega's. Vrouwelijke Statenleden besteden gemiddeld ruim 19% meer per week aan het statenwerk dan hun mannelijke collega's.

¹³ Tijdens de één-meting van het Nationaal Raadsledenonderzoek is de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 naar de hoeveelheid ervaring niet onderzocht.

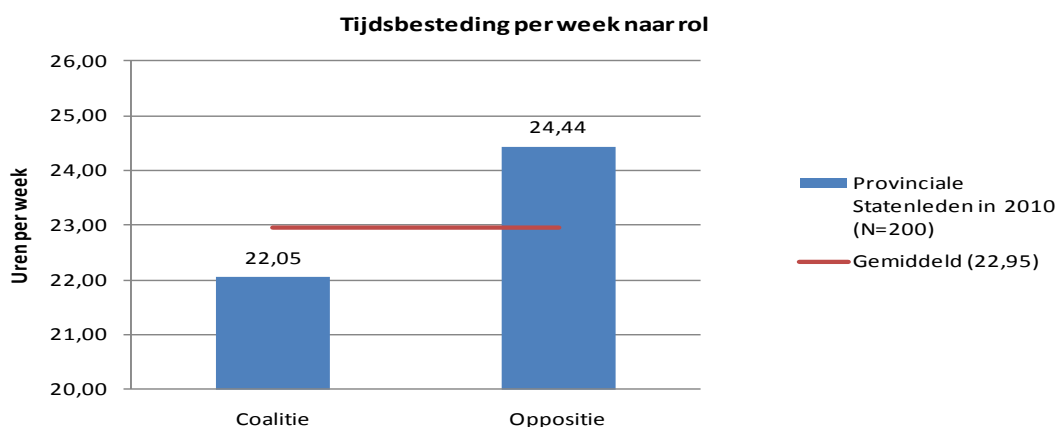
Figuur 9 Gemiddelde tijdsbesteding Statenleden in 2010 per week naar geslacht (N = 200)

Net zoals bij Statenleden in 2010 het geval is besteden vrouwelijke gemeenteraadsleden in 2009 ook gemiddeld meer tijd per week aan het raadswerk dan hun mannelijke collega's. Vrouwelijke raadsleden besteden in 2009 gemiddeld 18% meer tijd aan het raadswerk dan mannelijke raadsleden.

Het percentage dat vrouwelijk Statenleden in 2010 meer besteden aan het statenwerk dan hun mannelijke collega's is vergelijkbaar met het percentage dat vrouwelijke gemeenteraadsleden in 2009 meer per week besteden aan het raadswerk.

4.7 Tijdsbesteding naar rol

Figuur 10 laat de tijdsbesteding zien van Provinciale Statenleden die in een coalitiepartij zitten en Statenleden die oppositie voeren.

Figuur 10 Gemiddelde tijdsbesteding per week van Statenleden in 2010 naar coalitie/oppositie (N = 200)

Statenleden die deel uitmaken van een coalitiepartij besteden gemiddeld bijna een uur per week minder aan het statenwerk dan het gemiddelde. Statenleden uit oppositiepartijen besteden gemiddeld bijna anderhalf uur per week meer dan het gemiddelde. Relatief gezien besteden Provinciale Statenleden uit oppositiepartijen ruim 10,8% meer tijd aan het statenwerk dan Statenleden uit coalitiepartijen.

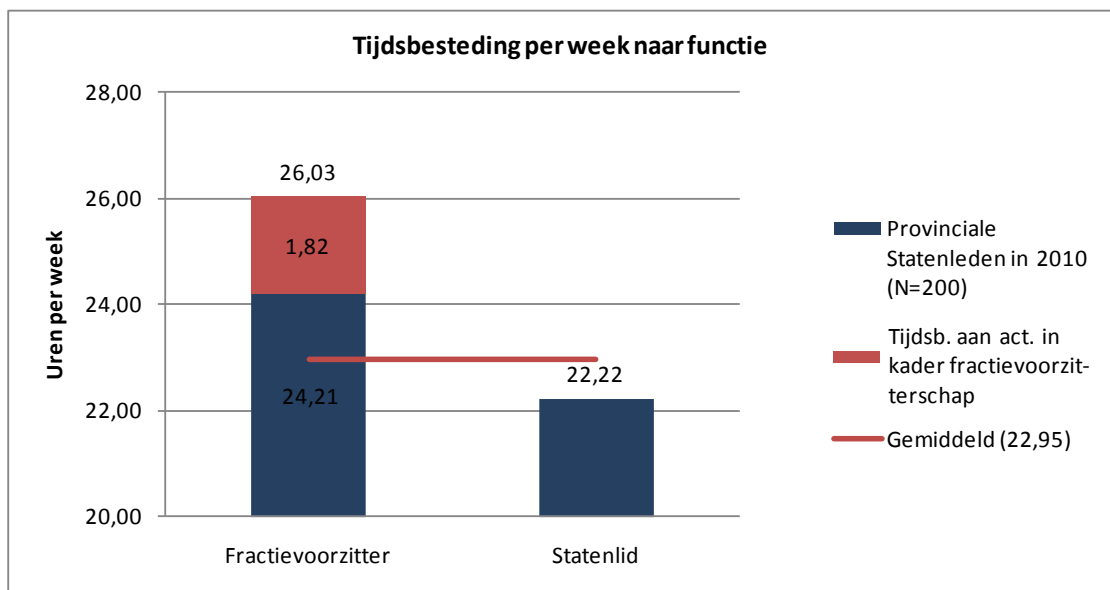

De gemiddelde fractiegrootte van coalitiepartijen bedraagt 9,2 zetels per fractie en van oppositiepartijen 3,9 zetels per fractie. Het verschil in tijdsbesteding tussen Statenleden uit coalitie en oppositiepartijen is te verklaren vanuit het feit dat coalitiepartijen gemiddeld gezien groter zijn dan oppositiepartijen. Uit paragraaf 4.3 is gebleken dat kleine fracties meer tijd aan het statenwerk besteden dan grote fracties.

De tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 vertoont hetzelfde beeld als van Statenleden in 2010. Ook bij gemeenteraadsleden in 2009 besteden gemeenteraadsleden die deel uitmaken van een coalitiepartij minder tijd per week aan het raadswerk en raadsleden die oppositie voeren meer tijd per week aan het raadswerk. Raadsleden uit oppositiepartijen besteden gemiddeld 2,9% meer tijd aan het raadswerk dan raadsleden uit coalitiepartijen. Hiermee is het relatieve verschil tussen de tijdsbesteding van leden van coalitie- en oppositiepartijen bij gemeenteraadsleden kleiner dan bij Provinciale Statenleden.

4.8 Tijdsbesteding naar functie

In Figuur 11 is de tijdsbesteding van Statenleden in 2010 uitgesplitst naar fractievoorzitter en “regulier” Statenlid. De tijdsbesteding die fractievoorzitters aan activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap besteden is apart weergegeven.

Figuur 11 Gemiddelde tijdsbesteding Statenleden in 2010 per week naar functie (N = 200)

Statenleden die de functie van fractievoorzitter vervullen besteden bijna vier uur per week meer aan het statenwerk dan gewone Statenleden. Relatief gezien besteden fractievoorzitters ruim 17% meer tijd aan het Provinciale statenwerk dan gewone Statenleden. Fractievoorzitters besteden gemiddeld 1,82 uur per week aan activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap. Zonder deze tijdsbesteding besteden fractievoorzitters 24,21 uur per week aan het statenwerk, dit is nog steeds bijna twee uur per week meer dan de tijdsbesteding van gewone Statenleden. De vergoeding die fractievoorzitters voor hun werkzaamheden ontvangen is overigens iets hoger dan de vergoeding die gewone Statenleden ontvangen.

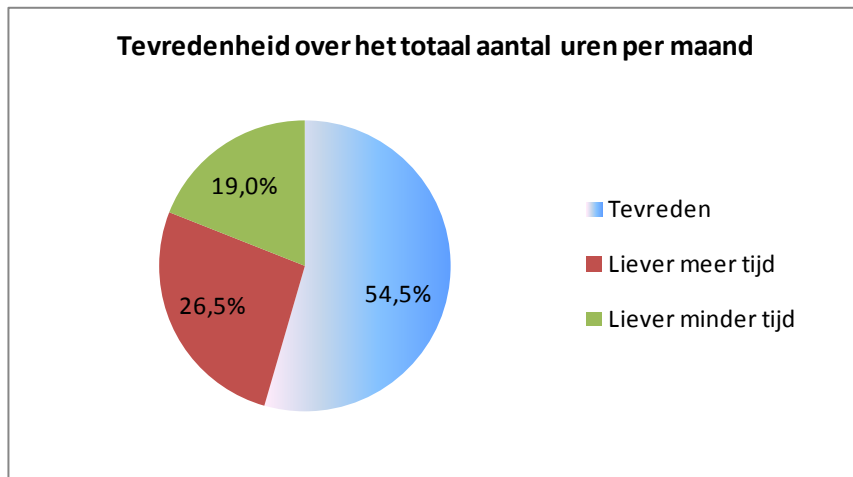

Uit nadere analyse blijkt dat fractievoorzitters gemiddeld 8,2 jaar zitting hebben in Provinciale Staten en hierdoor deel uitmaken van de Statenleden die veel ervaring hebben. Gewone Statenleden daarentegen hebben gemiddeld 6,6 jaar ervaring als Provinciale Statenlid en behoren tot de groep met middel ervaring. Uit paragraaf 4.5 is gebleken dat Statenleden met veel ervaring gemiddeld bijna twee uur per week meer aan het statenwerk besteden dan Statenleden met middel ervaring.¹⁴

4.9 Tevredenheid over totale tijdsbesteding

Om te achterhalen in hoeverre Statenleden in 2010 tevreden zijn over de totale tijdsbesteding is de Statenleden de vraag gesteld: *Bent u tevreden over het totaal aantal uren dat u gemiddeld per maand aan Provinciale statenwerk besteedt?*

De vraag is beantwoord door 200 Statenleden.

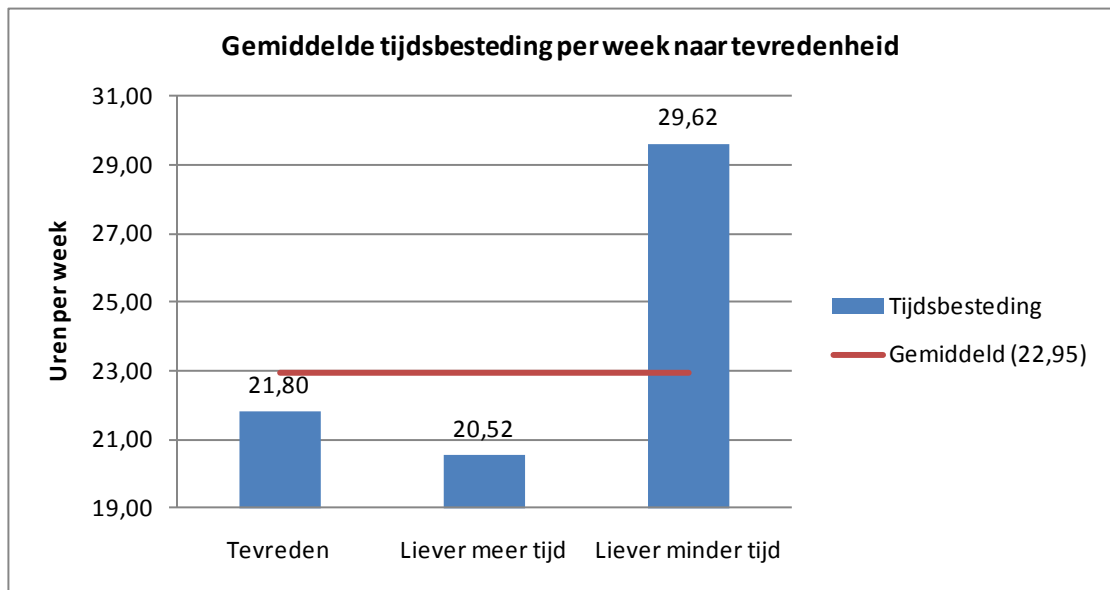

Figuur 12 Tevredenheid van Statenleden in 2010 over het totaal aantal uren per maand (N = 200)

Ruim 54% van de Statenleden is tevreden met het totaal aantal uren dat hij of zij gemiddeld per maand aan Provinciale statenwerk besteedt. Daarentegen geeft 26,5% aan meer tijd te willen besteden aan het statenwerk. De overige 19,0% zou graag minder tijd aan het statenwerk willen besteden.

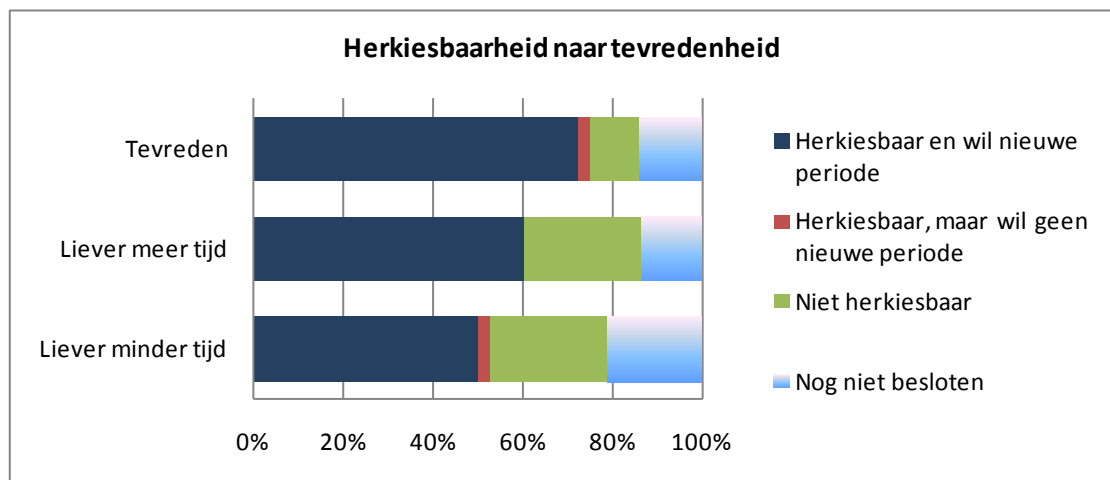
Figuur 13 geeft een beeld van de relatie tussen de tevredenheid van Statenleden over hun tijdsbesteding in relatie tot de tijdsbesteding per week. Statenleden die graag minder tijd aan het statenwerk willen besteden, besteden gemiddeld de meeste tijd aan het statenwerk. Statenleden die graag meer tijd willen besteden aan het statenwerk besteden de minste tijd aan het statenwerk.

¹⁴ Bij de één-meting van het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 is niet de gemiddelde tijdsbesteding per week naar de functie van gemeenteraadsleden onderzocht. Om deze reden is het niet mogelijk om de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in 2010 naar functie te vergelijken met de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009.

Figuur 13 Gemiddelde tijdsbesteding Statenleden in 2010 per week naar tevredenheid (N = 200)

Een maatstaf voor de mate van tevredenheid is het antwoord op de vraag in hoeverre Statenleden zich opnieuw verkiesbaar stellen voor een volgende periode.

Figuur 14 Herkiesbaarheid Statenleden in 2010 naar tevredenheid (N = 182)

Figuur 14 laat zien dat Statenleden die tevreden zijn over de tijdsbesteding gemiddeld vaker aangeven zich herkiesbaar te stellen voor een nieuwe periode als Statenlid¹⁵. Van de Statenleden die tevreden zijn over hun tijdsbesteding geeft 72,5% aan zich opnieuw verkiesbaar te stellen en geeft 11,0% van de Statenleden aan in 2011 te stoppen als Statenlid. Van de Provinciale Statenleden die liever minder tijd aan het statenwerk besteden stelt 50,0% zich opnieuw verkiesbaar en geeft 26,3% aan zich niet herkiesbaar te stellen. De grootste twijfel om al dan niet opnieuw herkiesbaar te willen zijn zit bij de Statenleden die liever minder tijd zouden willen besteden.

¹⁵ De webenquête ten behoeve van voorliggend onderzoek is uitgevoerd in de periode van 28 juni 2010 tot en met 25 juli 2010.

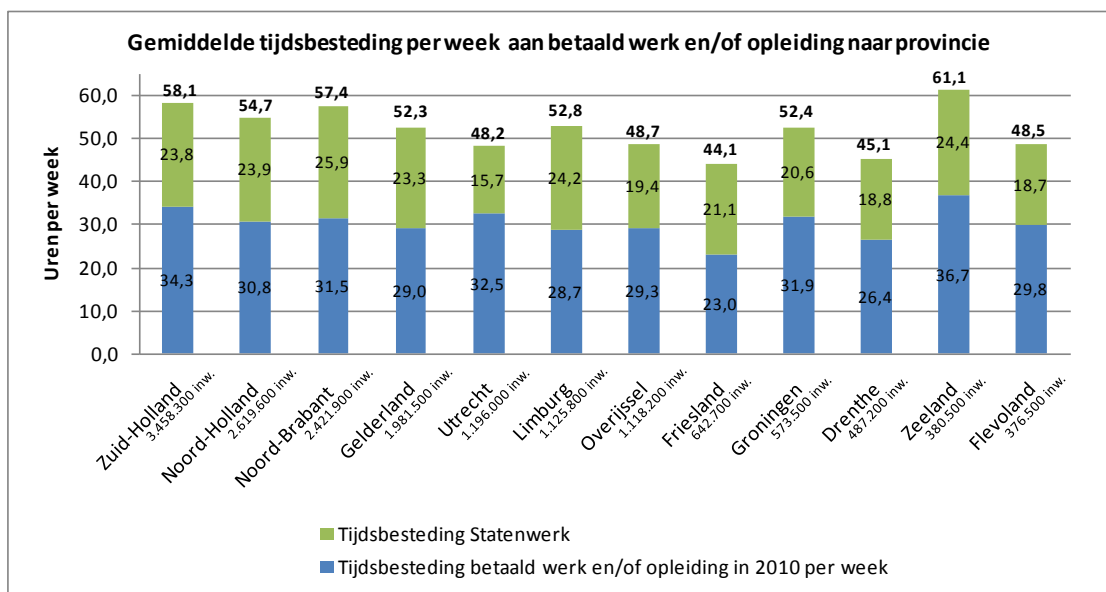
Het beeld van de herkiesbaarheid naar tevredenheid van Statenleden in 2010 komt overeen met dat van gemeenteraadsleden in 2009, zo blijkt uit het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009.

4.10 Betaald werk en/of opleiding

Op de vraag *heeft u een betaalde baan en/of volgt u een opleiding naast het statenwerk?* antwoordt 76,2% van de Provinciale Statenleden positief. 70,2% van de gemeenteraadsleden in 2009 beantwoordde deze vraag positief. Zowel het statenwerk als het raadswerk geldt als een nevenactiviteit. Na de constatering dat een groot aantal Statenleden naast het statenwerk een vaste aanstelling heeft en/of een opleiding volgt, is gekeken naar het aantal uur per week dat Statenleden hier aan besteden.

In 2010 besteden Statenleden die een betaalde baan hebben en/of een opleiding volgen daaraan gemiddeld 30,6 uur per week. Bij gemeenteraadsleden in 2009 ligt het aantal uren hoger, raadsleden in 2009 besteden namelijk gemiddeld 37,0 uur per week aan een betaalde baan en/of opleiding. Gecombineerd met de tijdsbesteding aan het statenwerk hebben de Statenleden in 2010 een gemiddelde werkbelasting van 53,6 uur per week. Raadsleden in 2009 hebben gecombineerd met een vaste baan een gemiddelde werkbelasting van 51,0 uur per week. De werkbelasting van Statenleden in 2010 aan het statenwerk gecombineerd met een betaalde baan en/of opleiding is 2,6 uur hoger dan de belasting van raadsleden in 2009.

Om een beeld te geven van de totale tijdsbesteding van Statenleden in 2010 is voor de Statenleden die aangaven tijd te besteden aan een betaalde baan en of opleiding de tijdsbesteding aan het statenwerk opgeteld bij de tijdsbesteding aan een betaalde baan en of opleiding. Dit is gedaan voor de 151 Statenleden die het statenwerk combineren met een betaalde baan en of opleiding.

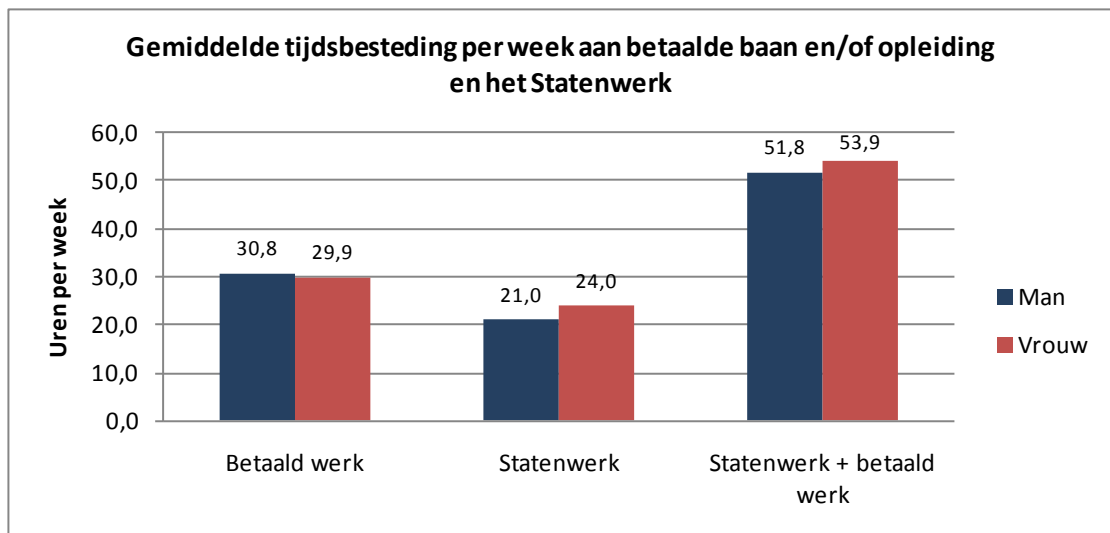

Figuur 15 Tijdsbesteding Statenleden in 2010 aan betaald werk en/of opleiding naar provincie (N = 151)

Figuur 15 laat zien dat Statenleden in de provincie Zeeland de meeste tijd besteden aan een betaalde baan en/of opleiding. Statenleden in Zeeland besteden gemiddeld 36,7 uur per week aan een betaalde baan en/of opleiding. Gecombineerd met de tijdsbesteding aan het statenwerk van gemiddeld 24,4 uur per week hebben Statenleden in Zeeland met 61,1 uur per week de grootste tijdsbesteding. Statenleden in Friesland besteden met 23,0 uur per week de minste tijd aan een betaalde baan en/of opleiding. Gecombineerd met het statenwerk is de totale tijdsbesteding van Statenleden in Friesland het laagst. Statenleden in Friesland besteden namelijk 44,1 uur per week aan het statenwerk gecombineerd met een betaalde baan en/of opleiding.

Figuur 16 toont een overzicht van het aantal uren betaald werk en/of opleiding en statenwerk per week voor mannen en vrouwen. In de figuur zijn alleen de resultaten weergegeven van de 151 Statenleden die aangaven tijd te besteden aan een betaalde baan en/of opleiding.

Figuur 16 Gemiddelde tijdsbesteding Statenleden in 2010 aan betaalde baan en/of opleiding en het statenwerk per week naar geslacht (N = 151)

Van alle vrouwelijke Statenleden heeft 69,4% een betaalde baan en/of opleiding naast het statenwerk. Vrouwelijke Statenleden die een betaalde baan hebben en/of een opleiding volgen besteden daaraan gemiddeld 29,9 uur per week. Van alle mannelijke Statenleden heeft 78,3% een betaalde baan en/of een opleiding naast het statenwerk. Mannelijke Statenleden die een betaalde baan hebben en/of een opleiding volgen besteden gemiddeld 30,8 uur per week aan deze baan en/of opleiding. Mannelijke Statenleden besteden meer tijd aan hun baan en/of opleiding en minder aan het statenwerk dan vrouwelijke Statenleden. Vrouwelijke Statenleden besteden ten opzichte van de mannelijke Statenleden minder tijd aan een betaalde baan en/of opleiding en meer aan het statenwerk. Dit beeld komt overeen met dat van gemeenteraadsleden in 2009.

Gecombineerd met het statenwerk is de werkbelasting van vrouwelijk Statenleden in 2010 hoger dan van hun mannelijke collega's. Vrouwen hebben namelijk een totale

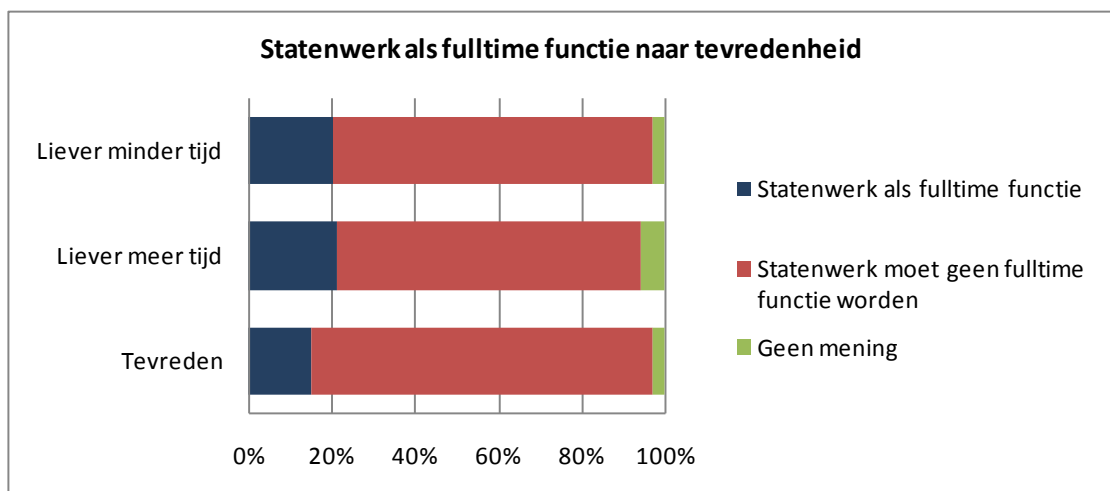

werkbelasting van 53,9 uur per week. Mannen besteden wekelijks 51,8 uur per week aan het statenwerk gecombineerd met een betaalde baan en/of opleiding.

4.11 Statenwerk als fulltime functie

Aangezien de tijdsbesteding van Statenleden hoog is en het niet altijd makkelijk is om het statenwerk te combineren met een betaalde baan en/of opleiding is de Statenleden de vraag gesteld: *Vindt u het een goed idee om van het statenwerk een fulltime functie te maken die ook dusdanig beloond wordt?*. Op deze vraag is niet vaak positief gereageerd. 78,6% van de Statenleden vindt dat het statenwerk geen fulltime functie moet worden. 17,6% van de Statenleden vindt wel dat het statenwerk een fulltime functie moet worden.

In Figuur 17 is het statenwerk als fulltime functie naar tevredenheid weergegeven. Hierin is te zien dat Statenleden die minder of meer tijd aan het statenwerk willen besteden positiever reageren op het statenwerk als fulltime functie dan Statenleden die tevreden zijn met hun huidige tijdsbesteding. Over het algemeen gezien overheerst de antwoordoptie dat het statenwerk geen fulltime functie moet worden bij alle drie de categorieën.

Figuur 17 Statenwerk als fulltime functie naar tevredenheid (N = 187)

4.12 Conclusie

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal: *“Wat is de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland in 2010 en in hoeverre verschilt deze tijdsbesteding van de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009?”*.

De gemiddelde tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in 2010 bedraagt 22,95 uur per week. In vergelijking met de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 besteden Statenleden gemiddeld negen uur per week meer aan het statenwerk dan gemeenteraadsleden in 2009 aan het raadswerk. De gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 ligt ruim één uur per week hoger dan de tijdsbesteding van raadsleden in 2009 in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. De tijdsbesteding van Statenleden in 2010 hangt enigszins samen met het aantal inwoners van de provincie. Het algemene beeld is dat de drie grootste provincies met meer dan twee

DAADKRACHT

VOOR DE OVERHEID

miljoen inwoners boven het gemiddelde blijven. Op één provincie na zitten de provincies met een kleiner inwoneraantal onder of rond het gemiddelde. Wanneer de tijdsbesteding van Statenleden in 2010 per provincie uitgesplitst is naar het aantal inwoners per Statenlid, gemiddelde omvang van de fractie, het percentage coalitieleden binnen de provincie en het percentage fractievoorzitters toont de tijdsbesteding een zeer wisselend beeld en hangt niet samen met de genoemde factoren. De tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 daarentegen neemt wel gestaag toe naarmate het inwoneraantal van de gemeente toeneemt.

Statenleden uit kleine fracties besteden meer tijd aan het statenwerk dan Statenleden uit grote fracties. Zowel bij Provinciale Statenleden in 2010 als bij gemeenteraadsleden in 2009 besteden links georiënteerde partijen gemiddeld meer tijd aan de werkzaamheden dan rechts georiënteerde partijen. Bij Statenleden is dit verschil te verklaren doordat de kleinere fracties over het algemeen links georiënteerd zijn, de grotere fracties zijn over het algemeen rechts georiënteerd.

Naarmate de leeftijd van Statenleden toeneemt besteden Statenleden in 2010 meer tijd aan het statenwerk. De tijdsbesteding van vrouwelijke Statenleden in 2010 is met ruim 19% beduidend hoger dan van hun mannelijke collega's. Dit verschil komt overeen met gemeenteraadsleden in 2009.

Relatief gezien besteden Statenleden uit oppositiepartijen in 2010 ruim 10,8% meer tijd aan het statenwerk dan Statenleden uit coalitiepartijen. Ook hier moet opgemerkt worden dat de fractiegrootte van coalitiepartijen beduidend groter is dan de fractiegrootte van oppositiepartijen. Eerder is geconcludeerd dat Statenleden van grote fracties minder tijd besteden aan het statenwerk. Het relatieve verschil tussen de tijdsbesteding van leden van coalitie- en oppositiepartijen bij gemeenteraadsleden in 2009 bedraagt 2,9% en is hiermee kleiner dan bij Provinciale Statenleden.

Provinciale Statenfractievoorzitters in 2010 besteden ruim 17% meer tijd aan het statenwerk dan gewone Statenleden. Dit verschil in tijdsbesteding is verklaard doordat fractievoorzitters tijd besteden aan activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap, daarnaast hebben fractievoorzitters meer ervaring dan gewone Statenleden. Statenleden met veel ervaring besteden beduidend meer tijd dan Statenleden met weinig of middel ervaring.

Ruim de helft van de Statenleden in 2010 is tevreden met de huidige totale tijdsbesteding. Slechts 26,5% van de Statenleden in 2010 wil minder tijd besteden aan het statenwerk en 19,0% van de Statenleden in 2010 wil meer tijd besteden aan het statenwerk. Provinciale Statenleden die graag minder tijd aan het statenwerk willen besteden, besteden meer tijd aan het statenwerk dan gemiddeld. Opvallend is dat de grootste twijfel om al dan niet opnieuw herkiesbaar te willen zijn zit bij de Statenleden die graag minder tijd willen besteden aan het statenwerk.

Ruim 76% van de Statenleden combineert het statenwerk met een betaalde baan en/of opleiding. Hieraan besteden zij gemiddeld 30,6 uur per week. Gecombineerd met de tijdsbesteding aan het statenwerk bestaat de werkweek van Provinciale Statenleden gemiddeld uit 53,6 uur per week. Gemeenteraadsleden in 2009 daarentegen hebben een werkbelasting van 51,0 uur per week.

5. Werkzaamheden

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de onderzoeksvraag: *“Wat is de tijdsbesteding gerelateerd aan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden in Nederland in 2010 en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden van die van gemeenteraadsleden in 2009?”*

Na de behandeling van de werkzaamheden in totaliteit komen de werkzaamheden naar provincie, politieke partij, leeftijd, ervaring, geslacht, rol en functie aan de orde. De werkzaamheden worden daarbij getoetst aan de wens van de Provinciale Statenleden om de meeste tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten, oftewel minimaal 50%. Paragraaf negen geeft weer in hoeverre Statenleden tevreden zijn over de tijdsbesteding per werkzaamheid. Het hoofdstuk besluit met een conclusie.

5.1 Algemeen

Aan de Statenleden is gevraagd om bij 17 categorieën¹⁶ van werkzaamheden aan te geven hoeveel uur per maand zij daar gemiddeld aan besteden. Tabel 1 laat zien wat het relatieve aandeel is van de verschillende werkzaamheden in de totale tijdsbesteding.

In Tabel 1 is onderscheid gemaakt tussen bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten. Zo kan onder meer getoetst worden of Statenleden voldoen aan de wens om de meeste tijd, oftewel minimaal 50%, te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Onder de internetactiviteiten vallen zowel bestuurlijke als vertegenwoordigende activiteiten. De activiteiten lopen uiteen van het mailen met andere politici tot het bijhouden van een weblog. Uit de interviews tijdens het vooronderzoek van 2010 is gebleken dat de verdeling van de internetactiviteiten over bestuurlijke en vertegenwoordigende activiteiten 1:1 is voor Statenleden in 2010. De verdeling zoals deze bij het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 gehanteerd is bedraagt 2:1.

Uit Tabel 1 blijkt dat Nederlandse Provinciale Statenleden in 2010 68,2% van de totale tijdsbesteding besteden aan bestuurlijke activiteiten. De activiteiten die relatief de meeste tijd vragen zijn het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten. Daarna besteden Statenleden in 2010 relatief de meeste tijd aan verschillende vergaderingen en aan internetactiviteiten. In totaal besteden Statenleden ruim één vierde (27,9%) van hun tijd aan vergaderingen. De relatieve tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 is 3,7% hoger ten opzichte van gemeenteraadsleden in 2009. Relatief gezien besteden Statenleden minder tijd aan het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten en de verschillende vergaderingen dan gemeenteraadsleden. Statenleden maken daarentegen fors meer gebruik van internettoepassingen dan gemeenteraadsleden.

Aan volksvertegenwoordigende activiteiten besteden Nederlandse Provinciale Statenleden in 2010 gemiddeld 27,0% van de totale tijdsbesteding. Internetactiviteiten

---

¹⁶ De werkzaamheden zijn grotendeels afgeleid van het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009.

DAADKRACHT

VOOR DE OVERHEID

en activiteiten in maatschappelijke organisaties vragen daarbij de meeste tijd. In vergelijking met gemeenteraadsleden in 2009 besteden Statenleden in 2010 3,8% minder van hun tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. De tijdsbesteding van Statenleden in 2010 aan overige activiteiten is een fractie hoger dan de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 aan overige activiteiten.

	% van het totaal 2010 Provinciale Statenleden N = 200	% van het totaal 2009 Gemeente- raadsleden N = 1507	Vershil
Bestuurlijke activiteiten			
Lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten	17,7%	19,3%	-1,6%
Fractievergadering	8,2%	9,7%	-1,5%
Commissievergadering	7,9%	8,8%	-0,9%
Provinciale Statenvergadering c.q. Raadsvergadering	7,5%	8,3%	-0,8%
Internetactiviteiten: e-mail, internetdiscussies, weblog, twitter, etc.	6,8%	5,2%	1,6%
Partijvergadering/bijeenkomsten	4,3%	3,7%	0,6%
Telefonische contacten	4,3%	3,7%	0,6%
Maken van notities en opstellen schriftelijke vragen	4,0%	4,3%	-0,3%
Contact met andere overheden	3,1%	-	-
Contact met coalitie-/oppositiepartners c.q. vergadering	2,8%	1,5%	1,3%
Activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap	1,6%	-	-
Totaal Bestuurlijke activiteiten	68,2%	64,5%	3,7%
Volksvertegenwoordigende activiteiten			
Internetactiviteiten: e-mail, internetdiscussies, weblog, twitter, etc.	6,8%	2,6%	4,2%
Activiteiten in maatschappelijke organisaties, bijv. verenigingsleven of vrijwilligers werk	6,3%	6,8%	-0,5%
Werkbezoeken	6,0%	4,4%	1,6%
Persoonlijk contact met (groepen van) burgers	4,2%	7,3%	-3,1%
Contact met vertegenwoordigers van groepen mensen	2,5%	-	-
Contact met media	1,3%	1,9%	-0,6%
Buurt- en wijkbijeenkomsten	-	4,5%	-
Politieke avond/spreekuur	-	3,2%	-
Totaal Volksvertegenwoordigende activiteiten	27,0%	30,8%	-3,8%
Overige activiteiten	4,9%	4,7%	0,2%
Totaal	100,0%	100,0%	

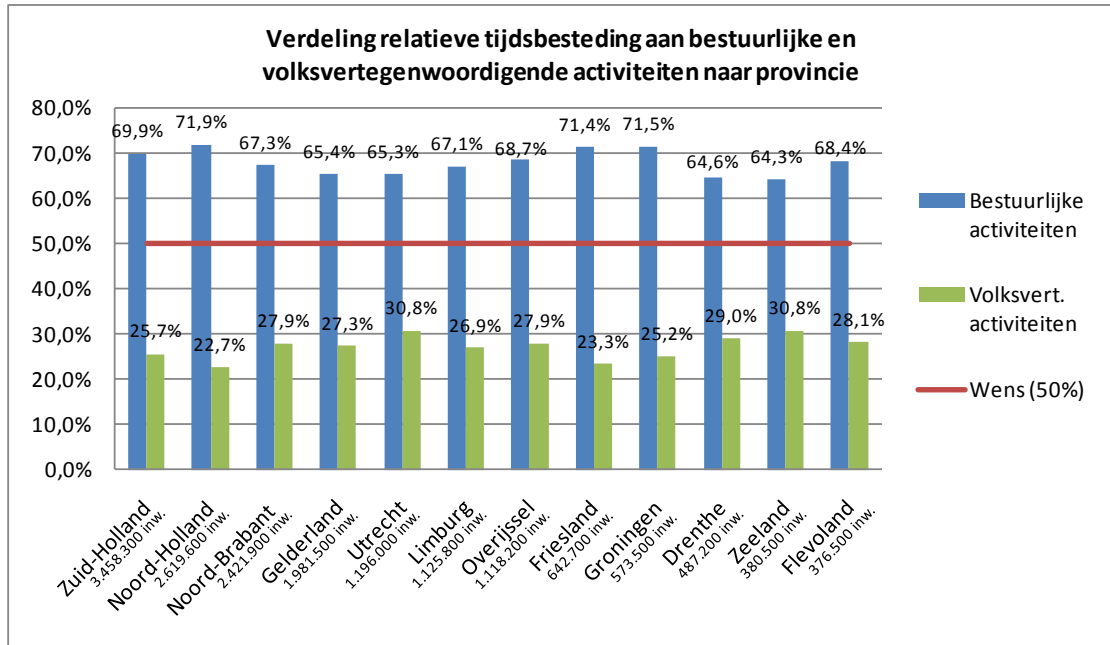
Tabel 1 Verdeling van tijd naar bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten van Provinciale Statenleden in 2010 en gemeenteraadsleden in 2009

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de verhouding in tijdsbesteding van Statenleden in 2010 niet voldoet aan de wens van de Statenleden om de meeste tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende werkzaamheden. Gemeenteraadsleden in 2009 besteden relatief gezien iets meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten dan Statenleden in 2010.

5.2 Werkzaamheden naar provincie

Figuur 18 toont de verdeling van de tijdsbesteding van Statenleden over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar provincie. De provincies zijn op basis van inwonertal gerangschikt van groot naar klein.

Figuur 18 Verdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar provincie (N = 200)

Wat opvalt aan bovenstaand overzicht is dat er geen verband is tussen het aantal inwoners van de provincie en de relatieve tijdsbesteding van Statenleden in 2010 aan bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten. Tijdens het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 is de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden weergegeven naar inwonersklasse van de gemeente. Ook tussen de hoeveelheid inwoners per gemeente en de relatieve tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 is geen verband.

Uitschieters in Figuur 18 zijn de provincies Noord-Holland, Friesland en Groningen. Statenleden in deze drie provincies besteden gemiddeld relatief de meeste tijd aan bestuurlijke activiteiten. Statenleden in de provincies Utrecht en Zeeland besteden relatief gezien de meeste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

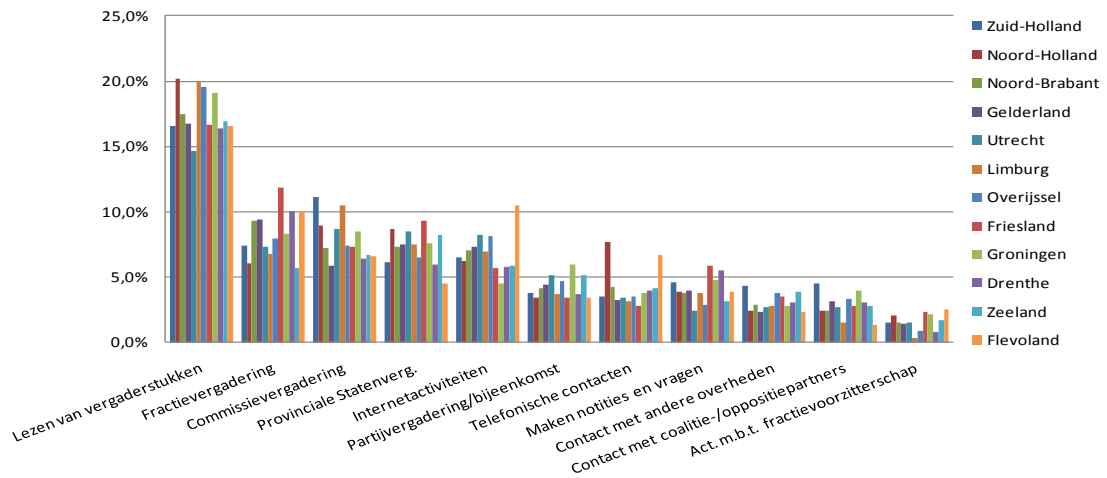
Een nadere analyse van de verschillende activiteiten laat zien dat er tussen de verschillende provincies verschillen zijn in de tijdsbesteding. Figuur 19 toont de relatieve tijdsbesteding van Statenleden in 2010 van de afzonderlijke bestuurlijke activiteiten.

DAADKRACHT

VOOR DE OVERHEID

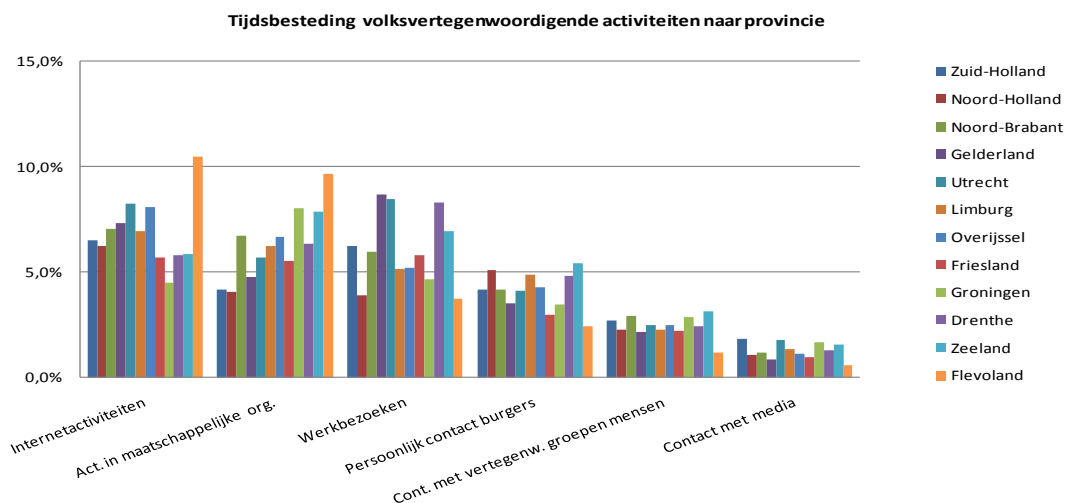
Tijdsbesteding bestuurlijke activiteiten naar provincie

Figuur 19 Tijdsbesteding bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 naar provincie (N = 200)

In de provincie Utrecht besteden de Statenleden relatief de minste tijd aan het lezen van vergaderstukken. De provincie Flevoland valt op in dit geheel. Statenleden van de kleinste provincie van Nederland besteden relatief de meeste tijd aan internetactiviteiten en telefonische contacten. De Provinciale Statenvergadering daarentegen kost Statenleden in Flevoland in vergelijking met de andere provincies de minste tijd. De relatieve tijdsbesteding aan fractievergaderingen neemt toe naarmate de provincie kleiner is, de relatieve tijdsbesteding aan commissievergaderingen neemt juist af naarmate de provincie kleiner is.

Figuur 20 laat de relatieve tijdsbesteding van Statenleden aan de volksvertegenwoordigende activiteiten naar provincie zien.

Figuur 20 Tijdsbesteding volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar provincie (N = 200)

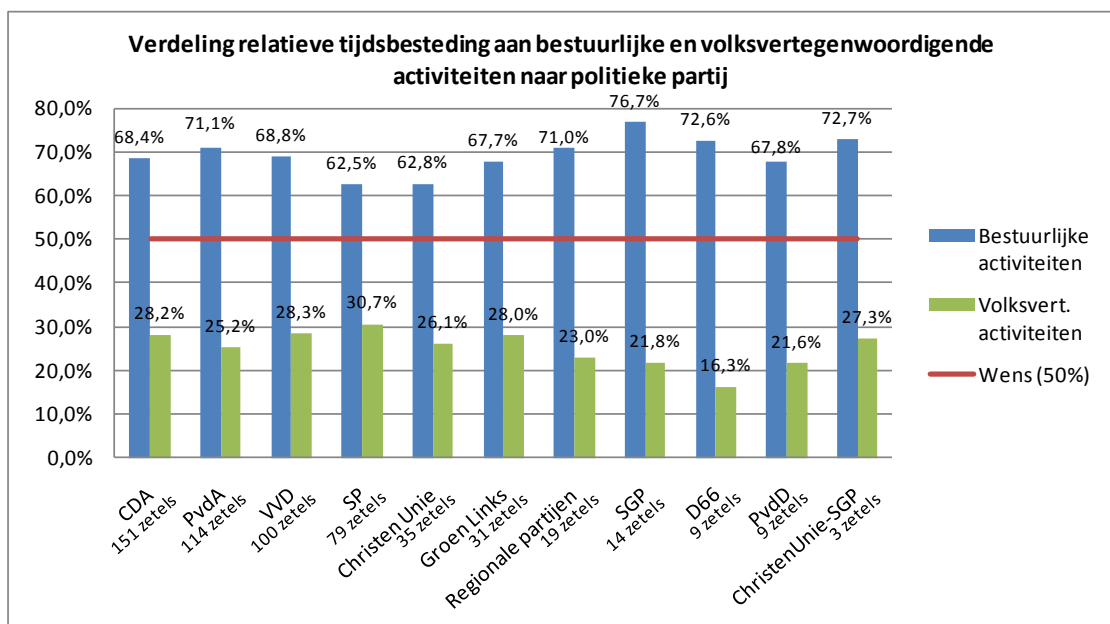

Opvallend is dat Statenleden in de kleinste provincie, Flevoland, in vergelijking met de overige provincies relatief de meeste tijd besteden aan internetactiviteiten en activiteiten in maatschappelijke organisaties en de minste tijd aan werkbezoeken, persoonlijk contact met burgers, contact met vertegenwoordigers van groepen mensen en contact met de media.

Bij gemeenteraadsleden in 2009 zijn er duidelijkere verbanden zichtbaar tussen de grootte van de gemeente en de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden. Naarmate de gemeente meer inwoners heeft besteden raadsleden in 2009 relatief minder tijd aan het lezen van stukken en meer tijd aan fractievergaderingen. Ook naarmate de gemeente meer inwoners telt besteden de raadsleden relatief meer tijd aan werkbezoeken, contact met de media en aan internetactiviteiten.

5.3 Werkzaamheden naar politieke partij

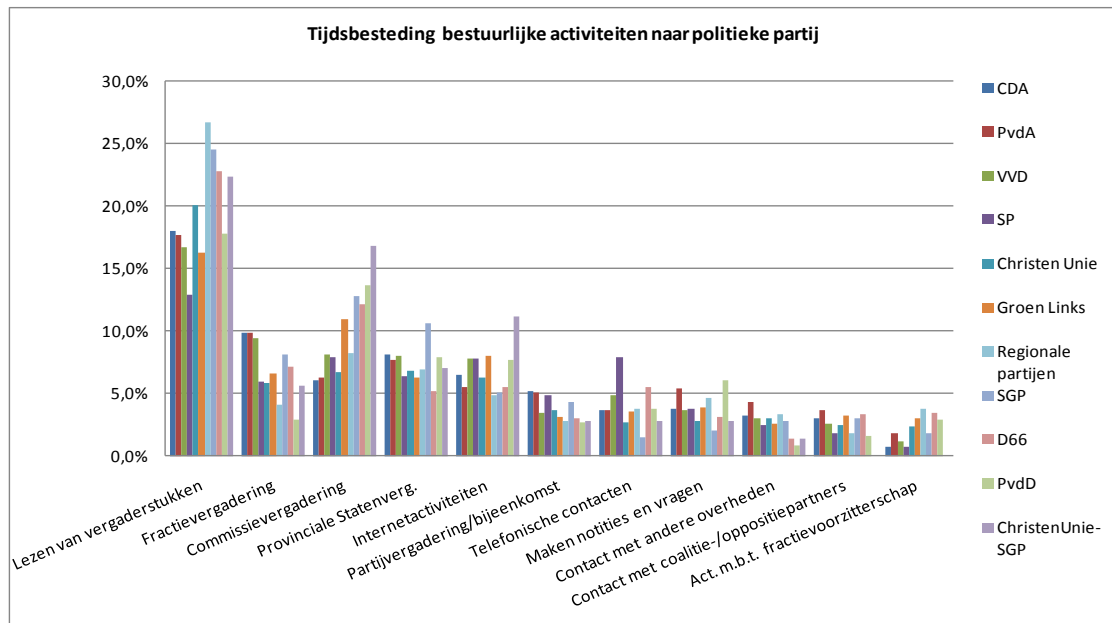
De politieke partijen in Figuur 21 zijn van groot (landelijk gezien de meeste zetels) naar klein (landelijk gezien de minste zetels) gerangschikt.

Figuur 21 Verdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar partij (N = 200)

Figuur 21 laat zien dat Provinciale Statenleden van de SGP relatief de meeste tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten. Statenleden van de SP besteden relatief de meeste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Statenleden van D66 besteden relatief de minste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Gemeenteraadsleden in 2009 van D66 daarentegen besteden relatief de meeste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Figuur 22 geeft een verdeling van bestuurlijke activiteiten per politieke partij.

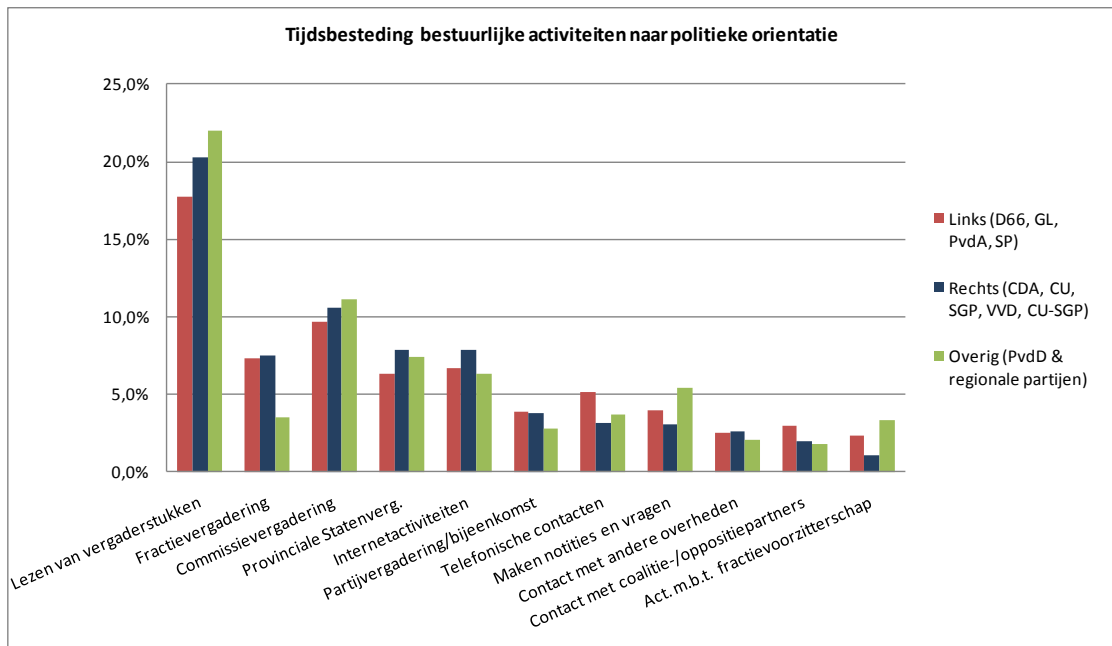
Figuur 22 Verdeling van bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 naar politieke partij (N = 200)

Provinciale Statenleden van de regionale partijen besteden relatief veruit de meeste tijd aan het lezen van vergaderstukken en dergelijke. Statenleden van de ChristenUnie-SGP besteden relatief de meeste tijd aan commissievergaderingen en internetactiviteiten. De relatieve tijdsbesteding aan commissievergaderingen neemt toe naarmate de politieke partij landelijk minder zetels heeft. De relatieve tijdsbesteding aan fractievergaderingen, Provinciale Statenvergaderingen en partijvergaderingen neemt af naarmate de politieke partij landelijk minder zetels heeft.¹⁷

Figuur 23 toont de tijdsbesteding van bestuurlijke activiteiten naar politieke oriëntatie. De partijen D66, GroenLinks, PvdA en SP vallen onder links georiënteerde partijen. CDA, ChristenUnie¹⁸, SGP, VVD en ChristenUnie-SGP zijn ondergebracht in de categorie rechts georiënteerde partijen. Van de Partij voor de Dieren en regionale partijen is niet duidelijk of deze links of rechts georiënteerd zijn. Deze partijen zijn daarom ondergebracht in een categorie 'overig'.

¹⁷ In het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 zijn de resultaten naar politieke partij niet gerangschikt naar het aantal zetels dat een politieke partij heeft. Om deze reden is het niet mogelijk om de verdeling van de tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten naar politieke partij te vergelijken.

¹⁸ De ChristenUnie neemt zowel linkse als rechtse standpunten in. Volgens <http://www.parlement.com/9291000/modules/g61o6303> hoort de partij thuis aan de rechterkant van het politieke spectrum.

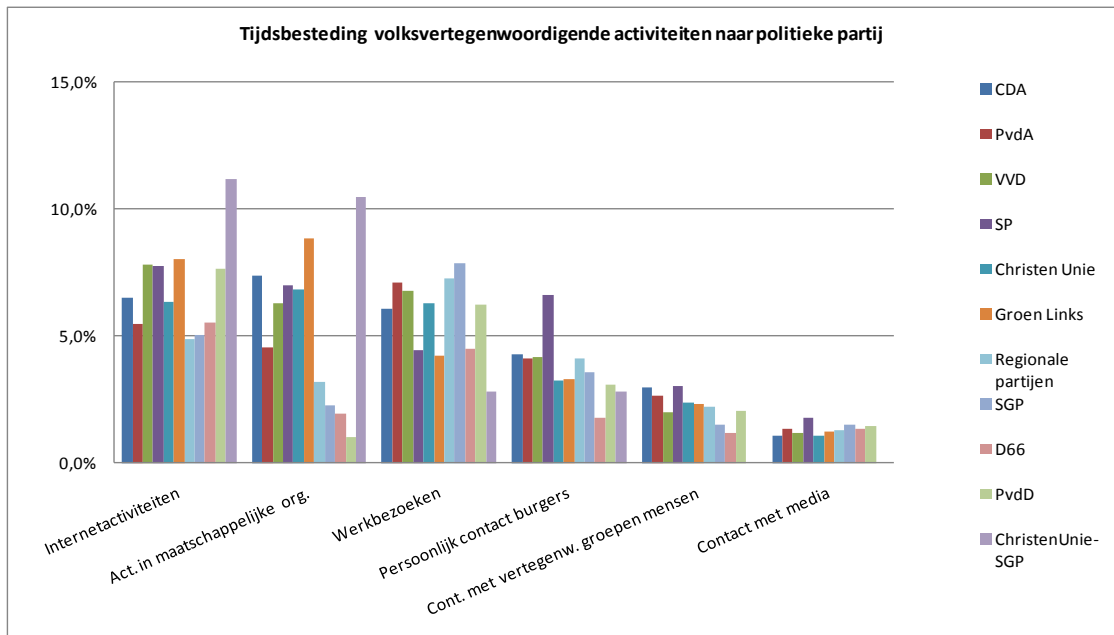
Figuur 23 Verdeling van bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 naar politieke oriëntatie (N = 200)

Wat opvalt aan Figuur 23 is dat Provinciale Statenleden die in de categorie ‘overig’ vallen relatief de meeste tijd besteden aan het lezen van vergaderstukken, commissievergaderingen, het maken van notities en schriftelijke vragen en activiteiten met betrekking tot het fractievoorzitterschap. Daarentegen besteden zij de minste tijd aan fractievergaderingen, internetactiviteiten, partijvergaderingen, contact met andere overheden en contact met coalitie-/oppositiepartners.

Uit het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 blijkt dat er in de relatieve tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 aan bestuurlijke activiteiten weinig verschillen te zien zijn tussen links en rechts georiënteerde en de overige partijen. Alleen het lezen van stukken laat een klein verschil zien, waarbij links georiënteerde raadsleden relatief minder tijd aan deze activiteit besteden dan rechts georiënteerde raadsleden in 2009.

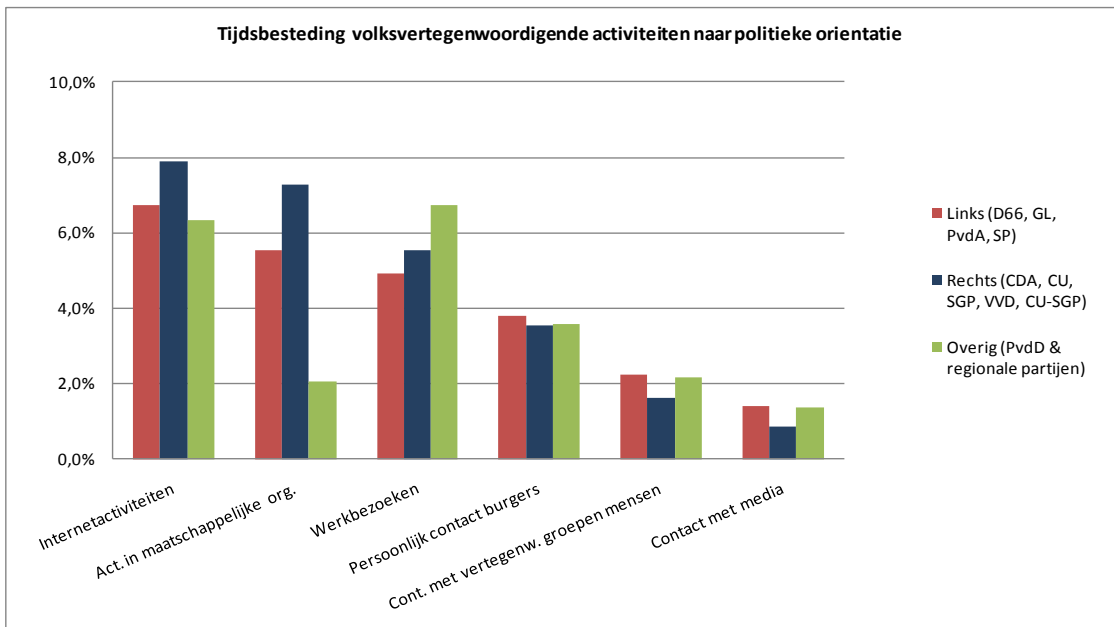
Figuur 24 laat de relatieve tijdsbesteding van Provinciale Statenleden aan volksvertegenwoordigende activiteiten naar politieke partij zien. Opvallend is dat Statenleden van de ChristenUnie-SGP relatief de meeste tijd besteden aan internetactiviteiten en activiteiten in maatschappelijke organisaties maar relatief nauwelijks tijd besteden aan contact met vertegenwoordigers van groepen mensen en contact met de media.

Figuur 24 Verdeling van volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar politieke partij (N = 200)

In Figuur 25 zijn de werkzaamheden voor volksvertegenwoordigende activiteiten verdeeld naar politieke oriëntatie. Rechts georiënteerde politieke partijen besteden relatief de meeste tijd aan internetactiviteiten en activiteiten in maatschappelijke organisaties. Statenleden in de categorie overig besteden de meeste tijd aan werkbezoeken.

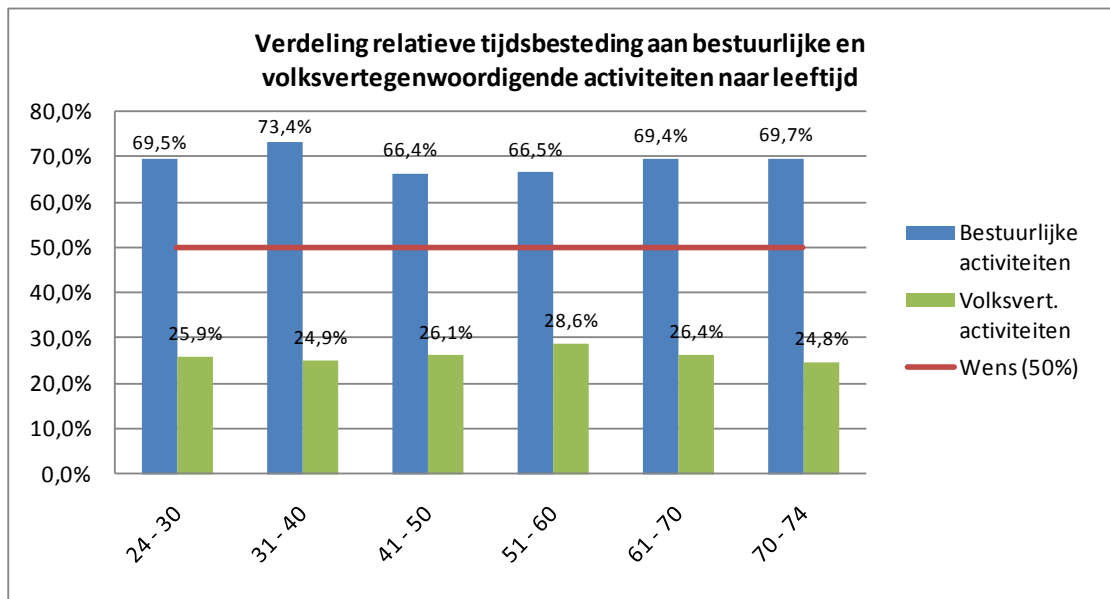
Figuur 25 Verdeling van volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden naar politieke oriëntatie (N = 200)

De tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten van gemeenteraadsleden in 2009 vertoont geen grote verschillen tussen links en rechts georiënteerde en de overige partijen.

5.4 Werkzaamheden naar leeftijd

Figuur 26 geeft een overzicht van de verdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar leeftijd.

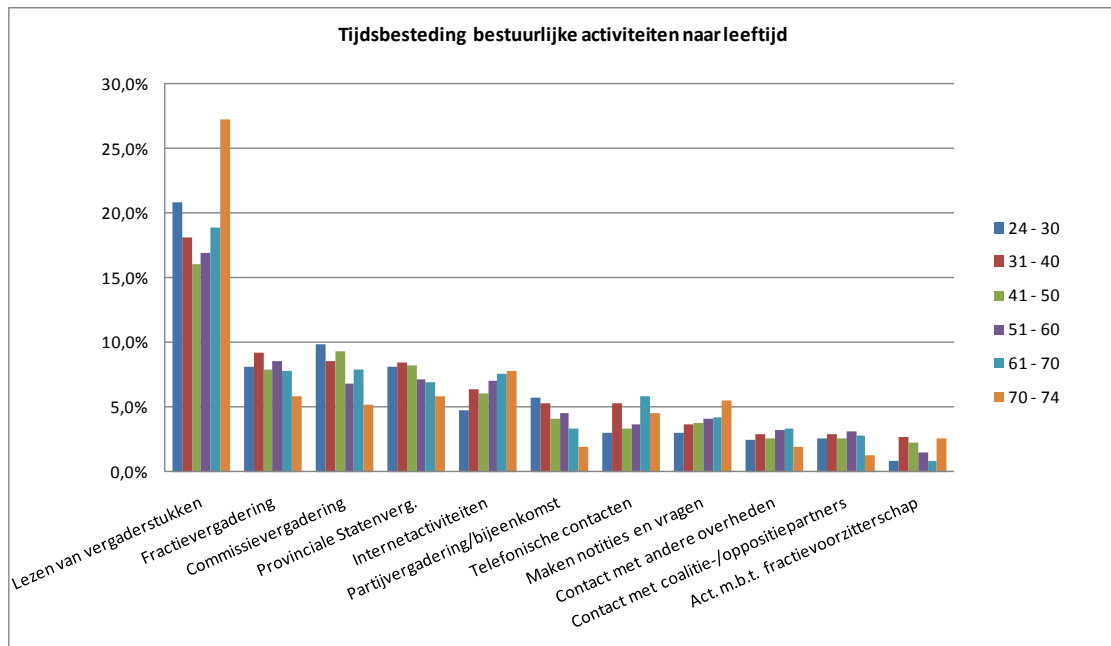

Figuur 26 Verdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar leeftijd (N = 200)

De verdeling laat zien dat Statenleden in de leeftijdscategorie 31 tot 40 jaar relatief de meeste tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten en de minste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Bij gemeenteraadsleden in 2009 neemt de relatieve tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten af naarmate raadsleden ouder zijn dan 45 jaar. De relatieve tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten neemt bij gemeenteraadsleden in 2009 toe naarmate raadsleden ouder zijn. Bij Statenleden in 2010 zijn dergelijke verbanden niet zichtbaar.

Een nadere analyse van de verschillende bestuurlijke activiteiten naar leeftijd laat zien dat er verschillen zijn tussen de leeftijdsgroepen bij de afzonderlijk activiteiten. Figuur 27 geeft de verschillen weer.

Figuur 27 Verdeling van bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 naar leeftijd (N = 200)

Een uitschieter in het geheel is de relatieve tijdsbesteding aan het lezen van vergaderstukken. Opvallend is dat Provinciale Statenleden in de leeftijd van 70 tot 74 relatief de meeste tijd besteden aan het lezen van vergaderstukken. Wanneer Provinciale Statenleden ouder zijn neemt de relatieve tijdsbesteding aan internetactiviteiten en het maken van notities en schriftelijke vragen toe. De relatieve tijdsbesteding aan fractievergaderingen, commissievergaderingen, Provinciale Statenvergaderingen en partijvergaderingen/bijeenkomsten neemt af zodra de leeftijd van Statenleden toeneemt.

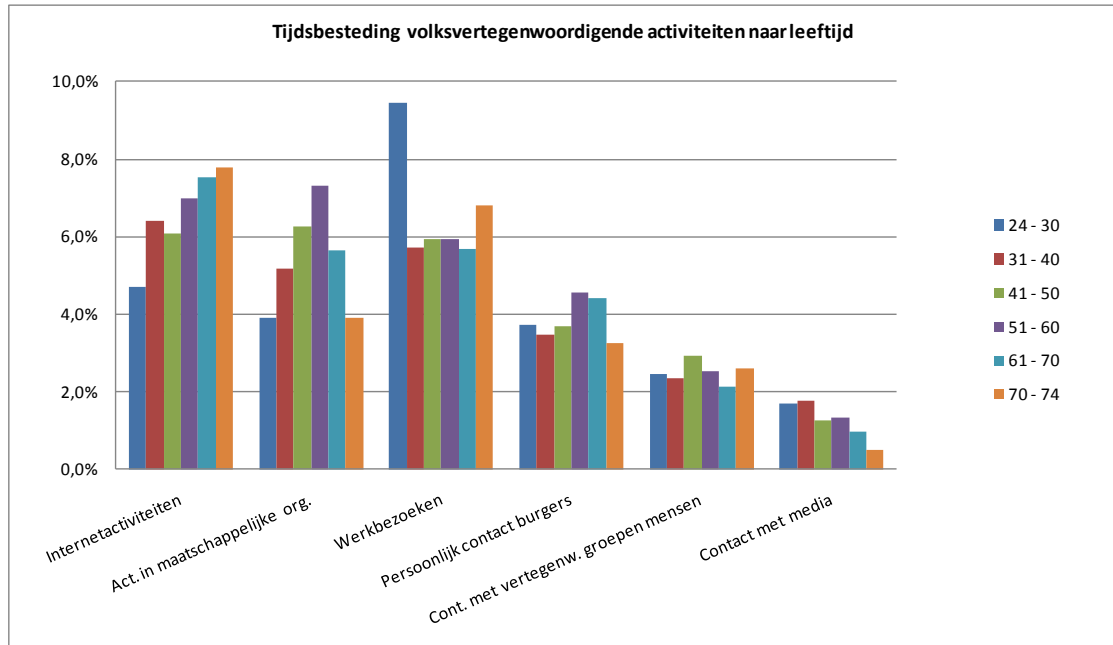
Het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 laat zien dat de leeftijd van gemeenteraadsleden in 2009 geen invloed heeft op de tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten, met uitzondering van de partijvergaderingen. Raadsleden met een leeftijd tussen de 19 en 30 jaar besteden relatief iets meer tijd aan partijvergaderingen dan raadsleden met een leeftijd van 31 en hoger.

Figuur 28 geeft de verdeling van volksvertegenwoordigende activiteiten naar leeftijd weer. Figuur 28 laat zien dat wanneer de leeftijd van Statenleden toeneemt ook de relatieve tijdsbesteding aan internetactiviteiten toeneemt. Ondanks dat de nieuwe generatie Statenleden opgegroeid is met internet besteden de jongste Statenleden relatief de minste tijd aan internetactiviteiten¹⁹. De jongste Statenleden besteden daarentegen relatief veruit de meeste tijd aan werkbezoeken. De relatieve tijdsbesteding aan activiteiten in maatschappelijke organisaties neemt toe naarmate de leeftijd van Statenleden toeneemt, na de leeftijd van 61 en ouder daalt de relatieve tijdsbesteding aan activiteiten in maatschappelijke organisaties weer. Ook de relatieve

¹⁹ Er is niet onderzocht of er een verband is tussen de leeftijd van Statenleden en internetvaardigheden. In theorie is het mogelijk dat jonge Statenleden in hun internetactiviteiten hetzelfde doen als andere Statenleden maar dat ze daar minder tijd voor nodig hebben.

tijdsbesteding aan contact met de media neemt af naarmate de leeftijd van Statenleden toeneemt.

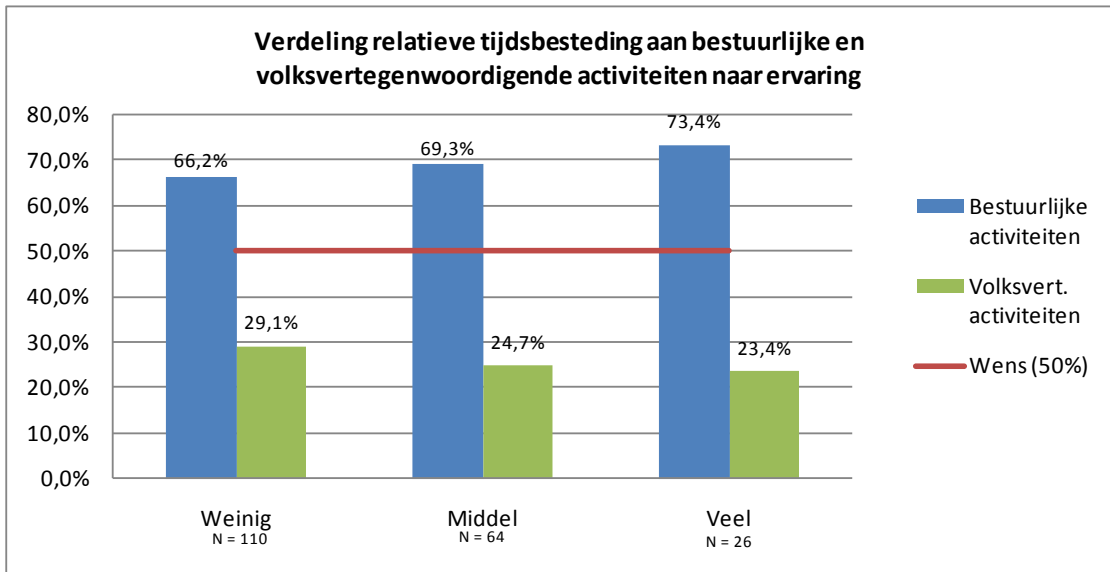
Figuur 28 Verdeling van volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar leeftijd (N = 200)

In het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 is zichtbaar dat de relatieve tijdsbesteding aan activiteiten in maatschappelijke organisaties toe blijft nemen naarmate de leeftijd van gemeenteraadsleden toeneemt. Bij gemeenteraadsleden in 2009 is zichtbaar dat de jongste raadsleden, met een leeftijd van 19-30 jaar, relatief de meest tijd besteden aan werkbezoeken. Dit beeld komt overeen met Provinciale Statenleden in 2010.

5.5 Werkzaamheden naar ervaring

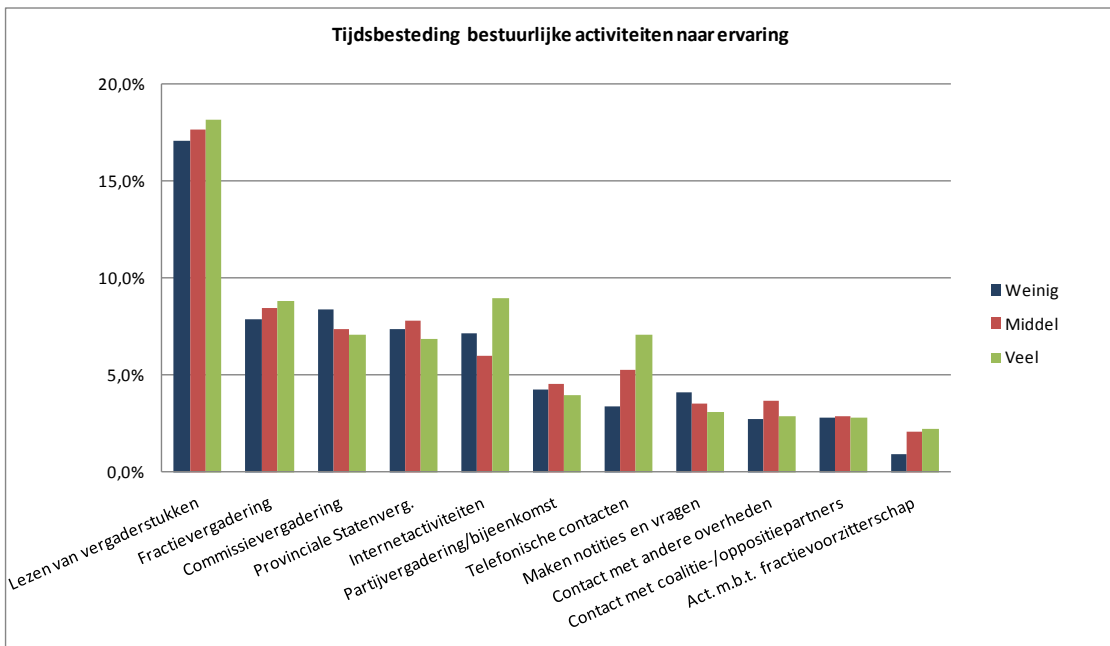
Figuur 29 geeft een overzicht van de verdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten naar ervaring. De verdeling laat zien dat Statenleden relatief meer tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten naarmate ze meer ervaring hebben als Statenlid. De relatieve tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten neemt juist af naarmate Statenleden meer ervaring hebben als Statenlid.

Uit paragraaf 4.8 blijkt dat de Statenleden in de categorie 'veel ervaring' over het algemeen fractievoorzitters zijn. Fractievoorzitters zijn belast met een aantal extra taken en dit resulteert in hogere tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten.

Figuur 29 Verdeling bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 naar ervaring (N = 200)

Een nadere analyse laat zien dat er verschillen zijn tussen de Statenleden met weinig en veel ervaring.

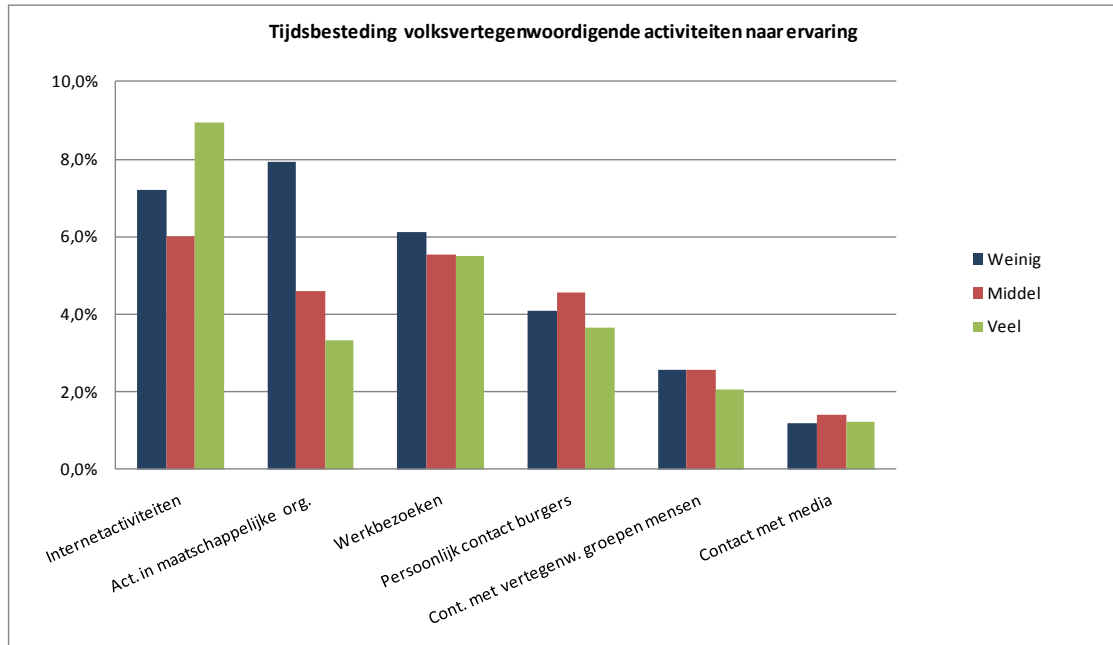

Figuur 30 Verdeling bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 naar ervaring (N = 200)

Opvallende uitschieters zijn de tijdsbesteding aan het lezen van vergaderstukken, fractievergaderingen en telefonische contacten. Naarmate Statenleden meer ervaring hebben, besteden zij relatief meer tijd aan deze drie activiteiten. Naarmate de ervaring van Statenleden toeneemt, neemt de relatieve tijdsbesteding aan commissievergaderingen en het maken van notities juist af.

Figuur 31 geeft de verdeling van volksvertegenwoordigende activiteiten naar ervaring weer.

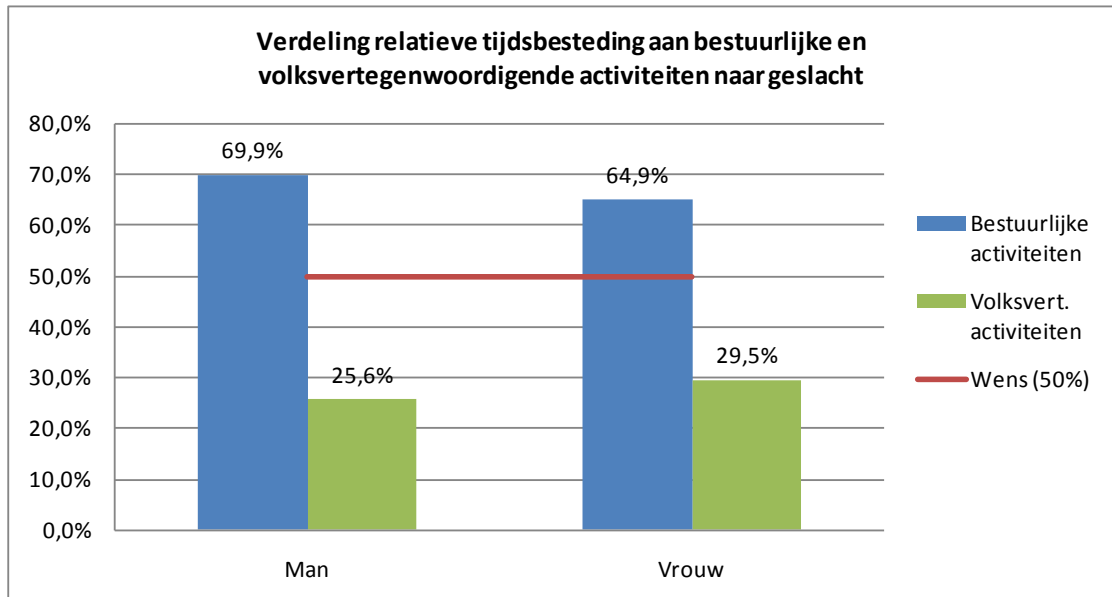
Figuur 31 Verdeling volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar ervaring (N = 200)

De relatieve tijdsbesteding van Statenleden aan activiteiten in maatschappelijke organisaties neemt af naarmate Statenleden meer ervaring hebben. Statenleden met veel ervaring besteden relatief de meeste tijd aan internetactiviteiten. De tijdsbesteding aan contacten met de media is voor vrijwel alle Statenleden gelijk.²⁰

5.6 Werkzaamheden naar geslacht

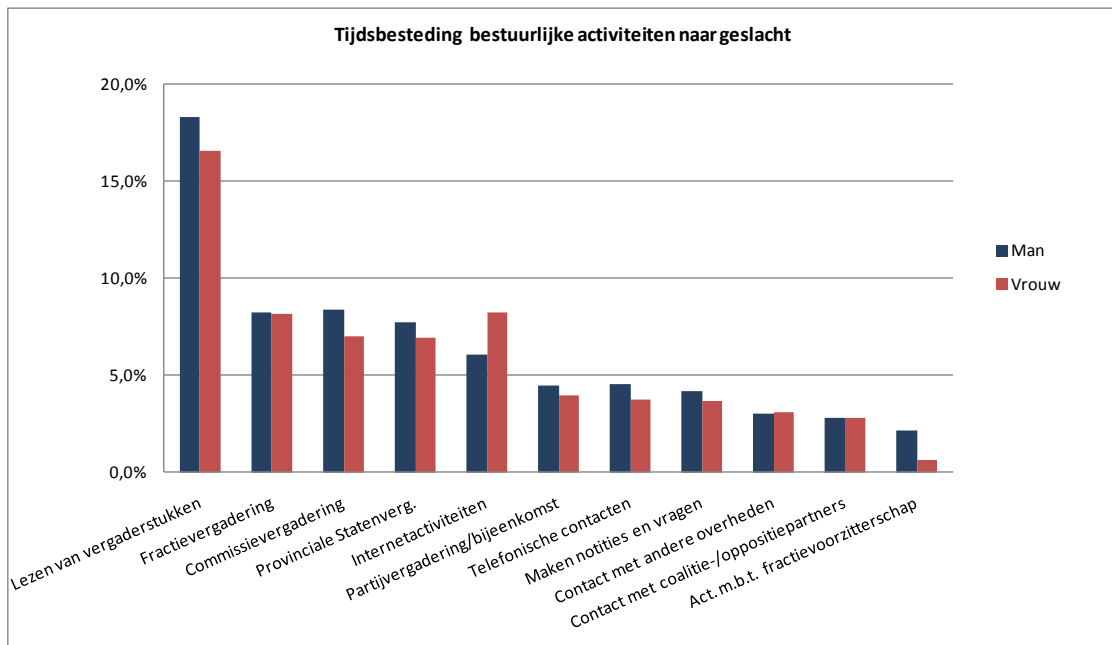
In Figuur 32 is te zien dat vrouwelijke Statenleden in 2010 relatief minder tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten dan hun mannelijke collega's en relatief meer tijd besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten dan hun mannelijke collega's. Dit beeld komt overeen met gemeenteraadsleden in 2009.

²⁰ Het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 heeft niet de verdeling naar ervaring niet onderzocht. Dit maakt het niet mogelijk om de tijdsbesteding van Statenleden in 2010 te vergelijken met gemeenteraadsleden in 2009 op het gebied van ervaring.

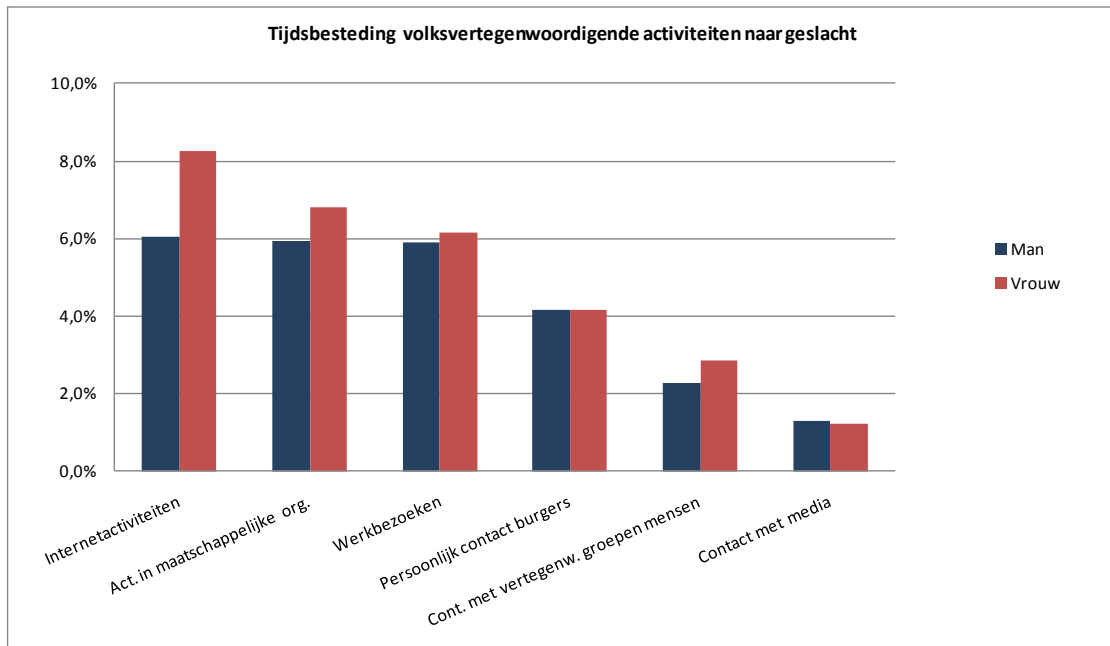
Figuur 32 Verdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar geslacht (N = 200)

Een nadere analyse laat zien dat vrouwelijke Statenleden relatief meer tijd besteden aan internetactiviteiten. De relatieve tijdsbesteding aan contact met andere overheden en contact met coalitie- en oppositiepartners is voor mannen en vrouwen vrijwel gelijk. Voor de overige activiteiten geldt dat de mannelijke Statenleden hier relatief meer tijd aan besteden dan hun vrouwelijke collega's.

Figuur 33 Verdeling van bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 naar geslacht (N = 200)

In Figuur 34 is de relatieve tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten naar geslacht weergegeven.

Figuur 34 Verdeling van volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar geslacht (N = 200)

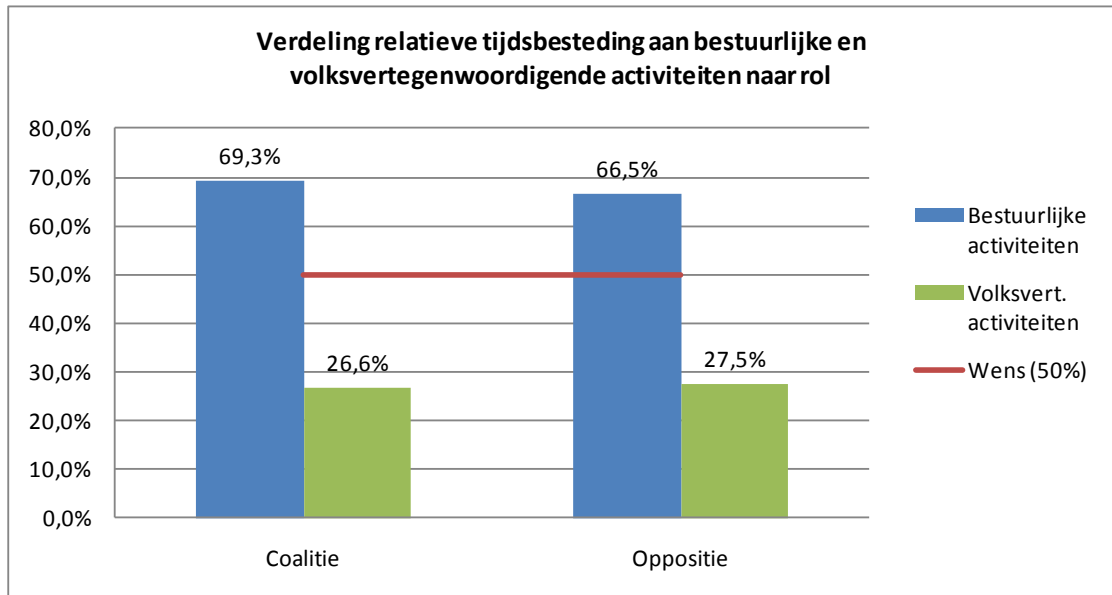
Voor de volksvertegenwoordigende activiteiten valt op dat de relatieve tijdsbesteding aan persoonlijk contact met burgers en contact met de media voor mannelijke en vrouwelijke Statenleden vrijwel gelijk is. Vrouwelijke Statenleden besteden daarentegen aan de overige volksvertegenwoordigende activiteiten meer tijd dan hun mannelijke collega's.

Het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 laat zien dat de verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke gemeenteraadsleden in 2009 voor wat betreft de bestuurlijke activiteiten niet helemaal overeenkomen met Statenleden in 2010. Mannelijke gemeenteraadsleden in 2009 besteden relatief wel meer tijd aan het lezen van stukken en de verschillende vergaderingen dan hun vrouwelijke collega's. De tijdsbesteding aan de overige bestuurlijke activiteiten is voor mannen en vrouwen vrijwel gelijk. De tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 aan volksvertegenwoordigende activiteiten vertoont geen grote verschillen tussen mannen en vrouwen.

5.7 Werkzaamheden naar rol

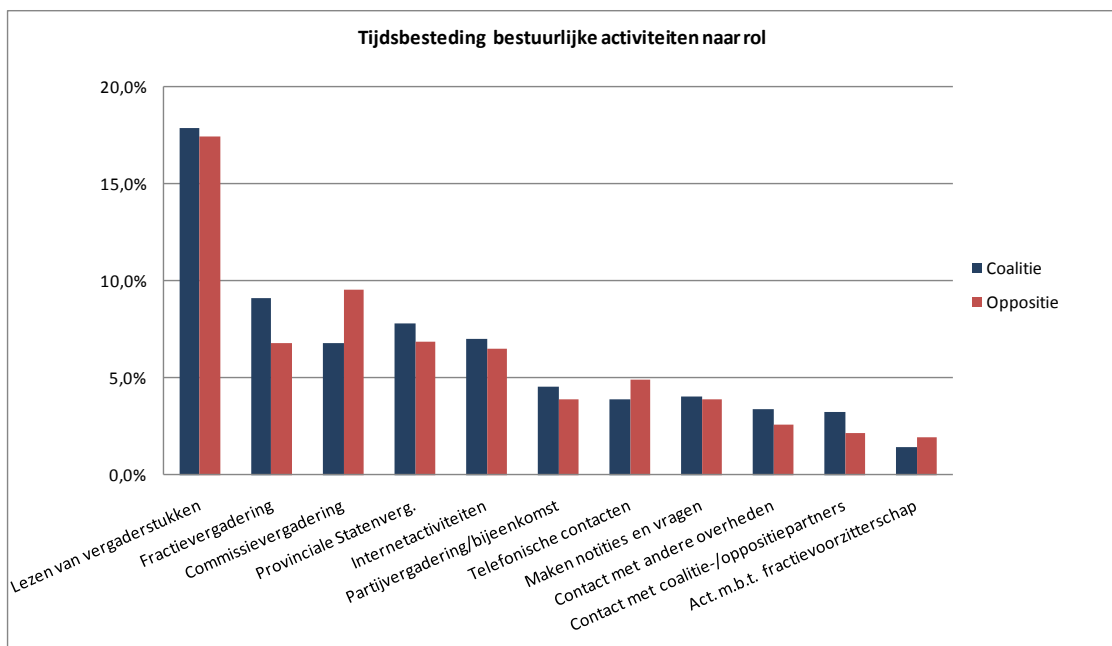
Figuur 35 laat zien dat er een klein verschil is in de relatieve tijdsbesteding tussen Statenleden van coalitiepartijen en Statenleden van partijen die oppositie voeren. Statenleden van coalitiepartijen besteden relatief iets meer tijd aan bestuurlijke activiteiten dan Statenleden van oppositiepartijen. Statenleden die oppositie voeren daarentegen besteden relatief meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten dan Statenleden van coalitiepartijen.

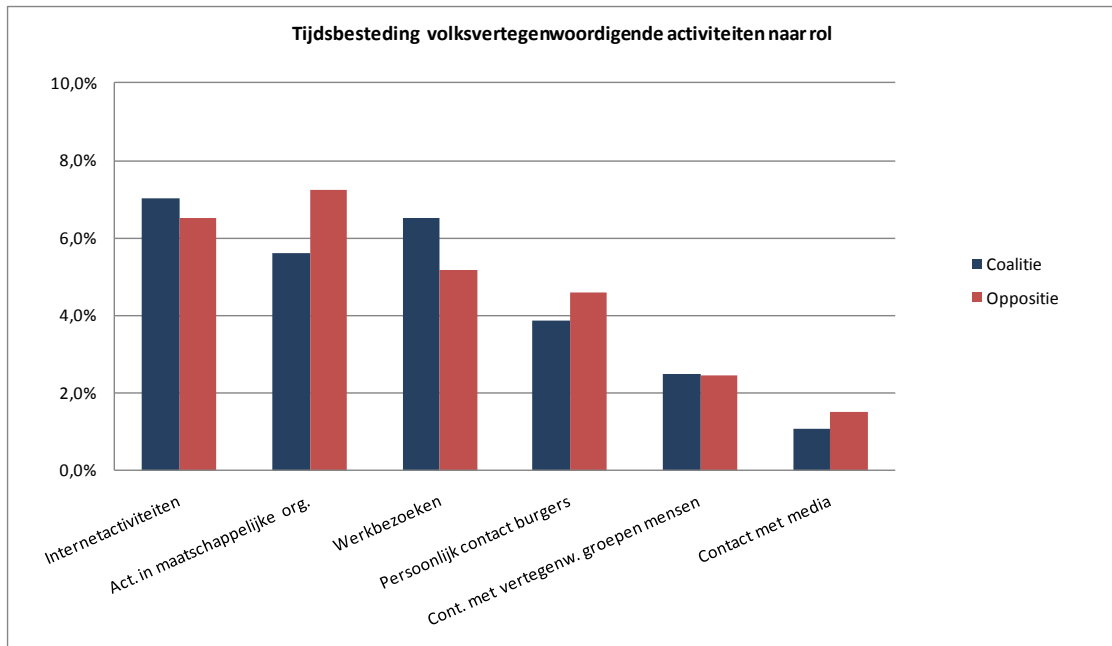
Figuur 35 Verdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar rol (N = 200)

Hieronder is de relatieve tijdsbesteding over bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten verder uitgesplitst.

Figuur 36 Verdeling van bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 naar rol (N = 200)

Statenleden uit coalitiepartijen besteden relatief meer tijd aan fractievergaderingen dan Statenleden uit oppositiepartijen. Statenleden van oppositiepartijen besteden relatief meer tijd aan commissievergaderingen en telefonische contacten dan Statenleden van coalitie partijen. Opvallend is dat Statenleden van coalitiepartijen meer tijd besteden aan contact met coalitie- en oppositiepartners dan Statenleden van oppositiepartijen.

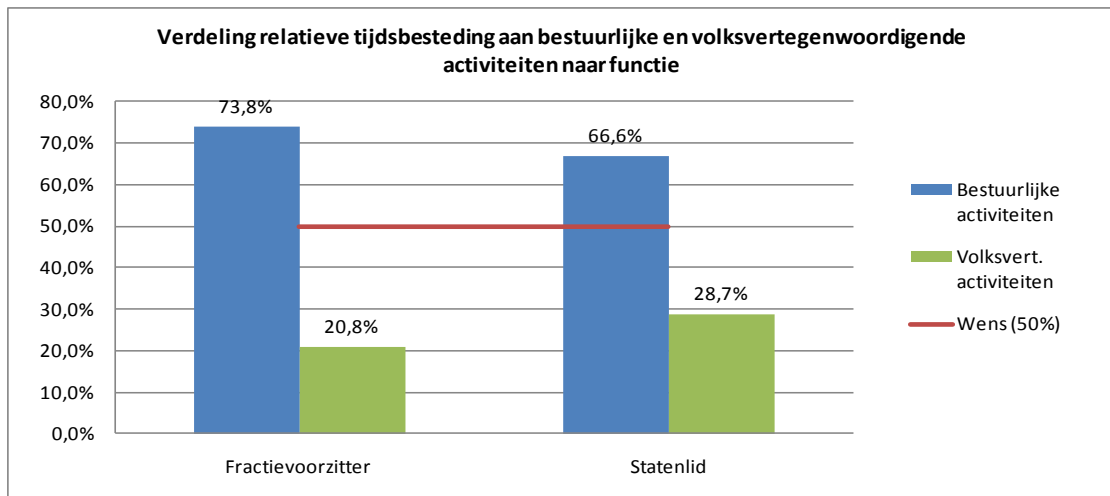
Figuur 37 Verdeling van volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar rol (N = 200)

Ook bij de volksvertegenwoordigende activiteiten is een aantal verschillen te zien tussen coalitie- en oppositiepartijen. Statenleden uit coalitiepartijen besteden relatief meer tijd aan internetactiviteiten en werkbezoeken dan Statenleden van oppositiepartijen. Statenleden uit oppositiepartijen besteden relatief meer tijd dan Statenleden uit coalitiepartijen aan activiteiten in maatschappelijke organisaties, persoonlijk contact met burgers en contact met media.

De verschillen tussen Statenleden in 2010 zijn vergelijkbaar met de verschillen tussen gemeenteraadsleden in 2009, blijkt uit het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009.

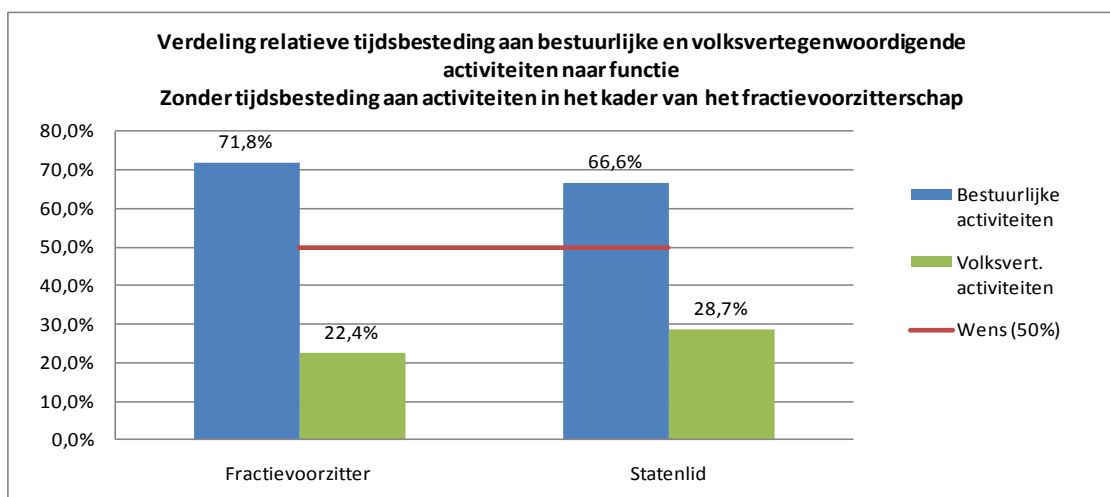
5.8 Werkzaamheden naar functie

Tot slot is de tijdsbesteding van Statenleden verdeeld naar functie, oftewel fractievoorzitter / Statenlid weergegeven. In Figuur 38 zijn de verschillen tussen fractievoorzitters en Statenleden weergegeven.

Figuur 38 Verdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar functie (N = 200)

Statenleden die de functie van fractievoorzitter vervullen besteden relatief meer tijd dan gewone statenleden aan bestuurlijke activiteiten. De gewone Statenleden daarentegen besteden meer tijd aan de volksvertegenwoordigende activiteiten. Uit nadere analyse blijkt dat fractievoorzitters gemiddeld 1,82 uur per week besteden aan activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap. Figuur 39 geeft de verschillen weer tussen fractievoorzitters en Statenleden waarbij de tijdsbesteding aan activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap weggelaten is.

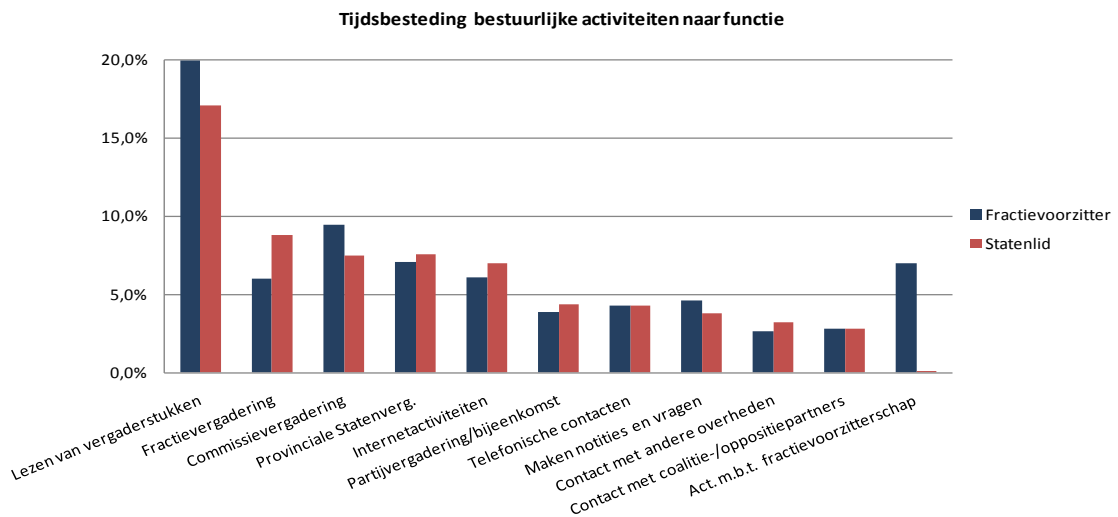
Figuur 39 Verdeling van bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar functie (N = 200)

Bovenstaand figuur laat zien dat fractievoorzitters wanneer de tijdsbesteding aan activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap buiten beschouwing worden gelaten nog steeds beduidend meer tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten en minder tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten dan gewone Statenleden. Het relatieve verschil in tijdsbesteding uit Figuur 38 is dus niet te verklaren door de tijdsbesteding aan “activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap”.

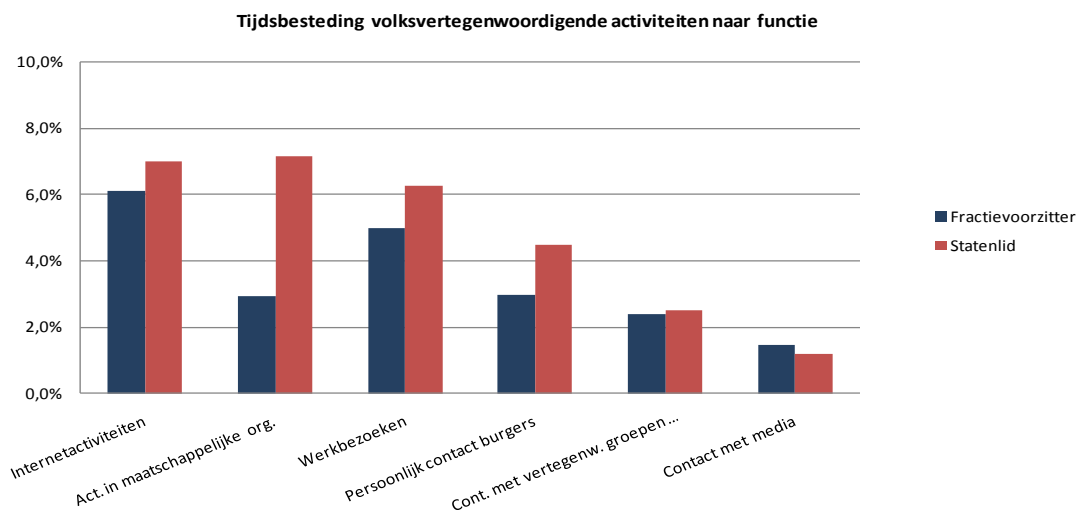
DAADKRACHT VOOR DE OVERHEID

In Figuur 40 is te zien dat fractievoorzitters relatief meer tijd besteden aan het lezen van vergaderstukken, commissievergaderingen en het maken van notities en schriftelijke vragen dan gewone Statenleden. De gewone Statenleden besteden relatief meer tijd aan fractievergaderingen, Provinciale Statenvergaderingen en internetactiviteiten.

Figuur 40 Verdeling van bestuurlijke activiteiten van Statenleden in 2010 naar functie (N = 200)

In de verdeling van volksvertegenwoordigende activiteiten naar functie is zichtbaar dat de gewone Statenleden over het algemeen relatief meer tijd besteden dan fractievoorzitters aan alle vormen van volksvertegenwoordigende activiteiten, met uitzondering van contact met media.

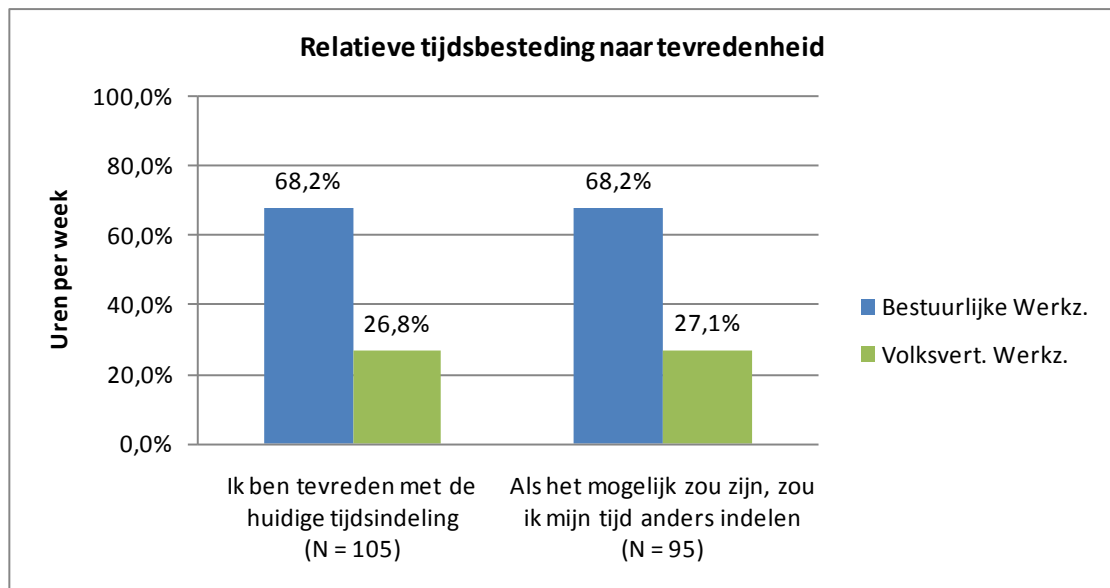

Figuur 41 Verdeling volksvertegenwoordigende activiteiten van Statenleden in 2010 naar functie (N = 200)

5.9 Tevredenheid over tijdsbesteding per werkzaamheid

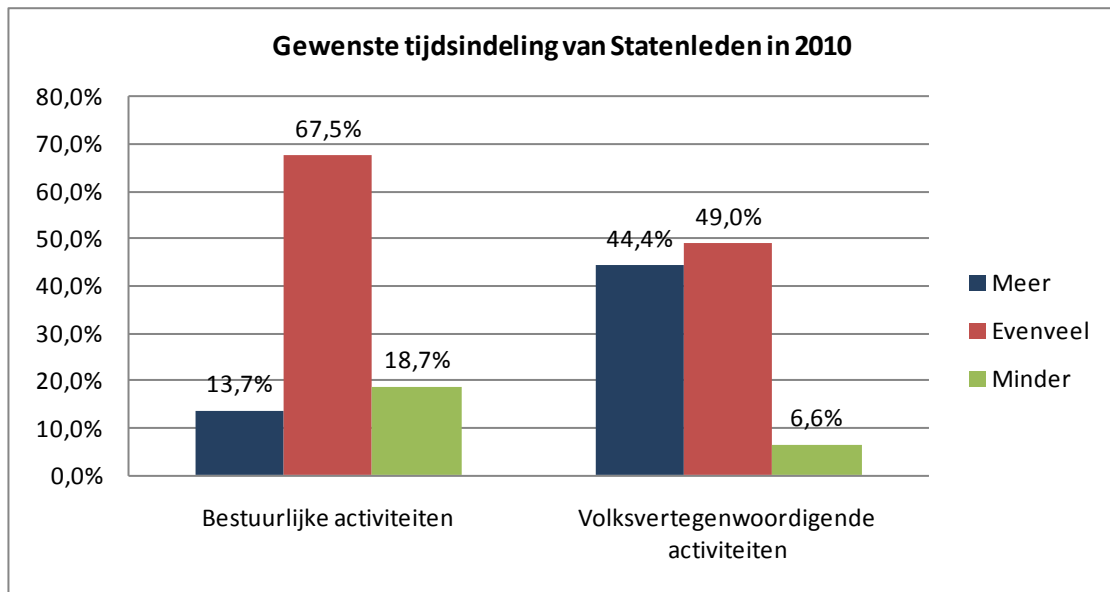
Op de vraag “Bent u tevreden over het huidige aantal uur dat u per werkzaamheid besteedt?” antwoordt 52,5% van de Statenleden positief, 47,5% van de Statenleden zou de tijd graag anders indelen. Figuur 42 geeft een beeld van de relatie tussen de tevredenheid van Statenleden over hun tijdsbesteding in relatie tot de relatieve verhouding in tijdsbesteding tussen de bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten.

Figuur 42 Relatieve tijdsbesteding van Statenleden in 2010 naar tevredenheid (N = 200)

De Statenleden die tevreden zijn met hun huidige tijdsindeling besteden 68,2% aan bestuurlijke activiteiten en 26,8% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. De Statenleden die hun tijd anders in willen delen wanneer dit mogelijk zou zijn besteden 68,2% aan bestuurlijke activiteiten en 27,1% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Opvallend is dat de tijdsindeling van Statenleden die tevreden zijn en Statenleden die hun tijd anders in willen delen vrijwel overeenkomt. Er zijn geen grote verschillen zichtbaar.

Aan de 95 Statenleden die aangaven hun tijd liever anders te besteden is gevraagd om voor alle werkzaamheden aan te geven of zij hier meer, evenveel of minder tijd aan zouden willen besteden. Figuur 43 geeft een grafische weergave van de uitkomsten weer. Hierbij zijn niet alle activiteiten afzonderlijk weergegeven maar is een tweedeling gemaakt naar bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten.

Figuur 43 Gewenste tijdsbesteding van Statenleden in 2010 (N = 95)

Van de 95 Statenleden die hun tijd anders in willen delen wil 13,7% meer tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten. 67,5% wil evenveel tijd besteden en 18,7% wil minder tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten. Aan volksvertegenwoordigende activiteiten wil 44,4% van de 95 Statenleden die hun tijd anders in willen delen meer tijd besteden. 49,0% wil evenveel tijd besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten en 6,6% wil minder tijd besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

5.10 Conclusie

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal: “*Wat is de tijdsbesteding gerelateerd aan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden in Nederland in 2010 en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden van die van gemeenteraadsleden in 2009?*”

Nederlandse Provinciale Statenleden besteden gemiddeld 68,2% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten. Gemiddeld 27,0% van de tijd gaat op aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Deze tijdsbesteding komt niet overeen met de wens van de Statenleden om de meeste tijd, minimaal 50%, te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten. In vergelijking met gemeenteraadsleden in 2009 besteden Statenleden relatief meer tijd aan bestuurlijke activiteiten en minder aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Wanneer er gekeken wordt naar de tijdsbesteding van Statenleden naar provincie, politieke partij, leeftijd, ervaring, geslacht, rol en functie kan er geconcludeerd worden dat er tussen ervaring en de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden een sterk verband aanwezig lijkt te zijn. Statenleden met weinig ervaring besteden relatief meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten en minder tijd aan bestuurlijke activiteiten dan Statenleden met veel ervaring. Statenleden met weinig ervaring komen hierdoor het dichtst in de buurt van de wens om de meeste tijd te besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Een kleine meerderheid van de Statenleden (52,5%) is tevreden met de huidige tijdsindeling. De Statenleden die hun tijd graag anders in willen delen wanneer dit

DAADKRACHT

VOOR DE OVERHEID

mogelijk zou zijn willen gemiddeld gezien minder tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten en meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Het volgende hoofdstuk gaat in op de mogelijkheden om minder tijd te besteden aan bestuurlijke activiteiten door deze efficiënt en effectief in te richten.

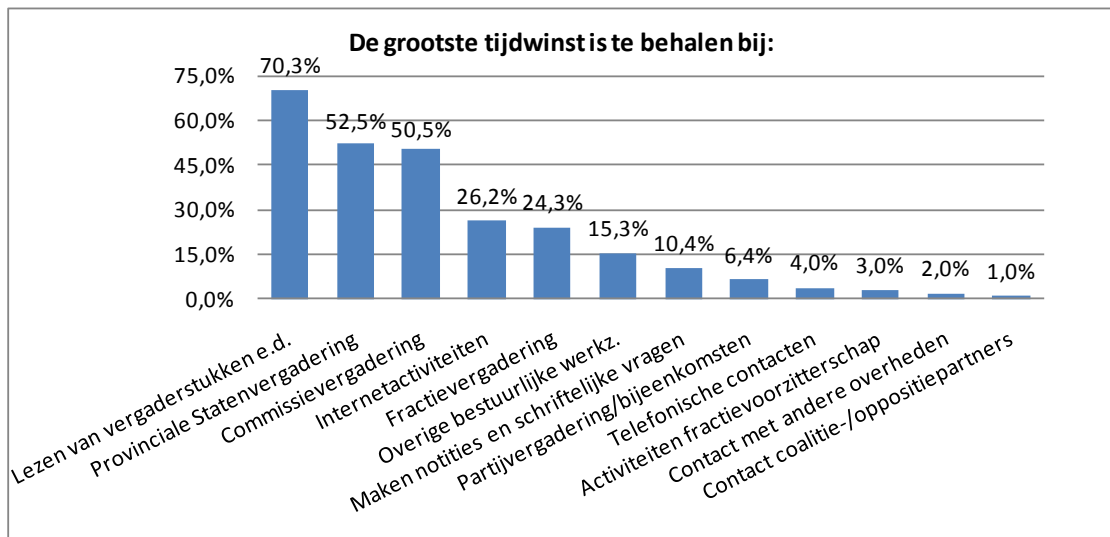
6. Efficiënt en effectief besturen

Provinciale Statenleden in 2010 besteden ruim tweederde van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten. In de verhouding in tijdsbesteding ligt de nadruk nog sterk op de bestuurlijke activiteiten. Om de verhouding in tijdsbesteding te verschuiven in de richting van een meer volksvertegenwoordigend Provinciale Statenlid geeft dit hoofdstuk antwoord op de onderzoeksvraag: “Op welke wijze kunnen Provinciale Statenleden de bestuurlijke werkzaamheden in het dualistische bestel zo efficiënt en effectief mogelijk inrichten?”

De eerste paragraaf gaat in op de vraag bij welke bestuurlijke activiteiten de grootste tijdswinst te behalen is. In paragraaf twee komen vervolgens de mogelijkheden aan bod om de bestuurlijke activiteiten efficiënt en effectief in te richten. De derde paragraaf maakt een zijsprongetje naar de mogelijkheden om het provinciaal en openbaar bestuur efficiënt en effectief in te richten. Tot slot sluit het hoofdstuk af met een conclusie.

6.1 Het realiseren van de grootste tijdswinst

Om de verhouding in tijdsbesteding tussen de bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten te verschuiven in de richting van een meer volksvertegenwoordigend Provinciale Statenlid is het noodzakelijk dat de relatieve tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten afneemt. De relatieve tijdsbesteding aan volksvertegenwoordigende activiteiten neemt hierdoor automatisch toe. Aan de Statenleden is daarom de vraag gesteld bij welke bestuurlijke activiteiten de grootste tijdswinst te behalen is.

Figuur 44 Tijdswinst realiseren bij bestuurlijke werkzaamheden (N = 202)

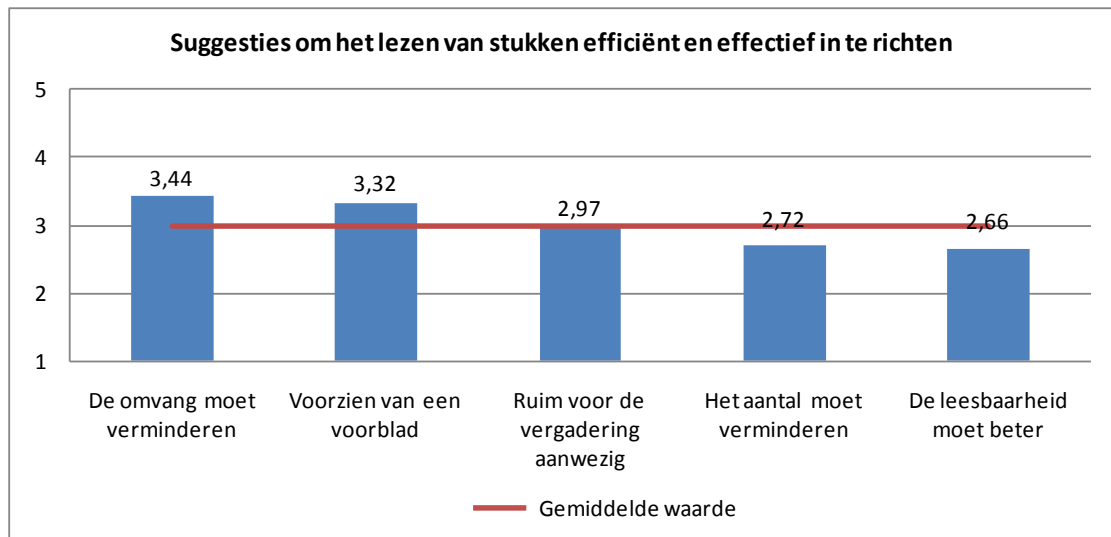
Figuur 44 laat zien dat Statenleden van mening zijn dat de grootste tijdswinst te behalen is bij het lezen van vergaderstukken en de verschillende vergaderingen: Provinciale Staten-, commissie- en fractievergaderingen. Op deze onderdelen gaat dit hoofdstuk dieper in.

6.2 Efficiënt en effectief inrichten van bestuurlijke activiteiten

Om het lezen van vergaderstukken en de verschillende vergaderingen efficiënt en effectief in te richten is de Statenleden een aantal suggesties voorgelegd welke zij moesten rangschikken van 1 t/m 5. Waarbij een 5 het meest haalbaar is én de meeste tijdswinst oplevert. Een 1 is het minst haalbaar en levert de minste tijdswinst op.

Figuur 45 Het efficiënt en effectief inrichten van het lezen van stukken (N = 195)

Om het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten efficiënt en effectief in te richten geven de Provinciale Statenleden gemiddeld gezien de hoogste score wat betreft haalbaarheid én tijdswinst aan de suggestie 'De omvang van de stukken moet verminderen'. Op de tweede plaats is er tijdswinst te behalen volgens de Provinciale Statenleden met de suggestie 'Ieder stuk moet worden voorzien van een voorblad met daarop een samenvatting van het probleem, de oplossingen/beslispunten en een (financiële) onderbouwing'. De zojuist genoemde suggesties scoren beiden boven de gemiddelde waarde van 3,0 en zijn hierdoor het meest haalbaar en met de meeste tijdswinst.

De Statenleden is tevens de open vraag gesteld om eventuele andere suggesties aan te dragen die het lezen van stukken efficiënt en effectief kunnen maken. De gegeven antwoorden hebben grotendeels betrekking op de realisatie van de hierboven vijf genoemde suggesties. Hieronder volgen de kernpunten.

Het verminderen van de omvang van de stukken kan volgens de Statenleden gerealiseerd worden door de stukken te richten op hoofdzaken. Het zou Statenleden veel tijd besparen wanneer de kernpunten uit ieder stuk apart vermeld worden in een soort van uitgebreide samenvatting. De stukken die Statenleden aangeleverd krijgen moeten meer to-the-point zijn: "Er wordt veel wollige taal gebruikt". Ook zijn Statenleden voorstanders van minder tekst en meer tabellen, grafieken en afbeeldingen. "De financiële stukken kunnen veel helderder, korter en begrijpelijker".

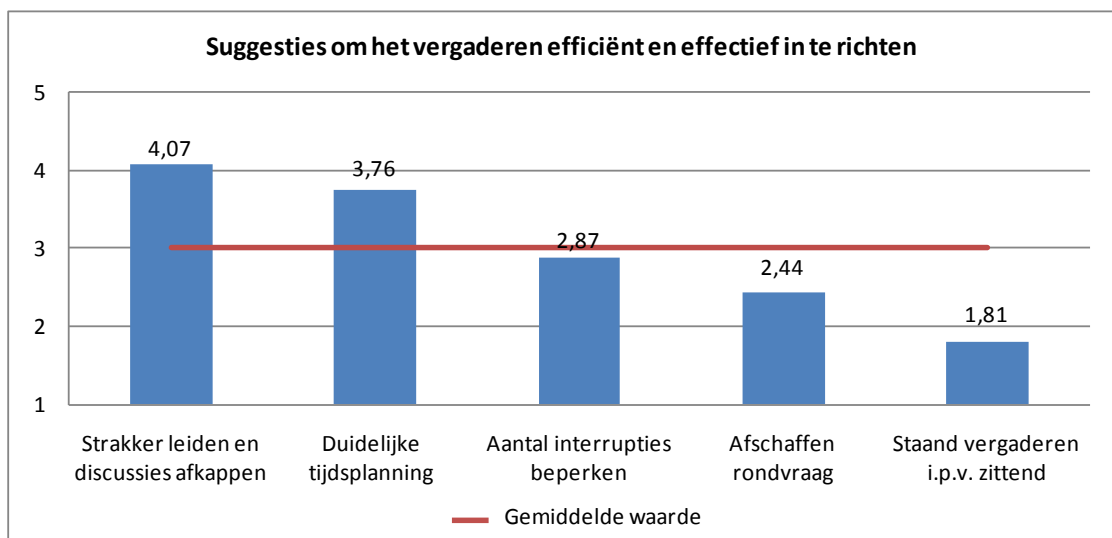
DAADKRACHT VOOR DE OVERHEID

Het voorstel om de kernpunten per stuk eruit te lichten en duidelijker aan te zetten hangt deels samen met de suggestie om ieder stuk te voorzien van een voorblad met daarop een samenvatting van het probleem, de oplossingen/beslispunten en een (financiële) onderbouwing. Uit de reacties van de Statenleden is op te maken dat het voorblad de volgende informatie moet bevatten:

- Het onderwerp van het stuk;
- Identificatienummer;
- Agendering, van welke commissie is het afkomstig en wanneer komt het op de agenda van de Provinciale Statenvergadering;
- Behandelwijze: gaat het om ter kennis nemen, kaderstellen of controleren;
- Samenvatting van het probleem en de context waarin het geplaatst is, eventueel met verwijzing naar voorafgaande stukken;
- De oplossingen en overleg- c.q. beslispunten met (financiële) onderbouwing van de voor- en nadelen;
- Samenvatting van het besluit/voorstel van Gedeputeerde Staten;
- Contactgegevens van de persoon die het Statenvoorstel heeft voorbereid.

Het voordeel van een voorblad met bovenstaande informatie is dat Statenleden in één oogopslag alle kernpunten van het te lezen stuk overzichtelijk gepresenteerd krijgen. Om voor eenheid te zorgen is het aan te raden om een format op te stellen zodat de ambtenaren, die de stukken opstellen, op een uniforme manier te werk gaan.

Om de verschillende vergaderingen efficiënt en effectief in te richten is eveneens een vijftal suggesties opgesteld. 187 Statenleden hebben de gegeven suggesties gerangschikt van 1 tot en met 5 waarbij een 5 een maximale score geeft op haalbaarheid én op tijdwinst, een 1 leidt tot de laagste score. Figuur 46 geeft de onderzoeksresultaten weer.

Figuur 46 Het efficiënt en effectief inrichten van de verschillende vergaderingen (N = 187)

DAADKRACHT

VOOR DE OVERHEID

Uitschieters in Figuur 46 zijn de suggesties *'Strakker leiden van vergaderingen en discussies die afdwalen afkappen'* en *'Duidelijke tijdsplanning voor vergaderingen'*. Beide suggesties scoren ruim boven de gemiddelde waarden 3,0 en scoren hierdoor het hoogst op haalbaarheid en meeste tijdwinst. De suggestie *'Staand vergaderen in plaats van zittend'* eindigt met de laagste score onderaan en is hierdoor volgens de Statenleden het minst haalbaar en de minste tijdwinst. Het staand vergaderen zien Statenleden niet echt zitten. Dit is een methode waarmee het bedrijfsleven experimenteert met als doel korte en krachtige vergaderingen.

Wederom is de Statenleden de open vraag gesteld om eventuele andere suggesties te vermelden die het vergaderen efficiënt en effectief kunnen maken. De gegeven antwoorden hebben grotendeels betrekking op de realisatie van de vijf hierboven genoemde suggesties. Hieronder volgen de kernpunten.

Ondanks het brede draagvlak onder Statenleden om efficiënt en effectief te vergaderen blijft het moeilijk om de vergadercultuur te veranderen. Dit komt onder andere doordat iedere vier jaar de samenstelling van Staten verandert. De vergadercultuur wordt immers bepaald door de mensen die eraan deelnemen en de bereidheid om met elkaar samen te werken binnen de geldende spelregels en rolverdeling (Balemans, 2010). De Statenleden zijn het er over eens dat de vergaderingen strakker geleid moeten worden door met name herhalingen af te kappen. Het komt regelmatig voor dat discussies in Provinciale Statenvergaderingen *"voor de bühne worden overgedaan"* of dat discussies *"afdwalen tot op stoeptegel niveau"*. Net zoals de vergaderstukken, nota's en rapporten moeten vergaderingen zich richten op hoofdlijnen. Het is de taak van de voorzitter om dit proces te bewaken.

Om te blijven focussen op hoofdlijnen werken veel Provincies al met spreektijden. Spreektijd moet voorkomen dat vergaderingen uitlopen. Over de huidige spreektijdregeling zijn de Statenleden niet helemaal tevreden. Het nadeel van spreektijden is dat fracties er ook misbruik van kunnen maken. Grote fracties krijgen doorgaans meer spreektijd en benutten deze ook, met als gevolg dat betogen niet to-the-point zijn. Kleine fracties daarentegen die minder spreektijd hebben en dus minder aan het woord zijn willen ook graag hun *"zegje doen"*. Dit levert herhaling op. In de provincie Utrecht is het idee geopperd om spreektijd te verdelen per fractie en per besprekspunt. Voorafgaand aan de Provinciale Statenvergadering beslist het presidium de duur van ieder agendapunt. De spreektijd is afhankelijk van de fractiegrootte. Fracties krijgen een vaste basistijd en naar het aantal zetels wordt er tijd toegevoegd. De kleine fracties krijgen relatief iets meer tijd en de grote fracties iets minder. Iedere fractie, ongeacht de grootte, heeft dus bij ieder agendapunt de ruimte om haar statement over het onderwerp te kunnen maken. Deze spreektijdenverdeling is vergelijkbaar met die in de Tweede Kamer bij debatten wordt gehanteerd (Balemans, 2010, p.8). Om de spreektijd te bewaken moet er een klok komen in de vergaderzaal zodat de spreker zelf kan zien hoever hij of zij is in de tijd.

Uit voorliggend onderzoek komt tevens naar voren dat er volgens de Statenleden tijdwinst te realiseren is bij de internetactiviteiten. De verwachting van Statenleden is

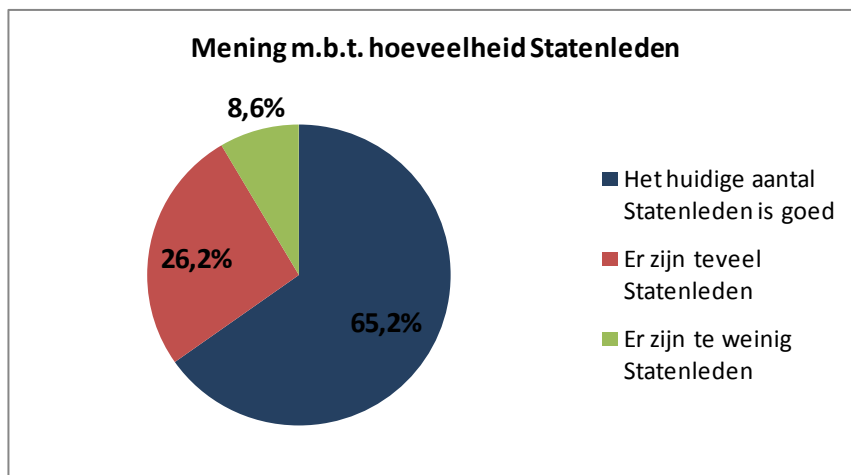
dat het gebruik van internet in de toekomst toe gaat nemen en steeds meer een rol gaat spelen bij de volksvertegenwoordigende rol van een Statenlid. In de webenquête is niet ingegaan op de mogelijkheden om de tijdsbesteding met betrekking tot het gebruik van internettoepassingen te verminderen. Uit interviews is gebleken dat de internetactiviteiten zowel bestuurlijk als volksvertegenwoordigend zijn en dat het niet aan te raden is hier “*in te snijden*”. Wat wel tijd oplevert is het koppelen c.q. combineren van meerdere internettoepassingen. Dit kan door gebruik te maken van internet 2.0²¹. Voor Statenleden zou dit betekenen dat zij niet alle afzonderlijke internettoepassingen zoals, e-mail, LinkedIn, Twitter, Hyves, Facebook, websites, etc. hoeven bij te houden maar dat zij op één scherm alle webapplicaties kunnen overzien en beheren.

6.3 Inrichten van Provinciale Staten en Openbaar Bestuur

Naast de mogelijkheden om op micro-niveau te kijken naar de bestuurlijke werkzaamheden van Statenleden maakt dit onderzoek ook een klein zijsprongetje naar het efficiënt en effectief inrichten van Provinciale Staten (meso-niveau) en het Openbaar bestuur (macro-niveau).

6.3.1 Provinciale Staten

Naarmate het aantal deelnemers bij een vergadering kleiner is verloopt de vergadering efficiënter. Aan de Statenleden is daarom gevraagd hoe zij aankijken tegen het huidige aantal Statenleden in hun provincie.

Figuur 47 Mening van Statenleden met betrekking tot de hoeveelheid Statenleden binnen hun provincie (N = 187)

Van de 187 Statenleden die deze vraag beantwoord hebben vindt ongeveer tweederde (65,2%) het huidige aantal Provinciale Statenleden goed. Bijna een kwart van de

²¹ Internet 2.0 is de tweede fase in de ontwikkeling van het World Wide Web. Internet 2.0 maakt het mogelijk om een verzameling websites te veranderen en bundelen op een volledig platform voor interactieve webapplicaties voor eindgebruikers op het World Wide Web. Daarnaast maakt Internet 2.0 het mogelijk dat gebruikers zelf informatie aan het World Wide Web kunnen toevoegen waardoor er meer interactie ontstaat.

DAADKRACHT VOOR DE OVERHEID

Provinciale Statenleden (23,3%) vindt dat er te veel Statenleden zijn. Slechts 8,6% van de Statenleden vindt dat er te weinig Statenleden zijn.

Uit het regeerakkoord VVD-CDA, wat in oktober 2010 is opgesteld, blijkt dat de nieuwe regering wil snijden in het aantal volksvertegenwoordigers in gemeenteraden, waterschapsbesturen, Provinciale Staten en de Staten-Generaal²². Uit de gegeven antwoorden van de Statenleden is op te maken dat zij het verminderen van het aantal volksvertegenwoordigers niet wenselijk achten.

Uit de interviews komt naar voren dat een vergadering met minder mensen efficiënter verloopt dan met een grote groep mensen. *'Het Provinciale Statenlidmaatschap bestaat echter uit meer dan alleen de Provinciale Statenvergadering. Om het werk goed uit te voeren zonder dat de tijdsbesteding toeneemt is het van belang om het huidige aantal Provinciale Statenleden te handhaven'*. Minder Statenleden zorgt hoogst waarschijnlijk voor een hogere tijdsbesteding van de resterende Statenleden waardoor de kans bestaat dat er (nog) minder mensen geïnteresseerd zijn in het Provinciale Statenlidmaatschap. Het profiel van de Statenleden laat geen afspiegeling van de gehele bevolking zien. 46,2% van de respondenten in voorliggend onderzoek heeft hoger beroepsonderwijs genoten. Nog eens 40% heeft universitair onderwijs genoten. Provinciale Statenleden met middel of laag (beroeps)onderwijs komen nauwelijks in dit onderzoek voor.

Om als Statenlid voldoende tijd te besteden aan de volksvertegenwoordigende werkzaamheden is het een optie om van het Provinciale Statenlidmaatschap een fulltime functie te maken die ook dusdanig beloond wordt. Hierdoor ontstaan er 'beroepspolitici'. Onder de Statenleden is het idee om van het Provinciale Statenlidmaatschap een fulltime functie te maken niet heel populair. Uit paragraaf 4.11 blijkt dat ruim driekwart van de Statenleden vindt dat het statenwerk geen fulltime functie moet worden.

Wat betreft de inrichting van het provinciebestuursstelsel vinden 154 van de 179 Statenleden (86%) die de stelling beantwoord hebben het goed dat er een scheiding is tussen de samenstelling, de functies en de bevoegdheden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Op de stelling: *Het is wenselijk dat een Gedeputeerde bij fractievergaderingen aanwezig is* zijn de antwoorden verdeeld. 33,5% van de 179 Statenleden die de stelling beantwoordde is het 'oneens' of 'zeer oneens' met deze stelling. 35,1% van de Statenleden is neutraal en 31,3% is het 'eens' of 'zeer eens' met deze stelling.

Nadere analyse laat zien dat 33,3% van de Statenleden die het niet wenselijk vinden dat een Gedeputeerde bij fractievergaderingen aanwezig is een coalitiepartij vertegenwoordigt. De overige 66,7% bestaat uit Statenleden van oppositiepartijen. De Statenleden die het juist wel wenselijk vinden dat een Gedeputeerde bij fractievergaderingen aanwezig is vertegenwoordigen voor 89,3% coalitiepartijen. 10,7% van de Statenleden uit een oppositiepartij vinden het wenselijk dat een Gedeputeerde bij de fractievergaderingen aanwezig is. Statenleden van coalitiepartijen

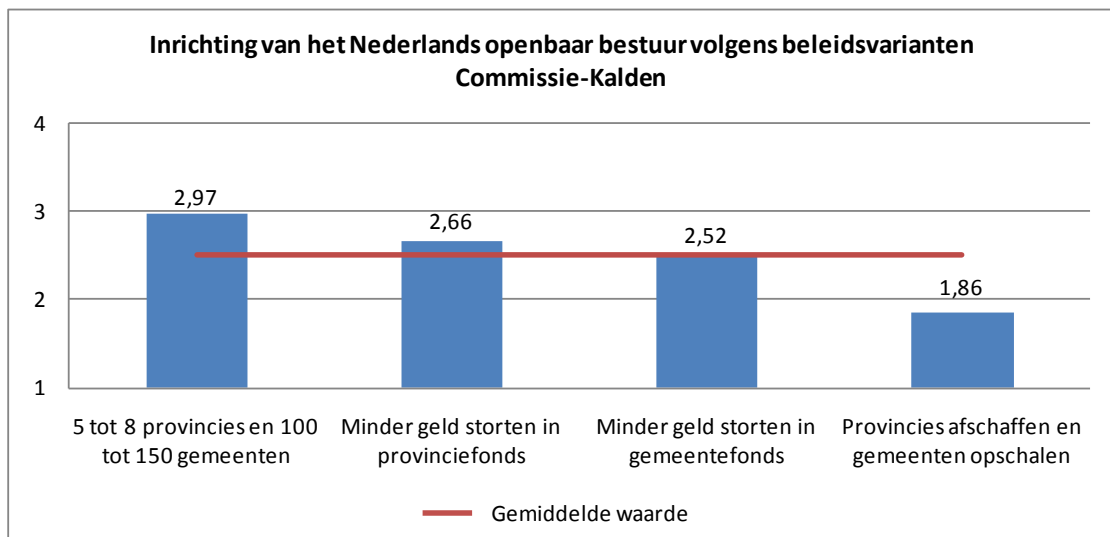
²² <http://www.rijksoverheid.nl/regering/het-kabinet/regeerakkoord/bestuur>

vinden het over het algemeen wenselijk dat een Gedeputeerde bij fractievergaderingen aanwezig is. Statenleden van oppositiepartijen vinden het over het algemeen gezien minder wenselijk dat een Gedeputeerde bij een fractievergadering aanwezig is.

6.3.2 Openbaar bestuur

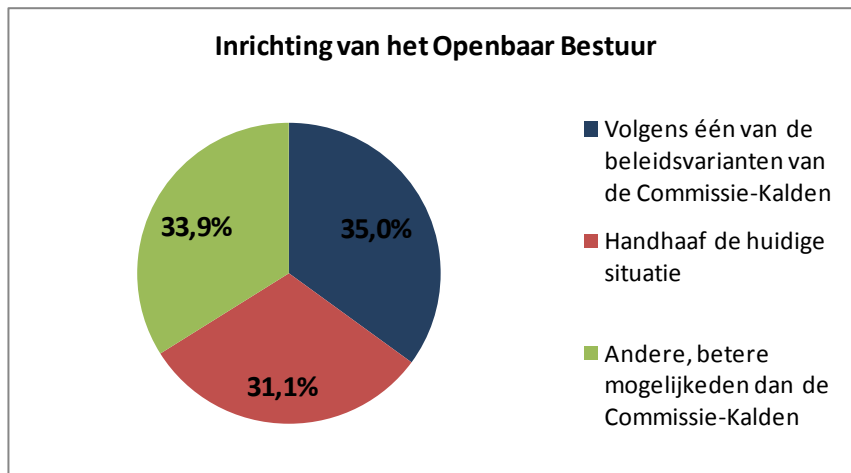
Om het openbaar bestuur efficiënt en effectief te organiseren heeft de Commissie-Kalden in 2010 een viertal beleidsvarianten uitgewerkt. Aan de Provinciale Statenleden is gevraagd om de vier beleidsvarianten van de Commissie-Kalden te rangschikken van één tot en met vier waarbij één de eerste voorkeur is en vier de laatste voorkeur. Voor de uitwerking van de resultaten zijn de antwoorden gehercodeerd. Hierdoor is vier de eerste voorkeur geworden en één de laatste voorkeur. In totaal hebben 184 Provinciale Statenleden deze vraag beantwoord.

Figuur 48 Inrichting van het openbaar bestuur volgens beleidsvarianten Commissie-Kalden (N = 184)

Zoals in Figuur 48 te zien is gaat de voorkeur van Statenleden, wanneer zij uitsluitend mogen kiezen uit de vier beleidsvarianten van de Commissie-Kalden, uit naar de beleidsvariant 'Opschalen van de provincies naar vijf tot acht en de gemeenten naar 100 tot 150'. Gemiddeld scoort deze variant ruim boven de gemiddelde waarde. Op de tweede en derde plaats geven de Statenleden de voorkeur aan de beleidsvariant 'Het Rijk moet minder geld storten in het provinciefonds' gevolgd door 'Het Rijk moet minder geld storten in het gemeentefonds'. Opvallend hieraan is dat Statenleden eerst de voorkeur geven om minder geld te storten in hun eigen provinciefonds en daarna pas de voorkeur geven aan het minder geld storten in het gemeentefonds. De beleidsvariant 'Provincies afschaffen en gemeenten opschalen naar 25 tot 30 regiogemeente (geen middenbestuur, wel grote gemeenten)' is het minst populair onder de Statenleden en scoort als enige onder het gemiddelde.

Aan de Statenleden is vervolgens gevraagd welke optie zij het beste vinden wanneer het gaat over de inrichting van het Nederlandse openbaar bestuur. 183 Statenleden hebben deze vraag beantwoord.

Figuur 49 Inrichting van het openbaar bestuur volgens Statenleden in 2010 (N = 183)

35,0% van de Statenleden wil het openbaar bestuur efficiënt en effectief organiseren volgens één van de vier beleidsvarianten van de Commissie-Kalden. Wanneer er uitsluitend bij deze 35% van de respondenten gekeken wordt naar het antwoord op de vraag waar hun eerste voorkeur naar uit gaat wanneer zij uitsluitend mogen kiezen uit de vier beleidsvarianten van de Commissie-Kalden dan is duidelijk te zien dat de voorkeur uitgaat naar beleidsvariant *'het opschalen naar vijf tot acht provincies en 100 tot 150 gemeenten'*. Deze variant krijgt maar liefst 38 keer de eerste voorkeur en eindigt met een gemiddelde score van 3,16 op de eerste plaats op een schaal van 1 tot 4.

Het handhaven van de huidige situatie levert geen financiële besparingen op maar heeft wel de voorkeur bij 31,1% van de respondenten. 33,9% van de Statenleden ziet andere, betere mogelijkheden dan de Commissie-Kalden om het openbaar bestuur efficiënt en effectief te organiseren. Aan deze groep respondenten is de open vraag gesteld welke mogelijkheden zij zien om het openbaar bestuur efficiënt en effectief in te richten. De antwoorden die bij deze open vraag gegeven zijn, zijn uiteenlopend. Op hoofdlijnen geven deze respondenten aan dat het openbaar bestuur opnieuw ingericht moet worden. Belangrijk hierbij is dat de provincies moeten blijven bestaan, het aantal provincies mag eventueel wel afnemen. Dat de provincies een duidelijke meerwaarde hebben in het openbaar bestuur is bevestigd door 151 Statenleden (84,3%). Deze Statenleden zijn het 'eens' tot 'zeer eens' met de stelling *Provincies hebben een duidelijke meerwaarde in het openbaar bestuur (rijk, provincies, gemeenten)*.

Van belang bij de herinrichting van het openbaar bestuur is dat er onderscheid gemaakt wordt tussen Randstadprovincies en plattelandprovincies. De nadruk moet komen te liggen op regionaal niveau. Belangrijk hierbij is dat er een goede taakverdeling komt tussen de bestuurslagen zodat duidelijk is wie waar verantwoordelijk voor is. Hierdoor neemt tevens de bestuurlijke drukte af.

6.4 Conclusie

In dit hoofdstuk staat de vraag centraal: *“Op welke wijze kunnen Provinciale Statenleden de bestuurlijke werkzaamheden in het dualistische bestel zo efficiënt en effectief mogelijk inrichten?”*

Om de bestuurlijke activiteiten efficiënt en effectief in te richten geven de Provinciale Statenleden aan dat de grootste tijdwinst te behalen is bij het lezen van vergaderstukken en de verschillende vergaderingen. Dit is onder andere te realiseren door de omvang van de stukken te verminderen en vergaderingen strakker te leiden.

Statenleden vinden het goed dat het dualisme is ingevoerd en er een scheiding is tussen Gedeputeerde en Provinciale Staten. Het verminderen van het aantal Statenleden om zo het openbaar bestuur efficiënt en effectief in te richten wordt niet ondersteund door driekwart van de Statenleden.

Wat betreft de inrichting van het openbaar bestuur vindt ruim tweederde van de Statenleden het de beste optie om het Nederlandse openbaar bestuur op een andere manier in te richten. Minder provincies en gemeenten, versterkte focus op het midden en regionaal bestuur. Er moet daarbij een goede taakverdeling komen.

Bij een eventuele herindeling moeten provincies blijven bestaan. Ruim 84% van de Statenleden geeft aan dat provincies een duidelijke meerwaarde hebben in het openbaar bestuur. Het aantal provincies mag eventueel wel afnemen.

7. Honorering Provinciale Statenleden

De laatste onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt: “Wat is de vergoeding die Provinciale Statenleden in Nederland ontvangen voor het Provinciale statenwerk in 2010 en in hoeverre verschilt deze vergoeding van de vergoeding die gemeenteraadsleden ontvingen in 2009?”

In de eerste paragraaf komt de vergoeding aan de orde. Paragraaf twee gaat in op het uurtarief van Provinciale Statenleden. Daarna volgt een paragraaf over de kosten per activiteit. Paragraaf vier behandelt de tevredenheid van Statenleden met betrekking tot de vergoeding die zij voor het statenwerk ontvangen. Tot besluit van het hoofdstuk volgt een conclusie.

7.1 Vergoeding

In artikel 2, tweede lid, van het Rechtspositiebesluit Staten- en commissieleden is de vergoeding voor de werkzaamheden voor Statenleden vastgesteld. Hierin wordt jaarlijks de maximum vergoeding voor Statenleden vastgesteld. Navraag bij alle provincies wijst uit dat de provincies de maximale vergoeding hanteren. In de hierna volgende berekeningen is daarom de vergoeding conform het Rechtspositiebesluit gebruikt.

Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal Statenleden per provincie. De maximale jaarlijkse vergoeding die Statenleden voor hun werkzaamheden ontvangen is voor iedere provincie hetzelfde.

Provincie	2010			
	Aantal inwoners	Aantal Statenleden	Maximale jaarlijkse vergoeding	Totaal aan vergoedingen op jaarbasis
Zuid-Holland	3.458.300	55	€ 12.694,74	€ 698.210,70
Noord-Holland	2.619.600	55	€ 12.694,74	€ 698.210,70
Noord-Brabant	2.421.900	55	€ 12.694,74	€ 698.210,70
Gelderland	1.981.500	53	€ 12.694,74	€ 672.821,22
Utrecht	1.196.000	47	€ 12.694,74	€ 596.652,78
Limburg	1.125.800	47	€ 12.694,74	€ 596.652,78
Overijssel	1.118.200	47	€ 12.694,74	€ 596.652,78
Friesland	642.700	43	€ 12.694,74	€ 545.873,82
Groningen	573.500	43	€ 12.694,74	€ 545.873,82
Drenthe	487.200	41	€ 12.694,74	€ 520.484,34
Zeeland	380.500	39	€ 12.694,74	€ 495.094,86
Flevoland	376.500	39	€ 12.694,74	€ 495.094,86
Totaal		564		€ 7.159.833,36

Tabel 2 Overzicht van de vergoeding van Provinciale Statenleden naar provincie

Er wordt jaarlijks voor € 7.159.833,36 aan publieke gelden besteed aan de directe vergoeding voor Nederlandse Provinciale Statenleden. In deze berekening zijn de onkostenvergoedingen en vergoedingen aan fracties en toeslagen voor

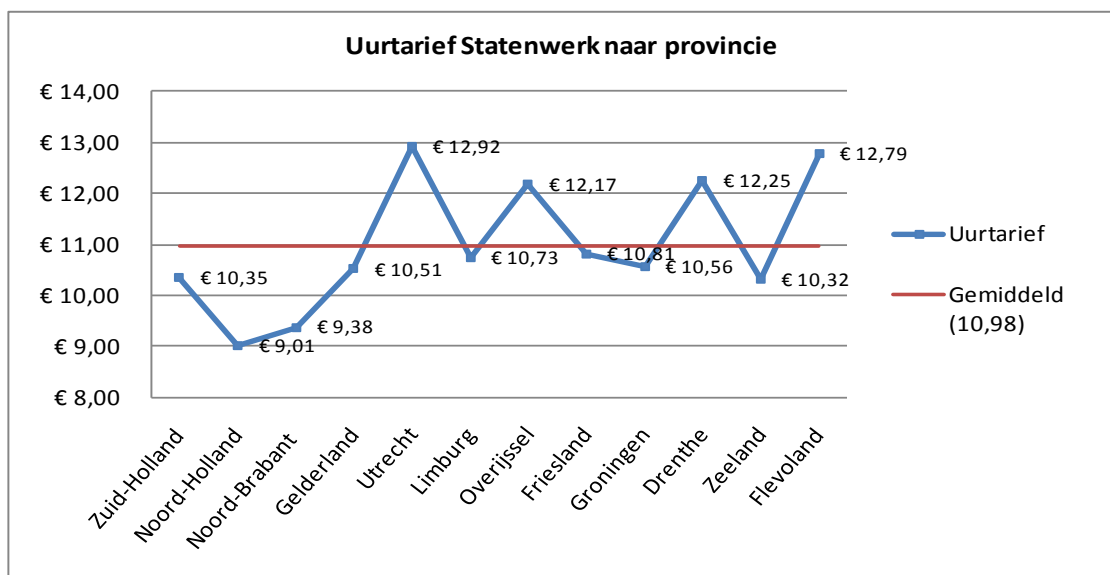
fractievoorzitters en kosten die provincies maken voor het mogelijk maken van het statenwerk, zoals bijvoorbeeld de kosten voor het beschikbaar stellen van vergaderruimte in het provinciehuis, niet meegenomen.

In juli 2010 telde Nederland 16.381.696 inwoners. Uitgaande van de totale vergoedingen op jaarbasis betaalt de Nederlandse burger in 2010 per hoofd van de bevolking € 0,44 per jaar aan vergoedingen voor Provinciale Statenleden. Het Nationaal Raadsledenonderzoek 2009 laat zien dat de vergoedingen voor gemeenteraadsleden in 2009 per hoofd van de bevolking €5,51 per jaar bedraagt.

7.2 Uurtarief Provinciale Statenleden

Op basis van de totale tijdsbesteding van Statenleden op maandbasis en het totaal aan vergoedingen is het gemiddelde uurtarief van Provinciale Statenleden in 2010 berekend. Dit is berekend door het totaal aan vergoedingen te delen door de totale tijdsbesteding op maandbasis. Het gemiddelde uurtarief dat Statenleden voor hun statenwerkzaamheden ontvangen bedraagt €10,98.

De gemiddelde totale tijdsbesteding van Statenleden verschilt per provincie. Figuur 50 geeft het uurtarief van Statenleden in de verschillende provincies weer.

Figuur 50 Overzicht van het uurtarief van Provinciale Statenleden per provincie

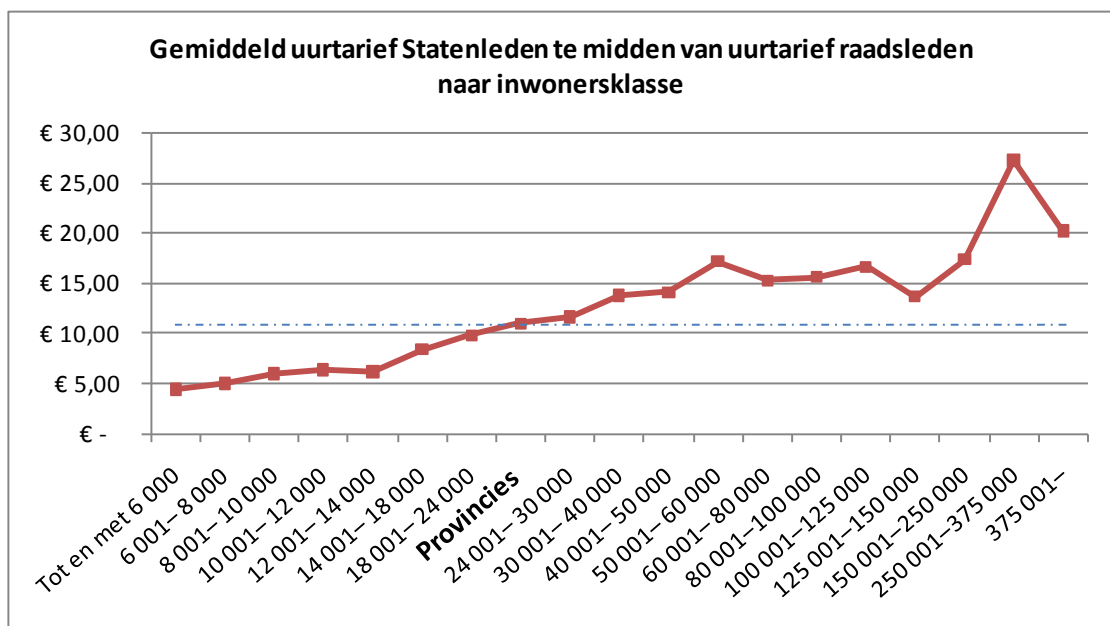
De provincies zijn in bovenstaand figuur op basis van inwonertal gerangschikt van groot naar klein. De vergoeding die Provinciale Statenleden per uur ontvangen blijkt niet evenredig verdeeld te zijn. Het algemene beeld is dat de drie grootste provincies met meer dan twee miljoen inwoners onder het gemiddelde blijven. Op één provincie na zitten de provincies met een kleiner inwoneraantal boven of rond het gemiddelde. Statenleden in de provincie Noord-Holland moeten genoeg nemen met de laagste vergoeding van €9,01 per uur. Deze vergoeding komt overeen met het minimumloon

dat 23 jarigen en ouder per uur ontvangen²³. Statenleden in de provincie Utrecht ontvangen daarentegen een vergoeding van €12,92 per uur. Deze vergoeding is ruim 43% hoger dan de vergoeding die Statenleden in Noord-Holland ontvangen voor dezelfde werkzaamheden.

In onderstaand figuur is de gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 geplaatst tussen het uurtarief van gemeenteraadsleden in 2009 naar inwonersklasse. Hieruit is op te maken dat de gemiddelde vergoeding die Statenleden ontvangen voor hun werkzaamheden ligt tussen de vergoeding die raadsleden in 2009 in de gemeenten met inwonersklasse 18.001 – 24.000 en 24.001 – 30.000 ontvingen. De gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 ligt ruim één uur per week hoger dan de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. De vergoeding van Statenleden in 2010 volgt deze trend niet en blijft steken op het niveau van gemeenteraadsleden in gemeenten tussen de 18.001 en 30.000 inwoners.

Gemeenteraadsleden in 2009 ontvingen gemiddeld € 13,50 per uur. De gemiddelde vergoeding van Provinciale Statenleden in 2010 is ruim €2,50 per uur lager dan de gemiddelde vergoeding van gemeenteraadsleden in 2009.

Figuur 51 Gemiddeld uurtarief van Provinciale Statenleden in 2010 geplaatst tussen het uurtarief van gemeenteraadsleden in 2009 naar inwonersklasse

²³ Bedragen minimumloon per 1 juli 2010. Bron: http://home.szw.nl/index.cfm?menu_item_id=13737&hoofdmenu_item_id=13825&rubriek_item=391911&rubriek_id=391817&set_id=77&doctype_id=6&link_id=188515

7.3 Kosten per activiteit

Uitgaande van de vergoedingen uit het Rechtspositiebesluit kan het kostenplaatje voor de Nederlandse belastingbetaler inzichtelijk gemaakt worden. Tabel 3 geeft een overzicht van de kosten voor elke activiteit weer.

	Kosten op jaarbasis Provinciale Statenleden 2010	% van totaal PS 2010
Bestuurlijke activiteiten		
Vergaderingen	€ 1.994.768,40	27,9%
Lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten	€ 1.267.958,45	17,7%
Fractievergadering	€ 588.655,99	8,2%
Internetactiviteiten: e-mail, internetdiscussies, weblog, twitter, etc.	€ 487.634,32	6,8%
Telefonische contacten	€ 307.251,49	4,3%
Maken van notities en opstellen schriftelijke vragen	€ 285.408,96	4,0%
Contact met andere overheden	€ 219.517,35	3,1%
Contact met coalitie-/oppositiepartners c.q. vergadering	€ 202.826,03	2,8%
Activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap	€ 115.401,33	1,6%
Totaal Bestuurlijke activiteiten	€ 4.880.766,33	68,2%
Volksvertegenwoordigende activiteiten		
Internetactiviteiten: e-mail, internetdiscussies, weblog, twitter, etc.	€ 487.634,32	6,8%
Activiteiten in maatschappelijke organisaties	€ 447.589,70	6,3%
Werkbezoeken	€ 429.023,55	6,0%
Persoonlijk contact met (groepen van) burgers	€ 298.332,46	4,2%
Contact met vertegenwoordigers van groepen mensen	€ 177.834,54	2,5%
Contact met media	€ 90.628,27	1,3%
Buurt- en wijkbijeenkomsten	€ -	0,0%
Politieke avond/spreekuur	€ -	0,0%
Totaal Volksvertegenwoordigende activiteiten	€ 1.931.042,84	27,0%
Overige activiteiten	€ 348.024,20	4,9%
Totaal	€ 7.159.833,36	100,0%

Tabel 3 Kosten per activiteit op jaarbasis

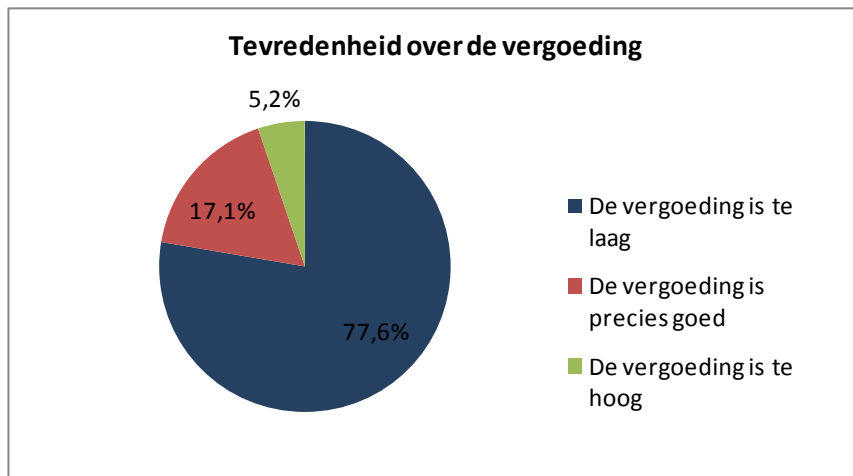
Jaarlijks betaalt de Nederlandse belastingbetaler aan vergoedingen aan Statenleden ruim € 4,88 miljoen aan bestuurlijke activiteiten. Aan volksvertegenwoordigende activiteiten gaat jaarlijks ruim €1,93 miljoen aan vergoedingen op. De kosten voor het vergaderen en het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten bedragen bijna €3,3 miljoen op jaarbasis. Het totaalbedrag aan vergoedingen aan gemeenteraadsleden in 2009 bedraagt ruim € 91,2 miljoen per jaar. Voor gemeenteraadsleden in 2009 bedragen de kosten voor het vergaderen en het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten bijna €46,7 miljoen op jaarbasis.

7.4 Tevredenheid over tijdsbesteding en vergoeding

Aan de Statenleden is de vraag voorgelegd wat hun mening is met betrekking tot de vergoeding die zij krijgen voor hun werkzaamheden als Statenlid. 77,6% van de Statenleden vindt de vergoeding te laag. 17,1% vindt de vergoeding precies goed en 5,2% van de Statenleden geeft aan dat de vergoeding te hoog is.

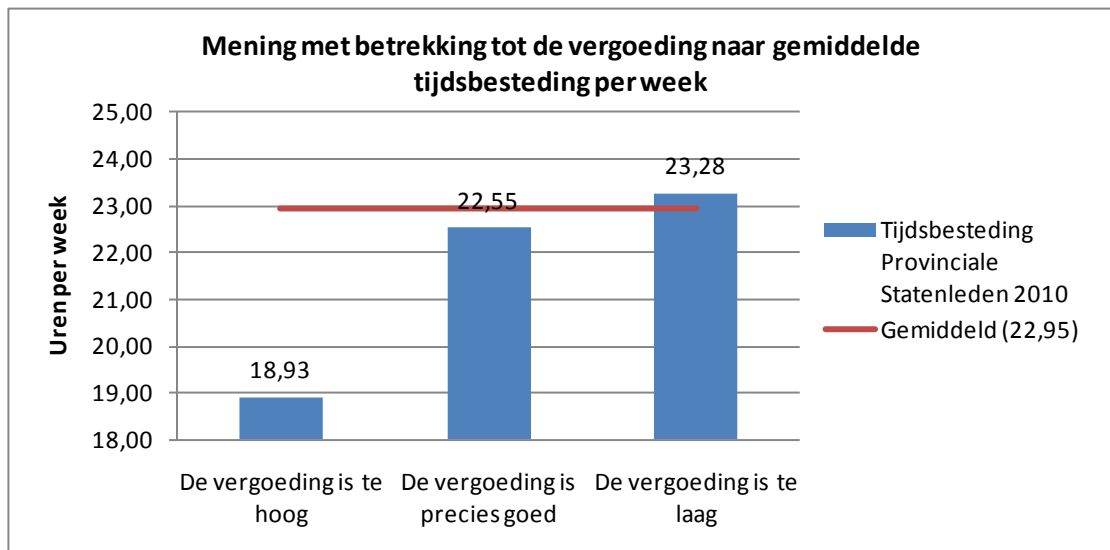
Nadere analyse laat zien dat negen van de tien Statenleden die aangeven dat de vergoeding te hoog is afkomstig zijn van de Socialistische Partij (SP). Statenleden van de SP ondersteunen hiermee het voorstel van de SP om de salarissen van politici met 10% te korten ²⁴.

Figuur 52 Tevredenheid over de vergoeding (N = 210)

In Figuur 53 is de mening van Statenleden met betrekking tot de vergoeding die zij ontvangen weergegeven naar de gemiddelde tijdsbesteding per week. Statenleden die aangeven dat de vergoeding te hoog is besteden de minste tijd aan het statenwerk, hiervoor krijgen zij gemiddeld een vergoeding van € 13,04 per uur. Statenleden daarentegen die aangeven dat de vergoeding te laag is besteden de meeste tijd aan het Statenwerk en krijgen hiervoor als vergoeding € 10,60 per uur. Statenleden die de vergoeding precies goed vinden krijgen per uur € 10,95. Dit bedrag komt bijna overeen met het gemiddelde van € 10,98 per uur.

²⁴ <http://www.binnenlandsbestuur.nl/nieuws/2010/10/sp-wil-salaris-politici-met-10-procent-korten.374483.lynkx>

Figuur 53 Teverdenheid van Provinciale Statenleden in 2010 met betrekking tot de vergoeding (N= 200)

7.5 Conclusie

Tijdens dit hoofdstuk staat de vraag centraal: “Wat is de vergoeding die Provinciale Statenleden in Nederland ontvangen voor het Provinciale statenwerk in 2010 en in hoeverre verschilt deze vergoeding van de vergoeding die gemeenteraadsleden ontvingen in 2009?”

De vergoeding die Statenleden ontvangen is niet evenredig verdeeld en hangt enigszins samen met het aantal inwoners van de provincie. Het algemene beeld is dat de drie grootste provincies met meer dan twee miljoen inwoners onder het gemiddelde blijven. Op één provincie na zitten de provincies met een kleiner inwoneraantal boven of rond het gemiddelde. De gemiddeld vergoeding van Statenleden in 2010 bedraagt €10,98 per uur. De gemiddelde vergoeding van Statenleden in 2010 is ruim €2,50 per uur lager dan de gemiddelde vergoeding die gemeenteraadsleden in 2009 ontvingen. De vergoeding van Statenleden in 2010 ligt tussen de vergoeding in die raadsleden in 2009 in de gemeenten met inwonersklasse 18.001 – 24.000 en 24.001 – 30.000 ontvingen. De gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 ligt ruim één uur per week hoger dan de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. De vergoeding van Statenleden in 2010 volgt deze trend niet en blijft steken op het niveau van gemeenteraadsleden in gemeenten tussen de 18.001 en 30.000 inwoners.

Nederlandse Statenleden in 2010 ontvangen op jaarbasis € 7.159.833,36 aan vergoedingen. Gemeenteraadsleden in 2009 ontvangen op jaarbasis € 91.243.738,08 aan vergoedingen. Per hoofd van de Nederlandse bevolking bedraagt de vergoeding aan Statenleden €0,44 per jaar. De kosten per hoofd van de Nederlandse bevolking voor vergoedingen aan gemeenteraadsleden in 2009 bedraagt € 5,51 per jaar. De kosten voor het vergaderen en het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten bedragen bijna €3,3 miljoen op jaarbasis, wat betreft de Statenleden in 2010.

De Statenleden die gemiddeld de meeste tijd aan het statenwerk besteden vinden dat de vergoeding die zij krijgen te laag is. Statenleden die gemiddeld de minste tijd aan het statenwerk besteden geven aan dat de vergoeding te hoog is.

8. Conclusies

Voorliggend onderzoek is ingegaan op de tijdsbesteding en werkzaamheden van Provinciale Statenleden in 2010 waarbij de vergelijking is gemaakt met de werkzaamheden en tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009. Tevens heeft voorliggend onderzoek de mogelijkheden onderzocht om de bestuurlijke activiteiten van Provinciale Statenleden efficiënt en effectief in te richten. Dit hoofdstuk geeft allereerst de antwoorden op elke onderzoeksvraag, waarna de hoofdvraag beantwoord wordt. Daarna volgen enkele suggesties voor nader onderzoek.

8.1 Theoretisch profiel

In het literatuuronderzoek naar *wat er in recente onderzoeken bekend is over het dualisme in relatie tot de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland* is naar voren gekomen dat de dualisering steeds beter uit de verf komt, maar dat Provinciale Statenleden nog wel veel tijd aan bestuurlijke activiteiten besteden. Provinciale Statenleden besteden in 1999 80% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten en 12% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Statenleden besteden in 2004 80% van hun tijd aan bestuurlijke activiteiten en 20% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Provinciale Statenleden hebben zelf de wens om de meeste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten te besteden. Omdat Statenleden volgens De Staat van dualisering steeds minder vrije tijd hebben, is het aan te bevelen de bestuurlijke activiteiten efficiënt en effectief in te richten. Mogelijkheden die hiervoor worden aangedragen zijn: verbeteren van de informatieverstrekking zodat het lezen van vergaderstukken efficiënt verloopt en het efficiënt inrichten van vergaderingen.

8.2 Tijdsbesteding

Het antwoord op de tweede onderzoeksvraag: *Wat is de tijdsbesteding van Provinciale Statenleden in Nederland in 2010 en in hoeverre verschilt deze tijdsbesteding van de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009?* is dat het Nederlandse Provinciale Statenlid gemiddeld 22,95 uur per week aan het statenwerk besteedt. In vergelijking met gemeenteraadsleden in 2009 is dit 9 uur per week meer dan de tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 aan raadwerkzaamheden. De gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 ligt ruim één uur per week hoger dan de tijdsbesteding van raadsleden in 2009 in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. De tijdsbesteding van Statenleden in 2010 hangt enigszins samen met het aantal inwoners van de provincie. Het algemene beeld is dat de drie grootste provincies met meer dan twee miljoen inwoners boven het gemiddelde blijven. Op één provincie na zitten de provincies met een kleiner inwoneraantal onder of rond het gemiddelde. De tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 daarentegen neemt gestaag toe naarmate het inwoneraantal van de gemeente toeneemt.

Uit nadere analyse blijkt dat Provinciale Statenleden van grote fracties minder tijd aan het statenwerk besteden dan Statenleden van kleine fracties. Zowel bij Provinciale Statenleden in 2010 als bij gemeenteraadsleden in 2009 besteden links georiënteerde partijen gemiddeld meer tijd aan de werkzaamheden dan rechts georiënteerde partijen. Bij Statenleden is dit verschil te verklaren doordat de kleinere fracties over het

algemeen links georiënteerd zijn, de grotere fracties zijn over het algemeen rechts georiënteerd.

Naarmate de leeftijd van Statenleden toeneemt besteden Statenleden in 2010 meer tijd aan het statenwerk. De tijdsbesteding van vrouwelijke Statenleden in 2010 is met ruim 19% beduidend hoger dan van hun mannelijke collega's. Dit verschil komt overeen met gemeenteraadsleden in 2009. Relatief gezien besteden Statenleden uit oppositiepartijen in 2010 ruim 10,8% meer tijd aan het statenwerk dan Statenleden uit coalitiepartijen. Ook hier moet opgemerkt worden dat de fractiegrootte van coalitiepartijen beduidend groter is dan de fractiegrootte van oppositiepartijen. Het relatieve verschil tussen de tijdsbesteding van leden van coalitie- en oppositiepartijen bij gemeenteraadsleden in 2009 bedraagt 2,9% en is hiermee kleiner dan bij Provinciale Statenleden. Provinciale Statenfractievoorzitters besteden in 2010 ruim 17% meer tijd aan het Provinciale statenwerk dan gewone Statenleden. Dit verschil in tijdsbesteding is te verklaren doordat fractievoorzitters tijd besteden aan activiteiten in het kader van het fractievoorzitterschap, daarnaast hebben fractievoorzitters meer ervaring dan gewone Statenleden. Statenleden met veel ervaring besteden beduidend meer tijd dan Statenleden met weinig of middel ervaring.

Ruim de helft van de Provinciale Statenleden is in 2010 tevreden met de huidige totale tijdsbesteding. 18,3% van de Statenleden wil minder tijd besteden aan het statenwerk en 26,2% van de Statenleden wil meer tijd besteden aan het statenwerk. Opvallend is dat de grootste twijfel, om al dan niet opnieuw herkiesbaar te willen zijn, zit bij de Statenleden die graag minder tijd willen besteden aan het statenwerk.

Gecombineerd met een betaalde baan bestaat de gemiddelde werkweek van Statenleden in 2010 uit 53,6 uur per week. Gemeenteraadsleden in 2009 hebben gecombineerd met een betaalde baan en/of opleiding een gemiddelde werkbelasting van 51,0 uur per week.

8.3 Werkzaamheden

Bij de derde onderzoeksvraag is de tijdsbesteding per werkzaamheid nader onderzocht: *Wat is de tijdsbesteding gerelateerd aan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden in Nederland in 2010 en in hoeverre verschilt de tijdsbesteding aan deze werkzaamheden van die van gemeenteraadsleden in 2009?* Nederlandse Provinciale Statenleden besteden in 2010 gemiddeld 68,2% van de totale tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten en gemiddeld 27,0% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. In vergelijking met gemeenteraadsleden in 2009 besteden Statenleden in 2010 relatief meer tijd aan bestuurlijke activiteiten en minder aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Wanneer er gekeken wordt naar de tijdsbesteding van Statenleden naar provincie, politieke partij, leeftijd, ervaring, geslacht, rol en functie kan er geconcludeerd worden dat er tussen ervaring en de tijdsbesteding van Statenleden een sterk verband aanwezig lijkt te zijn. Statenleden in 2010 met weinig ervaring besteden relatief de meeste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten en relatief de minste tijd aan bestuurlijke activiteiten. Statenleden met veel ervaring besteden juist relatief de meeste tijd aan bestuurlijke activiteiten en relatief de minste tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

Een kleine meerderheid van de Statenleden is tevreden met de huidige tijdsindeling. De Statenleden die hun tijd graag anders in willen delen (wanneer dit mogelijk zou zijn) willen gemiddeld gezien minder tijd besteden aan bestuurlijke activiteiten en meer tijd aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

8.4 Efficiënt en effectief besturen

De vierde onderzoeksvraag die centraal staat luidt: *Op welke wijze kunnen Provinciale Statenleden de bestuurlijke werkzaamheden in het dualistische bestel zo efficiënt en effectief mogelijk inrichten?* De grootste tijdswinst is volgens de Statenleden te behalen bij het lezen van vergaderstukken en de verschillende vergaderingen. De gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden is bij deze activiteiten het grootst. Het effect van een verbetering om het lezen van vergaderstukken en de verschillende vergaderingen efficiënt en effectief in te richten is hierdoor des te groter. Het efficiënt en effectief inrichten van het lezen van vergaderstukken en de vergaderingen is onder andere te realiseren door de omvang van de stukken te verminderen en door vergaderingen strakker te leiden.

Statenleden vinden het goed dat het dualisme is ingevoerd en er een scheiding is tussen Gedeputeerde- en Provinciale Staten. Statenleden zijn van mening dat het aantal Statenleden niet moet verminderen, ook moet het Statenlidmaatschap geen fulltime functie worden.

Ruim tweederde van de Statenleden vindt het de beste optie om het Nederlandse openbaar bestuur op een andere manier in te richten. Minder provincies en gemeenten, versterkte focus op het midden en regionaal bestuur. Er moet daarbij een goede taakverdeling komen. Provincies moeten blijven bestaan. Ruim 84% van de Statenleden geeft aan dat provincies een duidelijke meerwaarde hebben in het openbaar bestuur. Het aantal provincies mag eventueel wel afnemen.

8.5 Honorering

De laatste onderzoeksvraag betreft *de vergoeding die Provinciale Statenleden in Nederland ontvangen voor het Provinciale statenwerk in 2010 en in hoeverre deze verschilt van de vergoeding die gemeenteraadsleden ontvingen in 2009*. De vergoedingen voor Nederlandse Provinciale Statenleden bedragen €7.159.833,06 per jaar, oftewel € 0,44 per hoofd van de bevolking. De vergoeding voor gemeenteraadsleden in 2009 bedroeg €5,51 per hoofd van de bevolking.

De vergoeding die Statenleden ontvangen is niet evenredig verdeeld en hangt enigszins samen met het aantal inwoners van de provincie. Het algemene beeld is dat de drie grootste provincies met meer dan twee miljoen inwoners onder het gemiddelde blijven. Op één provincie na zitten de provincies met een kleiner inwoneraantal boven of rond het gemiddelde. De gemiddeld vergoeding van Statenleden in 2010 bedraagt € 10,98 per uur, dit is ruim € 2,50 per uur lager dan de vergoeding die gemeenteraadsleden in 2009 gemiddeld per uur ontvingen voor hun werkzaamheden.

De vergoeding van Statenleden in 2010 ligt tussen de vergoeding in die raadsleden in 2009 in de gemeenten met inwonersklasse 18.001 – 24.000 en 24.001 – 30.000 ontvingen. De gemiddelde tijdsbesteding van Statenleden in 2010 is hoger dan de gemiddelde tijdsbesteding van gemeenteraadsleden in 2009 in gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. De vergoeding van Statenleden in 2010 volgt deze trend niet en

blijft steken op het niveau van gemeenteraadsleden in gemeenten tussen de 18.001 en 30.000 inwoners.

Nederlandse Statenleden ontvangen in 2010 op jaarbasis € 7.159.833,36 aan vergoedingen. Gemeenteraadsleden ontvangen in 2009 op jaarbasis € 91.243.738,08 aan vergoedingen. Voor de Nederlandse belastingbetaler bedragen de vergoedingen aan Statenleden in 2010 voor vergaderingen en het lezen van vergaderstukken, nota's en rapporten op jaarbasis bijna €3,3 miljoen.

De Statenleden die gemiddeld de meeste tijd aan het statenwerk besteden vinden dat de vergoeding die zij krijgen te laag is. Statenleden die gemiddeld de minste tijd aan het statenwerk besteden geven aan dat de vergoeding te hoog is.

8.6 Antwoord op de hoofdvraag

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: *“Waaruit bestaan de werkzaamheden van Provinciale Statenleden, wat is de concrete tijdsbesteding voor deze werkzaamheden, welke vergoeding ontvangen Provinciale Statenleden voor het statenwerk in 2010 en in hoeverre komt dit overeen met de tijdsbesteding, werkzaamheden en vergoeding van gemeenteraadsleden in 2009 en welke mogelijkheden zijn er om de bestuurlijke activiteiten van Provinciale Statenleden efficiënt en effectief in te richten?”*

De werkzaamheden van Provinciale Statenleden zijn te verdelen in bestuurlijke en volksvertegenwoordigende activiteiten die weer te verdelen zijn in 17 categorieën. Gemiddeld besteden Statenleden in 2010 ongeveer 23 uur per week aan het statenwerk. Dit is gemiddeld negen uur per week meer dan gemeenteraadsleden in 2009 besteden aan het raadswerk. Ruim 68% van de totale tijdsbesteding besteden Statenleden in 2010 aan bestuurlijke activiteiten en 27% aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Gekeken naar de (theoretische) doelstellingen van het dualisme en de empirische resultaten van dit onderzoek is de conclusie dat Provinciale Statenleden zich anno 2010 nog steeds meer dan gewenst bezighouden met bestuurlijke activiteiten ten koste van volksvertegenwoordigende activiteiten. Door het lezen van stukken en de verschillende vergaderingen efficiënt en effectief in te richten kunnen Statenleden relatief meer tijd besteden aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Dit is onder andere te realiseren door de omvang van de stukken te verminderen en door vergaderingen strakker te leiden. Op jaarbasis ontvangen Statenleden ruim €7,0 miljoen aan vergoedingen. Dit komt neer op een uurtarief van gemiddeld € 10,98 per uur. Het gemiddelde uurtarief van gemeenteraadsleden in 2009 bedroeg €13,50 per uur.

8.7 Suggesties voor nader onderzoek

In lijn met aanbevelingen uit andere evaluatieonderzoeken naar de werking van het dualisme is het aan te bevelen de bestuurlijke activiteiten effectief en efficiënt in te richten. Uit voorliggend onderzoek blijkt dat volgens de Statenleden in 2010 de grootste winst te behalen is op het gebied van vergaderingen en het voorbereiden van vergaderingen. Op grond van deze nul-meting is een tweetal suggesties voor nader onderzoek te doen.

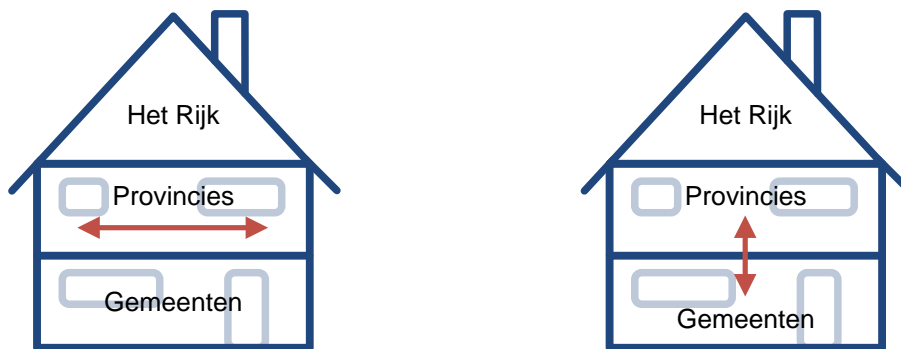

8.7.1 Benchmarking

Uit voorliggend onderzoek blijkt dat Statenleden in 2010 in de provincie Noord-Holland met gemiddeld 27,39 uur per week de meeste tijd besteden aan het statenwerk. Statenleden in de provincie Utrecht daarentegen besteden met gemiddeld 19,11 uur per week de minste tijd aan het statenwerk. Relatief gezien besteden Statenleden in Noord-Holland de meeste tijd (71,9%) aan bestuurlijke activiteiten en de minste tijd (22,7%) aan volksvertegenwoordigende activiteiten. Statenleden in Utrecht besteden 65,3% aan bestuurlijke activiteiten en de meeste tijd (30,8%) van alle provincies aan volksvertegenwoordigende activiteiten.

De grote verschillen in de tijdsbesteding van Statenleden in de provincie Utrecht en de provincie Noord-Holland roept de vraag op wat Statenleden in Utrecht anders doen dan Statenleden in Noord-Holland. Met andere woorden: Van welke aspecten van Statenleden in Utrecht kunnen Statenleden in Noord-Holland leren om de relatieve tijdsbesteding aan bestuurlijke activiteiten te verminderen? Het antwoord op deze vraag is te realiseren door middel van een benchmarking²⁵ binnen één overheidslaag. De benchmarking moet zich onder andere richten op de informatiestroom en het lezen van stukken en de vergadercultuur in beide provincies.

Door middel van een benchmarking tussen twee overheidslagen is het mogelijk om bijvoorbeeld de vergadercultuur van gemeenteraadsleden te vergelijken met de vergadercultuur van Provinciale Statenleden. Tevens maakt een benchmarking tussen twee overheidslagen het mogelijk om de activiteiten van Statenleden te vergelijken met gemeenteraadsleden en om een antwoord te geven op de vraag in hoeverre het statenwerk zich leent om als Statenlid meer volksvertegenwoordigend te werk te gaan.

Figuur 54 Huis van Thorbecke met benchmarking binnen één bestuurslaag en tussen twee bestuurslagen

8.7.2 Inzetten van elektronische hulpmiddelen

Om het lezen van stukken efficiënt en effectief te organiseren geven de Statenleden aan dat dit het meest haalbaar is en de meeste tijdswinst oplevert door de omvang van de stukken te verminderen en door de stukken te voorzien van een duidelijk voorblad.

²⁵ Het vergelijken van gelijke functies (Provinciale Staten) in verschillende divisies of business units (provincies) binnen één onderneming (openbaar bestuur). Benchmarking is primair gericht op efficiency- en productiviteitsverbetering.

DAADKRACHT

VOOR DE OVERHEID

Het gebruik van hulpmiddelen zoals de E-reader, het optimaliseren van het Staten Informatie Systeem en de zoekfunctionaliteiten binnen dit systeem zijn in voorliggend onderzoek niet onderzocht.

Voor een vervolgonderzoek is het daarom interessant te onderzoeken in hoeverre de inzet en optimalisatie van elektronische hulpmiddelen een verschuiving in de richting van een meer volksvertegenwoordigend Provinciale Statenlid teweeg kan brengen.